

TILINPÄÄTÖS 2025

**Hankasalmen
kunta**

Sisällys

Hankasalmen tilinpäätös 2025 tiivistettynä.....	2
1 Toimintakertomus.....	3
1.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset	3
1.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	3
1.2.1 Kunnanjohtajan katsaus	3
1.2.2 Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024	5
1.2.3 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	6
1.2.4 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	8
1.2.5 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa 2025	10
1.2.6 Kunnan henkilöstö	11
1.2.7 Ympäristöasiat	12
1.2.8 Muut ei taloudelliset asiat	12
1.2.9 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	13
1.2.10 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	14
1.3 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä	15
1.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	16
1.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	17
1.4.2 Toiminnan rahoitus.....	19
1.5 Rahoitusasema ja sen muutokset	21
1.6 Kokonaistulot ja –menot	25
1.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous	26
1.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	26
1.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus	26
1.7.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	26
1.7.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	27
1.7.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	27
1.7.6 Konsernin tilinpäätös ja sen tunnusluvut	28
1.8 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	32
1.8.1 Asiaa koskeva sääntely	32
1.8.2 Tilikauden tuloksen käsittely	32
2 Talousarvion toteutuminen	33
2.1 Seuranta koskeva sääntely.....	33
2.2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	33
2.2.1 Keskusvaalilautakunta	33
2.2.2 Tarkastuslautakunta	34
2.2.3 Kunnanhallitus	35
2.2.4 Sivistyslautakunta	41
2.2.5 Ympäristölautakunta	67
2.3 Määrärahojen ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	83
2.3.1 Käyttötalouden toteutuminen.....	83
2.3.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen	84
2.3.3 Investointien toteutuminen.....	87
2.3.4 Rahoitusosan toteutuminen	88
2.3.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	89
3 Tilinpäätöslaskelmat.....	91
3.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet.....	91

3.2	Kunnan tuloslaskelma	92
3.3	Kunnan rahoituslaskelma	93
3.4	Kunnan tase	94
3.5	Konsernin tuloslaskelma.....	96
3.6	Konsernin rahoituslaskelma	97
3.7	Konsernin tase	98
4	<i>Tilinpäätöksen liitetiedot</i>	<i>100</i>
4.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	100
4.2	Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	101
4.3	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	103
4.4	Tasetta koskevat liitetiedot	106
4.5	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	110
4.6	Henkilöstöä koskevat liitetiedot	112
5	<i>Eriytetyt tilinpäätökset.....</i>	<i>113</i>
5.1	Vesihuoltolaitos-taseyksikön tilinpäätös	113
5.2	Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot	116
6	<i>Konsernin tytäryhtiöiden tilinpäätöstiedot</i>	<i>119</i>
6.1	Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	119
6.2	Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	120
6.3	Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	121
6.4	Kiinteistö Oy Vuokrahanka	122
7	<i>Tilinpäätöksen allekirjoitus</i>	<i>123</i>
8	<i>Kuvaus kirjanpitojärjestelmästä ja kirjanpidossa käytetyistä kirjoista.....</i>	<i>124</i>

Hankasalmen tilinpäätös 2025 tiivistettynä

TALOUS

Hankasalmen kunnan vuoden 2025 tulos oli 456 000 euroa ylijäämäinen ja kunnan taseeseen kertynyt ylijäämä on vuoden 2025 jälkeen yhteensä yli 3,3 miljoonaa euroa.

Alun perin talousarvio vuodelle 2025 laadittiin 531 000 euroa alijäämäiseksi. Vuoden aikana tehtyjen talousarviomuutosten jälkeen muutettu talousarvio ennakoitulle tuloksen jäävän 140 000 euroa miinusmerkkiseksi. Tilikauden positiivista toteumaa selittävät osaltaan toimintatuottojen kasvu sekä toimintakulujen puolella henkilöstökulujen sekä palvelujen ostojen alittuminen. Työllisyyspalveluihin varatut määrärahat alittuivat lähes sadallatuhannella eurolla sekä satunnaisiin eriiin kohdistuvat ympäristön puhdistamiseen varatut menot toteutuivat selkeästi ennakoitua pienempinä. Kuuden perättäisen ylijäämällisen vuoden taustalla vaikuttaa edelleen osaltaan myös vuonna 2020 laadittu talouden tasapainottamisohjelma.

Kunta ei joutunut tekemään merkittäviä alaskirjauksia vuoden 2025 aikana esimerkiksi sote-kiinteistöjen alaskirjauksen vuoksi eikä vuoden 2025 tulokseen sisälly merkittäviä kertaluontoisia tuloeria noin sadantuhannen euron puunmyyntiä lukuun ottamatta. Ylijäämällisen tuloksen myötä kunta tarkastelee mahdollisia talouden tasapainotustoimenpiteitä ja niiden tarvetta seuraavan kerran syksyn 2026 aikana.

TOIMINTATUOTOT

Vuoden 2025 ulkoiset toimintatuotot olivat 3,8 miljoonaa euroa, kun ne vuonna 2024 olivat 4,2 miljoonaa euroa. Toimintatuotot laskivat edellisestä vuodesta noin 317 000 eurolla, eli 7,6 %:lla. Vuoden 2025 muutettuun talousarvioon verrattuna ulkoiset toimintatuotot olivat 135 000 euroa suuremmat.

TOIMINTAKULUT

Vuoden 2025 ulkoiset toimintakulut olivat 16,8 miljoonaa euroa, kun ne vuonna 2024 olivat 16,2 miljoonaa euroa. Toimintakulut kasvoivat edellisestä vuodesta noin 600 000 eurolla, eli 3,7 %:lla. Vuoden 2025 muutettuun talousarvioon nähden ulkoiset toimintakulut alittuivat 400 000 eurolla.

VEROTULOT

Verotulot olivat noin 10,2 miljoonaa eli saman verran kuin alkuperäisessä talousarviossa. Verotuloihin ei tehty vuoden aikana talousarviomuutoksia.

Lopullinen verotulojen toteuma oli noin 25 000 euroa talousarviota heikompi.

VALTIONOSUUDET

Valtionosuudet olivat 4,4 miljoonaa euroa, eli 500 000 euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Valtionosuuksiin tehtiin alkuvuodesta 2025 talousarviomuutos, jolla niiden määrää kasvatettiin 200 000 euroa. Muutettuun talousarvioon nähden valtionosuuksien toteuma oli 18 000 euroa heikompi.

INVESTOINNIT

Kunnan investointien nettomenot olivat muutetussa talousarviossa noin 0,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 investointien nettomenojen toteuma oli lopulta noin 0,7 miljoonaa euroa. Vuonna 2025 aloitettiin Aseman urheilukentän perusrakennus sekä kunnan taloushallinnon järjestelmien muutokset. Muutoin investointiohjelmassa vietiin eteenpäin aiempien vuosien tapaan kunnan liikennealueiden ja vesihuollon suunniteltuja korjaushankkeita.

LAINAKANTA

Kunnan lainakanta pieneni 3,7 miljoonasta eurosta 3,1 miljoonaan vuoden 2025 aikana. Kunnan lainasalkku koostuu edelleen vain pitkäaikaisista lainoista. Vuokravastuut olivat vuoden lopussa 16,8 miljoonaa euroa. Koulun leasingvuokravastuun määrä laski 16,7 miljoonaan euroon. Leasingin pääoma pieneni vuoden aikana noin 400 000 euroa 13,1 miljoonaan euroon. Asukasta kohti lainaa oli 714 euroa ja vuokravastuita 4 507 euroa.

1 Toimintakertomus

1.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset

Toimintakertomuksen antamisesta vastaavat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Toimintakertomuksessa annetaan tiedot kunnan toiminnan kehittymistä ja tuloksellisuutta, taloudellista tilannetta sekä merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä koskevista tärkeistä seikoista. (KPL 3:1a §)

Kuntalain 115 § mukaisesti kunnan toimintakertomuksen erityisenä tehtävänä on selvittää valtuuston talousarviossa hyväksymien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa annetaan myös tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa kunnan tai kuntakonsernin taseessa, tuloslaskelmassa tai rahoituslaskelmassa. Tällaisia asioita ovat arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja niiden perusteella tehdyistä keskeisistä johtopäätöksistä.

Toimintakertomuksessa kunnanhallitus tekee esityksen tilikauden tuloksen käsittelystä. Mahdollisen kattamattoman alijäämän osalta kuvataan talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä talouden tasapainottamiseksi.

Toimintakertomuksessa annetaan tiedot siitä, miten kunta huolehtii ympäristöasioista, sosiaalisista asioista ja henkilöstöasioista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta sekä korruption ja lahjonnan torjunnasta. Toimintakertomuksessa kuvataan millaisia toimintaperiaatteita kunta noudattaa huolehtiessaan edellä luetelluista asioista, toimintaperiaatteiden noudattamisen tulokset sekä kuvaus riskeistä, joiden toteutuminen todennäköisesti haittaa sen toimintaa. Lisäksi annetaan selostus siitä, miten kunta hallitsee näitä riskejä. (KPL 3a:2 §)

1.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.2.1 Kunnanjohtajan katsaus

Hankasalmen kunnan tilinpäätös on selkeästi ylijäämäinen vuonna 2025, kuten se on ollut vuodesta 2020 lähtien.

Taseeseen on 2010-luvun vaikeuksien jälkeen syntynyt noin 3,3 miljoonan euron ylijäämä. Kertynyt ylijäämä onkin välttämätön puskuri seuraaville vuosille, kun peruspalvelujen valtionosuus on nykytilanteessa kunnallemme epäoikeudenmukainen, verotulojen kehitys on aiempia ennusteita heikompaa ja työttömyyden tason nousu kasvattaa työllisyyden hoidon kustannuksia. Lisäksi kuntatalouteen liittyy jatkossa monia muitakin epävarmuustekijöitä valtiontalouden sopeuttamistarpeiden vuoksi.

Vuoden 2025 talousarvio oli laadittu alun perin selkeästi alijäämäiseksi. Valtionosuudet toteutuivat kuitenkin talousarvion laadintavaiheen tietoja suurempina, palvelujen kustannusten nousua pystyttiin kunnassa hillitsemään ja toimintatuottojen määrää kasvattamaan, joten vuositulos muodostui selkeästi ylijäämäiseksi. Siksi suunniteltua talouden tasapainotusohjelman valmistelua ei ole ollut tarpeen käynnistää ja vuoden 2026 kuluessa seurataan talouden yleistä kehitystä ja harkitaan mahdollisten toimenpiteiden tarpeita.

Kunnan vastuualueet onnistuivat siis vuonna 2025 omassa toiminnassaan noudattamaan talousarviotaan niin toiminnallisesti, taloudellisesti kuin strategisestikin erittäin hyvin. Voikin liioittelematta todeta, että Hankasalmen kunnan talous on tasapainossa, mutta saman aikaisesti on syytä muistaa, että vuoden 2026 talousarvio on laadittu alijäämäiseksi ja haasteita meillä tulevana vuosina on.

Kunnan lainakanta on hyvin maltillinen, eli vuoden 2025 lopussa vain 3,1 miljoonaa. Uuden koulukeskuksen leasing-rahoitusvastuu on nykyisellä korkotasolla kuitenkin 16,7 miljoonaa (leasingpääoman määrä noin 13,1 miljoonaa), mikä tulee koko ajan ottaa huomioon osana vieraan pääoman määrää sekä korkoriskiä. Vieraan pääoman määrä on kuitenkin kunnassa hallinnassa ja korkoriskeihin on reagoitu vuoden 2025 aikana.

Kunnan tulevaisuutta ja elinvoimaa on aiempien vuosien kuluessa luotu hienoilla rakennushankkeilla, kuten koulu-keskus (kohtaamo-kulttuuritiloineen), palvelutalo Kuuhanka, terveyskeskus (senioritiloineen), kevyen liikenteen väylä – talouden kannalta kestäväällä tavalla, kun sote-tilojen investoinnit toteutti Attendo.

Kunnan hankkeita ovat tukeneet kolmannen sektorimme upeat projektit, kuten esimerkiksi Hallan tuvan peruskorjaus, Häähninmäen näkötorni, Kovalanmäen moottoriradan toimitilarakennus ja raviradan valjastusrakennus.

Vuonna 2024 valmistui kirkonkylän urheilupuisto ja lähiliikuntapaikkoja luotiin niin Asemalle kuin Niemisjärvelle ulkokuntosalien muodossa. Monitoimitalon olosuhteita on kohennettu ja nyt vuonna 2025 käynnistyi Aseman urheilukentän perusparannus ja Aseman kyläyhdistys taas toteutti Aseman kaukalon kunnostuksen.

Suurin huoli kunnan elinvoimaisuuden sijaan onkin Ukrainan ja Lähi-idän sodan johdosta yleisestikin kiristynyt turvallisuustilanne ja globaali epävarmuus, joka heijastuu niin talouden suunnitteluun kuin ennen kaikkea turvallisuuteen. Kunnan varautumista kehitettiin vuonna 2025 ja työ jatkuu tulevinakin vuosina.

Väestön määrä kunnassa väheni vuonna 2025 ennen kaikkea vuoden aikana kuolleiden määrän vuoksi. Syntyneiden määrä oli 30 lasta, mikä oli taas tilastokeskuksen ennusteita selkeästi suurempi. Muuttovoittoa ei aivan saavutettu ja muuttoliike ylipäättään oli niin kuntaan muuttaneiden kuin kunnasta pois muuttaneiden kohdalla normaalia maltillisempaa.

Kaupungistuminen ja syntyvyyden lasku ovat koko Suomessa ja jopa koko Euroopassa vaikuttavia trendejä, joita on vaikea kokonaisuudessaan kääntää toiseen suuntaan – ainakaan nopeasti – mutta niihin on pyrittävä omilla toimilla vaikuttamaan kunnan kannalta positiivisesti. Kunnan satsaukset kunnan elinvoimaisuuteen ovat poikineet viimeisinä vuosina hyvää tulosta tässä ja kunnan strategiaa päivitettiin vuoden 2025 aikana älykkään sopeutumisen teoria huomioon ottaen, jotta entistä paremmin väestörakenteen ja -määrän muutoksiin reagoitaisiin.

Työllisyys kehittyi vuoden 2025 aikana koko Suomessa, mutta etenkin Keski-Suomessa, todella huolestuttavaan suuntaan. Hankasalmella toimivat yritykset ovat onneksi toistaiseksi taantuman keskellä selvinneet ilman suuria mullistuksia. Uskoa tulevaisuuteen luo myös se, että Hankasalmella perustettiin vuoden 2025 kuluessa 19 uutta yritystä ja toimintansa lopetti 15 yritystä PRH:n tietokantojen mukaan. Ja kun vuosina 2023 ja 2024 tilanne oli vielä positiivisempi, niin pienyrityskenttämme kasvaa. Lisäksi yrityksistämme tilastokeskuksen kautta saatavat suhdanetiedot vuosilta 2024 ja 2025 ovat positiivisen suuntaisia ja suhdannekehitys niin pienten yritysten kuin koko yrityskentän kohdalla on kunnassa parempaa, kuin Suomessa tai Keski-Suomessa keskimäärin.

Hankasalmi on kaikin tavoin vuoden 2025 tilinpäätöksessä elinvoimainen kunta. Kunta, jonka talous on laitettu tasapainoon – samalla kuitenkin kunnan elinympäristöä kohentaen ja tulevaisuutta vahvasti luoden. Toivotaan, että Euroopassa ja Lähi-idässä palataan rauhan aikaan, ja kunnassakin päästään kehittämään palveluja edelleen. Ja uskotaan, että syksyllä 2025 kaatunut valtionosuusjärjestelmän uudistus saadaan pikaisesti uudelleen valmisteluun. Tällä hetkellä rahoitusjärjestelmä kohtelee Hankasalmea epäoikeudenmukaisesti, mutta olemme selvinneet siitäkin.

1.2.2 Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024

Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024

Hankasalmen kunnan tehtävä (missio)

Hankasalmi tarjoaa hyvän ympäristön asua ja harrastaa, kasvaa ja kasvattaa, ikääntyä, tehdä työtä ja yrittää.

Visiomme

Hankasalmi on hyvän arjen kunta

Arvomme:

Elävä, lempeä ja turvallinen

Päämäärät, joiden kautta arvomme ja tavoitteemme toteutuvat:

1. Asukkaiden yhteinen Hankasalmi

Viihtyisä asuinympäristö, avoin vuorovaikutus ja hyvät harrastusmahdollisuudet – niistä tunnetaan Jyväskylän kaupunkiseudun ainoa aito maaseutukunta.

2. Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi

Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta ja palvelujen järjestämiseen on toimivat tilat.

3. Hankasalmi - vastuullinen omistaja

Keskitymme vastuulliseen omaisuuden hoitoon. Turhasta omaisuudesta luovumme.

4. Elinvoimaisuutta vahvistava Hankasalmi

Elinvoimaisuuden saavutamme yhteistyöllä yrittäjiemme ja yhteisöjemme kanssa

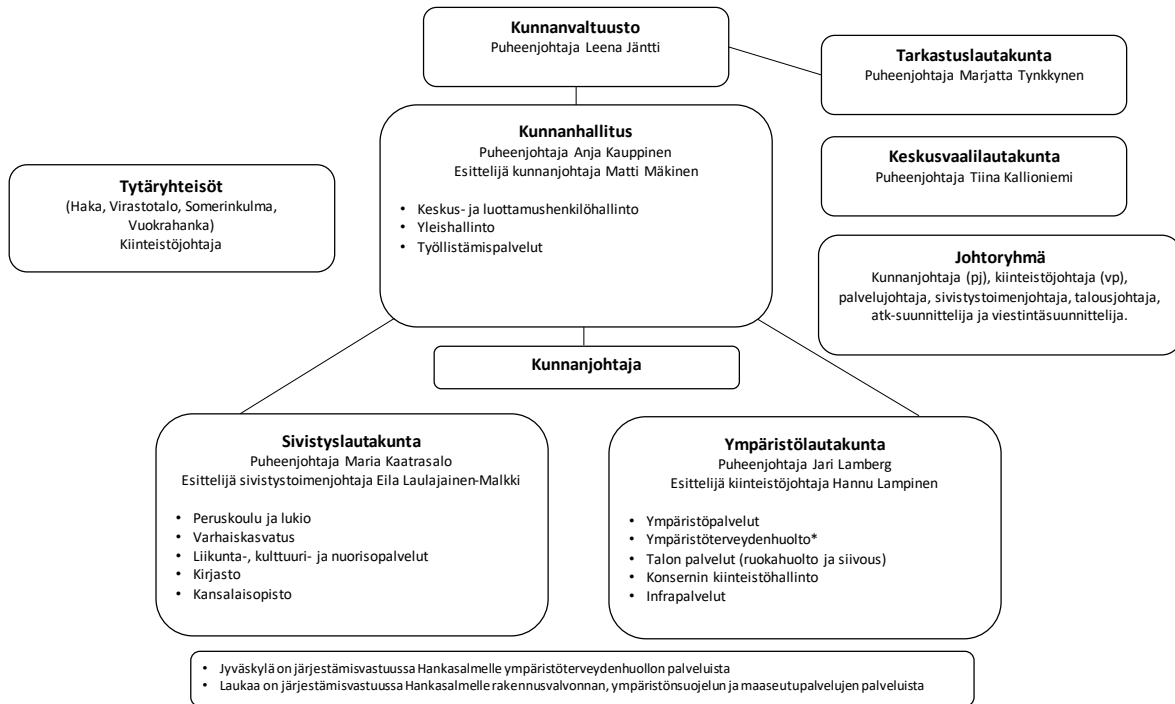
Strategia mukautuu koko ajan muuttuvaan toimintaympäristöön. Strategian visio, missio, arvot ja päämäärät ohjaavat talousarvion tavoiteasetantaa koko strategiakauden ajan. Tilinpäätöksissä seurataan vuosittain kyseisten tavoitteiden toteutumista.

Kunnan arvot ovat elävä, lempeä ja turvallinen. Noita tavoitteita pystyttiin vuonna 2025 toteuttamaan erinomaisesti. Kunnan uutta strategiaa valmisteltiin syksyn 2025 kuluessa ja uusi strategia vuosille 2026–2030 on hyväksytty alkuvuodesta 2026.

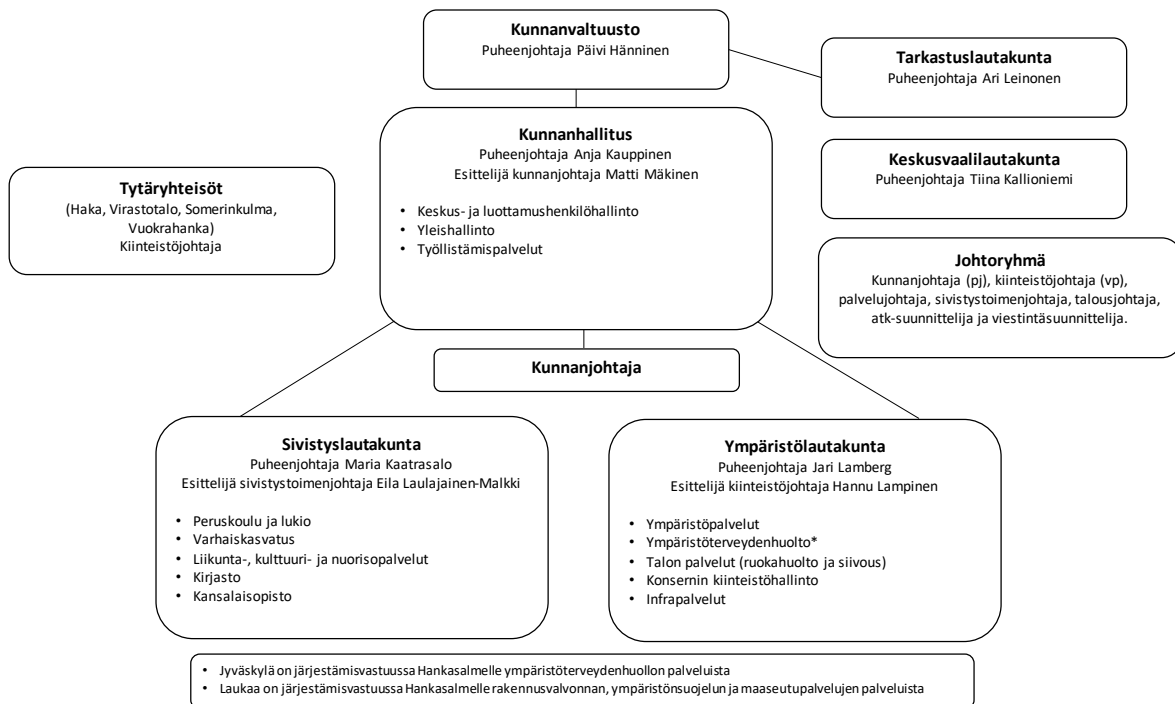
1.2.3 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Seuraavassa koonnissa esitellään vuoden 2025 kuluessa toimineet kunnanvaltuustot ja sen valitsevat toimielimet.

Kunnan hallinto-organisaatio 31.5.2025 saakka

Kunnan hallinto-organisaatio 1.6.2025 alkaen

	31.5.2025 asti		1.6.2025 alkaen			31.5.2025 asti		1.6.2025 alkaen
<u>Luottamushenkilöt</u>								
Puheenjohtaja	Leena Jäntti	KESK	Puheenjohtaja	Päivi Hänninen	KESK	Puheenjohtaja	Marjatta Tynkkynen	Ari Leinonen
1. varapuheenjohtaja	Mervi Hyvönen	KESK	1. varapuheenjohtaja	Leena Jäntti	KESK	varapuheenjohtaja	Jukka Hänninen	Marjatta Tynkkynen
2. varapuheenjohtaja	Varpu Pöyhönen	SDP	2. varapuheenjohtaja	Helmi Hyvönen	PS	jäsenet	Erkki Flink	Arto Gustafsson
jäsenet	Harri Hämäläinen	PS	jäsenet	Piia Enlund	SDP		Arto Gustafsson	Suvi Jalkanen
	Jukka Hänninen	PS		Mira Heinonen	SDP		Seija Makkonen	Mira Heinonen
	Sanna Hänninen	KESK		Kari Häkkinen	VAS		Suvi Jalkanen	Seija Makkonen
	Maria Kaatrasalo	KD		Jukka Hänninen	PS			
	Anja Kauppinen	KESK		Maria Kaatrasalo	KD			
	Mervi Kauppinen	KESK		Anja Kauppinen	KESK	31.5.2025 asti		1.6.2025 alkaen
	Mika Kiuru	PS		Kirsi Laitinen	KESK	Puheenjohtaja	Maria Kaatrasalo	Maria Kaatrasalo
	Marja-Leena Kytölä	VAS		Jari Lamberg	KESK	varapuheenjohtaja	Henna Pöyhönen	Henna Pöyhönen
	Jari Lamberg	KESK		Ari Leinonen	PS	jäsenet	Reino Ylönen	Piia Enlund
	Ari Leinonen	PS		Johanna Mykkänen	VIHR		Kirsi Laitinen	Markku Manninen
	Markku Manninen	PS		Lena Paju	VAS		Mika Kiuru	Martti Manninen
	Lena Paju	VAS		Marjo Pihlaja	VIHR		Jarno Haapanen	Lena Paju
	Marjo Pihlaja	VIHR		Esko Pöyhönen	KESK		Lena Paju	Reino Ylönen
	Esko Pöyhönen	KESK		Henna Pöyhönen	KESK			
	Henna Pöyhönen	KESK		Pöyhönen Varpu	SDP	31.5.2025 asti		1.6.2025 alkaen
	Esko Repo	SDP		Arto Rämö	KESK	<u>Ympäristölautakunta</u>		
	Arto Rämö	KESK		Ari-Pekka Siekkinen	KESK	Puheenjohtaja	Jari Lamberg	Jari Lamberg
	Katariina Siikki	KESK		Katariina Siikki	KESK	varapuheenjohtaja	Markku Häkkinen	Ari-Pekka Siekkinen
	Marjatta Tynkkynen	KESK		Marjatta Tynkkynen	KESK	jäsenet	Markku Venäläinen	Mervi Hyvönen
	Lasse Vilenius	SDP		Reino Ylönen	KESK		Mervi Kauppinen	Piia Isännäinen
							Harri Hämäläinen	Sirkka Makkonen
							Hannele Viinikainen	Johanna Mykkänen
							Johanna Mykkänen	Alex Pasanen
<u>Kunnanhallitus</u>								
Puheenjohtaja	Anja Kauppinen	KESK	Puheenjohtaja	Anja Kauppinen	KESK			
1. varapuheenjohtaja	Marja-Leena Kytölä	VAS	1. varapuheenjohtaja	Esko Pöyhönen	KESK			
2. varapuheenjohtaja	Esko Pöyhönen	KESK	2. varapuheenjohtaja	Kari Häkkinen	VAS			
jäsenet	Sanna Hänninen	KESK	jäsenet	Arto Rämö	KESK			
	Ari Leinonen	PS		Kirsi Laitinen	KESK			
	Markku Manninen	PS		Katariina Siikki	KESK			
	Arto Rämö	KESK		Marjo Pihlaja	VIHR			
	Katariina Siikki	KESK		Jukka Hänninen	PS			
	Lasse Vilenius	SDP		Varpu Pöyhönen	SDP			
<u>Keskusvaalilautakunta</u>								
Puheenjohtaja	Tiina Kallioniemi		Puheenjohtaja	Tiina Kallioniemi				
varapuheenjohtaja	Pekka Petrilä		varapuheenjohtaja	Pekka Petrilä				
jäsenet	Mira Heinonen		jäsenet	Anne Mellin				
	Pasi Roiko-Jokela			Tanja Sysmälinen				
	Seija Makkonen			Veikko Minkkinen				

1.2.4 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Kansantalouden kehitys

Suomen talouden taantuma osoittautui vuonna 2023 ennakoitua syvemmäksi. Talous supistui prosentin vuonna 2023 mutta kääntyi taantumasta hienoiseen kasvuun alkuvuoden 2024 aikana. Vuonna 2024 tuotantoa heikensi erityisesti rakentamisen merkittävä vähentyminen. Myös yksityinen kulutus vähentyi siitä huolimatta, että inflaation hidastumisen myötä kotitalouksien reaalitytulot kääntyivät kasvuun. Vuoden 2024 aikana kotitalouksien säästäminen kasvoi selvästi. Kasvua sen sijaan tuli ulkomaankaupasta. Vienti kasvoi haastavasta ympäristöstä huolimatta.

VM:n taloudellisen katsauksen (talvi, 18.12.2025) mukaan Suomen talouden toipuminen otti takapakkia vuoden 2025 aikana. Ongelmana on kotimaisen kysynnän puute. Tulojen kasvusta huolimatta kotitalouksien kulutus ei ole kasvanut. Rakentamisen toipuminen odottaa asuntomarkkinoiden selkeämpää piristymistä. Epävarmuus niin taloudessa kuin maailmalla on saanut suomalaiset kotitaloudet lykkäämään hankintapäätöksiä. Ulkoinen kysyntä on sen sijaan ollut hieman odotettua vahvempaa. Yhdysvaltojen tullien vaikutus on toistaiseksi jäänyt vähäiseksi, ja maailmantalous sekä -kauppa ovat kasvaneet kohtuullisesti. Vuonna 2025 bruttokansantuotteen (BKT) kasvu jää 0,2 prosenttiin. Suomen talouden tuotannon taso on selvästi alle potentiaalisen tuotannon tason, ja talouden odotetaan toipuvan tulevina vuosina. Vuonna 2026 kasvu on 1,1 prosenttia, 1,7 prosenttia vuonna 2027 ja 1,6 prosenttia vuonna 2028.

Suomen talouden ongelmat eivät tule ensisijaisesti ulkoisesta kysynnästä. Maailmantalous on kasvanut ennakoitua nopeammin, vaikka epävarmuustekijöitä on paljon. Euroalueen talous on toipumassa, joskin maiden väliset erot kasvussa ja näkymissä ovat varsin suuria. Yhdysvalloissa talouskasvu hidastuu, kun tullien vaikutukset heijastuvat yhä laajemmin nostaen hintoja ja hidastaen kulutuksen kasvua. Nousevissa talouksissa kasvu jatkuu ripeänä. Epävarmuudesta huolimatta maailmankaupan näkymät ovat kokonaisuutena melko myönteiset.

Kotitalouksien ostovoiman kasvu oli vuonna 2025 hidasta johtuen heikosta työllisyystilanteesta, sosiaalietuuksien leikkauksista ja kulutusverojen korotuksista. Käytettävissä olevan reaalitytulon ennakkoidaan kasvavan noin puoli prosenttia, ja ostovoimaa tukee lähinnä keskiansioiden nousu. Vuosina 2026–2027 ostovoiman kasvu kuitenkin vahvistuu, kun työllisyys paranee, palkankorotukset jatkuvat, inflaatio on maltillista ja ansiotuloverotus kevenee. Kulutuksen heikko tilanne ei selity pelkästään tulojen hitaalla kasvulla. Työmarkkinoihin, geopolitiiseen tilanteeseen ja julkisen talouden sopeuttamistarpeisiin liittyvät epävarmuudet ovat painaneet kuluttajien luottamusta poikkeuksellisen pitkäkestoisesti. Reaalitytulojen kasvu olisi viime vuosina sallinut selvästi nopeamman kulutuksen kasvun, mutta nyt on kasvanut säästäminen.

Inflaation ennustetaan myös pysyvän maltillisena. Inflaatio on 0,4 % vuonna 2025 ja nousee asteittain 1,9 prosenttiin vuoteen 2028 mennessä. Inflaatiota ylläpitävät jatkossakin palveluiden hinnat, kun taas energian ja tavaroiden hintojen nousu pysyy vaimeana. Kulutus on pysynyt vuonna 2025 edellisvuoden tasolla. Vuonna 2026 yksityinen kulutus kääntyy kasvuun työllisyyden ja reaalitytulojen noustessa.

Investoinneissa pohja on ohitettu ja käänne varovaiseen kasvuun on alkanut. Vuonna 2025 investoinnit kasvavat vajaat 2 prosenttia, mutta ensi vuodesta alkaen kasvu nopeutuu. Kasvua vetävät erityisesti energiasiirtymä, puolustushankkeet ja asuntomarkkinoiden asteittainen elpyminen. Aineettomat investoinnit ovat vahvassa kasvussa, samoin kone- ja laiteinvestoinnit, joita puolustushankinnat vauhdittavat. Julkiset investoinnit kasvavat rajusti vuonna 2026 erityisesti puolustukseen kohdistuvien panostusten seurauksena.

Työllisyyden ennakkoidaan kääntyvän kasvuun vuonna 2026, ja viitteitä käännteestä on nähty jo syksyllä 2025. Tästä huolimatta työttömyys on jatkanut kasvuaan ja noussut yli kymmeneen prosenttiin. Työttömyyden nopea nousu antaa kuitenkin liian pessimistisen kuvan työmarkkinoiden tilasta. Työttömyyden kasvu selittyy viimeisen noin vuoden aikana työvoiman määrän kasvulla, ei työllisyyden vähenemisellä. Hallituksen työllisyystoimet ja maahanmuutto ovat lisänneet työvoiman tarjontaa, mutta kysyntä ei ole ainakaan vielä riittänyt työllisyyden selvään kasvuun.

Maailmantalouden riskit ovat edelleen merkittäviä. Kauppa- ja geopolitiikka kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa ja kummassakin on nähty merkittäviä muutoksia, jotka varjostavat maailmantalouden kasvunäkymiä. Vaikka Yhdysvaltojen tullipolitiikassa on nähty tasaantumista, on tilanne monelta osin edelleen auki ja uudet yllätykset ovat hyvinkin mahdollisia. Venäjän hyökkäyssodan pitkittyminen on alasuuntainen riski, mutta Ukrainan mahdollinen jälleenrakennus yläsuuntainen riski. Tekoälyn kehitys ja siihen liittyvät investoinnit tuovat myös ennusteeseen riskiä. Lyhyellä aikavälillä tekoäly-yritysten erittäin korkeat arvostustasot markkinoilla ja massiiviset investoinnit lisäävät riskiä markkinoiden korjausliikkeestä ja investointikysynnän nopeasta laskusta. Pidemmällä aikavälillä tekoälyllä on luultavasti suuria vaikutuksia markkinoiden, erityisesti työmarkkinoiden, rakenteeseen, mutta sen kasvuvaiikutusarviot vaihtelevat hyvin paljon. (Lähde VM)

Kuntatalouden kehitys

Vuosi 2023 oli ensimmäinen toimintavuosi sote-uudistuksen jälkeen. Sote-uudistus vaikutti merkittävästi kuntien talouteen ja toimintaan. Kuntatalouden tulos vuodelta 2023 oli vahva ja Hankasalmen kunta sai kasvatettua taseen kertynyttä ylijäämää 1,4 miljoonalla eurolla. Kuntatalouden positiivisen tuloksen taustalla olivat kertaluonteiset sote-uudistukseen liittyvät tekijät eli ns. vero- ja valtionosuushännät. Kertaerien poistuttua kuntien tilanteen ennakoitiin heikkenevän.

Vuoden 2024 kuntatalouden tilanne heikkeni ennakoidusti johtuen erityisesti sote-uudistukseen liittyvien kertaluonteisten erien poistumisesta. Heikentyminen jäi kuitenkin syksyn 2024 kuntatalousohjelmassa ennakoitua pienemmäksi muun muassa toimintakulujen maltillisen kasvun vuoksi. Myös verotulojen kehitys oli ennakoitua parempi. Hankasalmen kunnan tulos oli vuonna 2024 513 000 euroa ylijäämäinen.

Kuntaliiton tilinpäätösanalyysin mukaan vuonna 2025 kuntatalouden tilanne heikkeni odotetusti vuodesta 2024. Toiminnan ja investointien rahavirralla mitattuna kuntataloudessa oli yli 800 miljoonan euron alijäämä vuonna 2025, sillä kuntien kustannukset kasvoivat muun muassa TE-palvelu-uudistuksen myötä reippaasti. Talouden tilan heikkenemistä selittävät myös verotulojen aleneminen sekä valtionosuuksien leikkaukset.

Kuntahallinnon alijäämä on noin 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen vuosina 2025–2027. Epätasapainoon vaikuttaa erityisesti työvoimakustannusten nousu, investointipaineet ja valtionosuuksiin kohdistetut leikkaukset. Kuntahallinnon alijäämä supistuu ennustejakson lopulla, kun verotulojen kasvu voimistuu ja määräaikaisten valtionosuusleikkaukset päättyvät.

Kuntahallinnon kulutusmenot kasvavat ennustejaksolla melko voimakkaasti, mikä aiheutuu pääosin hintojen noususta. Keväällä sovitut palkkaratkaisut kasvattavat henkilöstövaltaisen kuntasektorin työvoimakustannuksia. Lisäksi kunta-alan ansiokehityksen ennakoidaan ylittävän yleisen ansiokehityksen vuosina 2027–2028 palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi.

TE-palvelu-uudistuksen myötä kunnista on tullut suhdanneherkempiä ja työllisyyden kehitys vaikuttaa kuntatalouteen aiempaa voimakkaammin. Uudistus on ajoittunut myös heikkoon suhdannetilanteeseen, mikä on lisännyt kuntien työttömyysturvan rahoituskustannuksia aiemmin ennakoitua enemmän. Kuntien peruspalveluiden painopiste säilyy kuitenkin edelleen koulutus- ja sivistyspalveluissa, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva. Palvelutarpeen laskua on kuitenkin loivennettu painelaskelmassa, sillä palvelutarpeen väheneminen ei johda kustannusten laskuun samassa suhteessa. Lisäksi varhaiskasvatuksen osallistumisaste ja erityisen tuen tarve ovat lisääntyneet viime vuosina. Syntyvyyden lasku ja maan sisäinen muuttoliike lisäävät kuntien välisiä eroja.

Muuttotappiokunnissa tulopohja heikkenee ja työikäinen väestö vähenee. Toisaalta erityisesti kasvukeskuksissa kasvava väestö ylläpitää voimakkaita investointitarpeita. Merkittävä osa kuntien investoinneista kohdistuu välttämättömiin investointeihin kuten rakennuksiin, teihin sekä muuhun perusinfrastruktuuriin. Kuntakohtaisista eroista huolimatta investoinnit pysyvät ennustejaksolla kokonaisuutena korkealla tasolla.

Tulojen ja menojen epätasapainosta huolimatta vain hieman yli kymmenys kunnista nosti kunnallisveroprosenttiaan vuodelle 2026. Painotettu keskimääräinen kunnallisveroprosentti nousee 7,62 prosenttiin, minkä arvioidaan lisäävän vuositason kuntien verotuloja yhteensä noin 50 miljoonaa euroa. Keskipitkällä aikavälillä suhdannetilanteen parantuessa kuntahallinnon verotulojen kasvun odotetaan kiihtyvän noin neljään prosenttiin vuosina 2026–2030.

Tulonsiirrot valtiolta kunnille kasvoivat TE-palvelu-uudistuksen laajentaessa kuntien tehtäviä ja rahoitusvastuuta. Valtionosuuksia vähentää kuitenkin samanaikaisesti peruspalveluiden valtionosuuksiin aiemmin kohdennetut vähennykset. Kuntien alijäämä supistuu hieman vuoden 2027 jälkeen, kun valtionosuuksien määräaikaisten leikkaukset päättyvät. Tulorahoitus ei kuitenkaan riitä kattamaan menopaineita ja kuntahallinto pysyy noin 0,3 prosenttia alijäämäisenä suhteessa BKT:hen. Ennusteeseen sisältyy sekä ylä- että alasuuntaisia riskejä. Kuntahallinnon menot voivat jäädä arvioitua pienemmiksi, jos kunnat ja kuntayhtymät onnistuvat sopeuttamaan toimintaansa vastaamaan pienenevää palvelutarvetta ja rahoitusta. Lisäksi muut menolisäykset, kuten arvioitua suuremmat sote-kiinteistöjen vuokramenetykset tai työttömyysetuuksien rahoituskustannukset voivat vastaavasti heikentää tilannetta.

Kuntien vuoden 2025 tilinpäätösten ennakkotietojen mukaan vuosi toteutui ennakoitua myönteisemmin. Tulokseen vaikuttivat ennen kaikkea kustannusten hillintä, kertaluontoiset omaisuuden myynnit, sijoitustuotot sekä alentuneet korkokustannukset. (Lähde: VM ja Kuntaliitto)

Toimintaympäristön kehitys

Väestö

Vuosina 2015–2025 Keski-Suomen väestömäärä on kasvanut 418 henkilöllä ja kasvua maakunnassa on tuolla periodilla ollut vain Jyväskylässä ja Muuramessa. Vuonna 2025 väestö kasvoi näiden kuntien ohella Uuraisilla.

Viimeisten vuosien aikana Jyväskylän kaupunkiseudun ulkopuolella mm. Keuruun, Saarijärven ja Jämsän kaupunki-alueet ovat sen sijaan menettäneet huomattavasti väestöään.

Keski-Suomen väestömäärän kasvu oli vuonna 2024 lähes 900 henkilöä. Poikkeuksellisen vahvan kasvun taustalla on maahanmuutto. Ukrainan sotaa paenneilla oli mahdollisuus hakea kotikuntaa Suomesta. Hankasalmella heidän merkityksensä näkyi vuonna 2023. Vuonna 2025 maahanmuutolla oli enää voimakkaasti vaikutusta vain suurten vastaanottokeskusten paikkakunnilla Joutsassa ja Jämsässä, joiden väestö maahanmuuttajista huolimatta pieneni.

Syntyneiden ja kuolleiden määrän erotus – luonnollinen väestömuutos – on viime vuodet Keski-Suomessa ollut vahvasti miinuksella ja siihen tilanteeseen ei käytännössä jatkossa tule muutosta.

Väestömäärässä keskeistä on väestökasvun hiipuminen syntyvyyden alenemisen myötä. Ja kun väestön ikääntymisen myötä poisnukkuvien määrä kasvaa jatkossa, niin erittäin voimakasta positiivista muuttoliikettä – joko maansisäistä tai maahanmuuttoa - maakuntaan tarvittaisiin, jotta väestön määrä säilyisi edes nykyisellään.

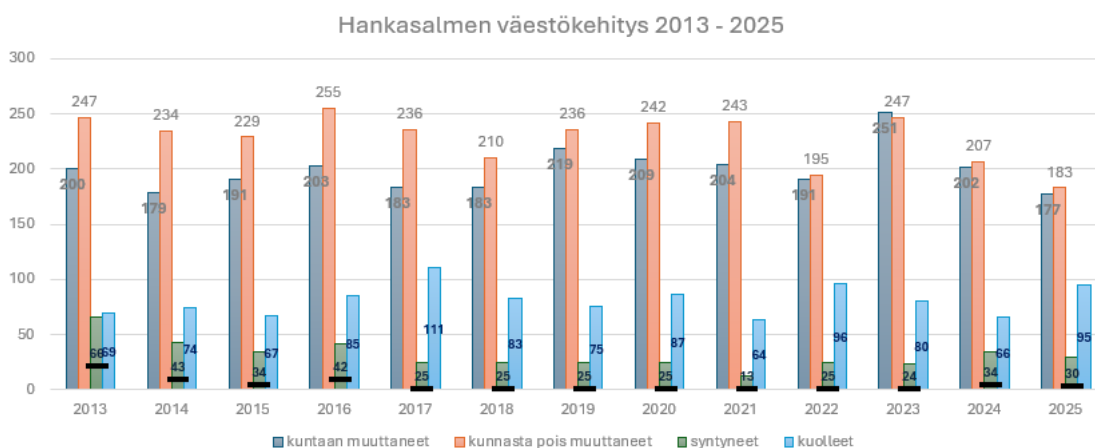
Lähde: Keski-Suomen Liitto

Hankasalmen osalta vuosi 2010 on ollut viimeisin vuosi, jolloin väkiluku on kasvanut. Kuntien välinen muuttoliike on ollut siitä lähtien Hankasalmen osalta tappiollista. Vuonna 2023 oltiin ensimmäisen kerran maahanmuutto huomioden +4 henkilöä muuttovoittoisia vuoden 2010 jälkeen. Hankasalmelle muutti tuolloin 23 maahanmuuton kautta kaikkiaan 58 henkilöä, joten pelkästään ukrainalaiset eivät selittäneet määrää. Olennaista on kuitenkin se, että vuodesta 2022 alkaen emme enää kuntana ole juurikaan kokeneet muuttotappiota, mikä osoittaa, että tavoite muuttovoittoisuudesta on aivan realistinen ja että kunnan elinvoimatoimenpiteillä on ollut vaikutusta. Mielenkiintoinen seikka on nyt vuoden 2025 poikkeuksellisen matala muuttoliike ylipäättään niin kuntaan muutoin kuin poismuuton suhteen.

Syntyvyys kääntyi selvään laskuun 2010-luvulla Suomessa ylipäättään. Hankasalmella se vuodesta 2017 alkaen vaikiintui noin 25 syntyneeseen. Vuonna 2021 tosin jäätiiin kaikkien aikojen pienimpään määrään, eli 13 syntyneeseen lapseen. Vuonna 2024 syntyneiden määrä oli 34 lasta, joiden lisäksi muutama vauva vielä muutti kuntaan. Ja kun vuonna 2025 syntyneitä oli 30 niin tilanne on nyt viime vuosina kehittynyt aiempia vuosia ja tilastokeskuksen ennusteita selkeästi parempaan suuntaan. Muuttoliikkeen kautta 0–6-vuotiaiden määrä on kunnassa myös suurempi kunnassa kuin syntyneiden määrä antaisi olettaa.

Kuolleiden määrä oli vuonna 2025 yksi tämän vuosituhannen suurimmista, mitä selittää ehkä osin matala poisnuikkuneiden määrää vuonna 2024

(Alla olevissa taulukoissa vuodesta 2020 saakka otettu myös maahanmuutto muuttoliikkeessä huomioon – aiemmin ei, kun se oli pienimuotoisempaa).

Työllisyys

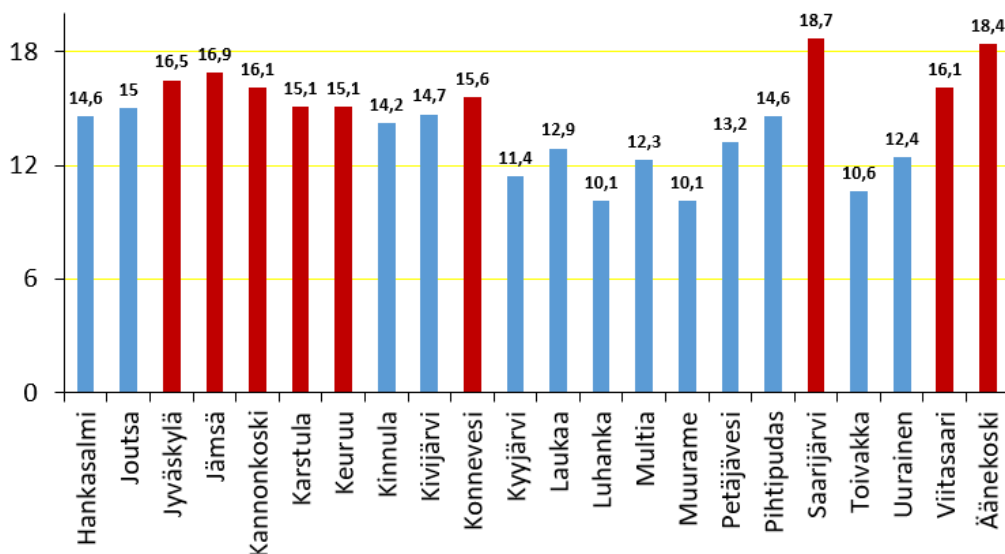
Työllisyysasteella on merkittäviä vaikutuksia niin verotulojen kertymään kuin kuntalaisten hyvinvointiin. Työllisyyden näkymät koko Keski-Suomessa olivat pitkään 2010-luvulla erittäin huolestuttavat. Vuoden 2016 kuluessa tilanne maakunnassa koheni ja aivan viime vuosiin saakka positiivinen kehitys jatkui hitaasti, mutta juuri nyt taantumavuoksi on suuria uhkakuvia päällä ja kehitys ollut hyvin negatiivinen viimeisimmät vuodet. Työttömien määrä on niin Keski-Suomessa kuin Hankasalmella aivan liian korkealla tasolla.

Työttömyyden kohdalla on myös muistettava, että kunnan vastuita työmarkkinamenoista on kasvatettu ja sekin aiheuttaa kunnalle hurjia kustannuksia nykytilanteessa – sakkomaksut vuonna 2025 olivat 524 000 euroa.

Vuoden 2025 alusta työllisyyden hoito siirtyi kuntien vastuulle ja Hankasalmi kuuluu Äänekosken isännöimään Pohjoisen Keski-Suomen työllistämisalueeseen. Uudistus on käynnistynyt itse toiminnan osalta hyvin vaikeassa työllisyysstilanteessa.

Jos silmäilläään työttömyyden kehitystä tarkemmin, niin vuoden 2018 lopussa Hankasalmen työttömyysaste oli 12,4 %. Siitä työttömyysaste jatkoi pienenemistään jo alle 10 %:iin, kunnes vuonna 2020 korona väliaikaisesti vaikutti työttömyyden kasvuun, silloin kuitenkin käytännössä vain lomautusten määrän kasvun kautta.

Työttömyys% 2025 lopussa

Työttömyysaste nousi kuitenkin vuonna 2020 ja oli 13,6 %. Vuosi 2021 oli työllisyyden suhteen positiivisen kehityksen aikaa ja keskimääräinen työttömyysaste kunnassa kuukausittain oli 11,3 %. Vuonna 2022 syttynyt Ukrainan sota ei välittömästi työttömyyteen vaikuttanut, mutta loppuvuotta kohden tilanne kääntyi huolestuttavaan suuntaan. Vuoden 2022 keskimääräinen työttömyys oli 10,3 %. Vuonna 2023 taloudelliset näkymät Suomessa synkenivät etenkin rakennusalan vuoksi ja maa alkoi painua taantumaan, jonka vaikutukset alkoivat näkyä työttömyydessä loppuvuotta kohden. Keskimääräinen työttömyysaste Hankasalmella vuonna 2023 oli 10,3, eli ei vielä poikennut vuodesta 2022. Vuonna 2024 keskiarvo painui jo 11,2 %:iin.

Vuosi 2025 toi sitten mukanaan yhä vain pahenevan työttömyyden. Vuoden keskimääräinen kuukausittainen työttömyys oli 12,9% ja joulukuun 2025 jo 14,6% ja tammikuu 2026 14,5%. Huolestuttavinta Hankasalmella on pitkäaikastyöttömien määrä, joita ei ole muihin kuntiin mitenkään poikkeavasti, mutta suunta on hälyttävä ja edellyttää myös kunnan omia toimenpiteitä. Vuoden 2026 alussa luotiin kuntaan uusi työllistämisen kuntalisä-malli, jolla tilanteeseen omin keinoin pyritään vaikuttamaan.

1.2.5 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa 2025

Verotus

Vuonna 2022 kunnallisveroprosentti oli 22 %. Hyvinvointialueuudistus leikkasi kuntien veroprosentteja 12,64 %, joten kunnallisveroprosentti oli vuonna 2023 9,36 %. Yleinen kiinteistövero 1,2 %, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 0,6 % ja muiden asuinrakennusten kiinteistövero 1,2 %. Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti 3,1 %.

Vuodelle 2024 tuloveroprosentti pyöristettiin 9,4 %:iin ja yleinen kiinteistövero nostettiin 1,3 %:iin. Yleisen kiinteistöveron sisällä maapohjan verotus eriytettiin omaksi verotuksen lajikseen ja sen alarajan tuli olla 1,3 %. Tämän takia Hankasalmella yleinen kiinteistövero kokonaisuudessaan nostettiin kerralla tasolle 1,3 %. Vuodelle 2025 veroprosentit pidettiin vuoden 2024 tasossa.

Kunnallisveroprosentin korottaminen on päätetty kunnassa viimesijaiseksi vaihtoehdoksi talouden tasapainotuksessa. Kiinteistöverouudistus voi tuoda eteen kuitenkin kiinteistöveron tasojen tarkastelun, mihin ei viime vuosina juurikaan ole puututtu.

Vuodelle 2025 verotulot arvioitiin syksyllä 2024 käytettävissä olleiden tietojen mukaan eikä verotuloarviota korotettu sen hetkisistä tiedoista. Verotulot olivat noin 10,2 miljoonaa eli saman verran kuin alkuperäisessä talousarviossa. Verotuloihin ei tehty vuoden aikana talousarviomuutoksia. Lopullinen verotulojen toteuma oli noin 25 000 euroa talousarviota heikompi.

Investoinnit

Kunnan investointien nettomenot olivat muutetussa talousarviossa noin 0,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 investointien nettomenojen toteuma oli lopulta noin 0,7 miljoonaa euroa. Vuonna 2025 aloitettiin Aseman urheilukentän perusparannus sekä kunnan taloushallinnon järjestelmien muutokset. Muutoin investointiohjelmassa vietiin eteenpäin aiempien vuosien tapaan kunnan liikennealueiden ja vesihuollon suunniteltuja korjaushankkeita.

Investointien toteumavertailu löytyy luvusta 2.3.3.

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen toimintakate alittui 150 000 eurolla. Vuonna 2025 kunnanhallitus vastasi kunnan valmiussuunnitelman ylläpitämisestä. Samoin kunnan osalta Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimuksen toteuttamisesta.

Kunnan strategian päivittämisessä osallistettiin kyselyjen, työpajojen ja seminaarien kautta kuntalaisia, yhdistyksiä, yrityksiä ja päättäjiä laajasti ja tehtiin pohjatyö vuoden 2026 alussa hyväksyttävään kuntastrategiaan. Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen kunnanjohtajien ohjausryhmään ja talousjohtajatyöryhmään osallistuttiin aktiivisesti.

Kunnan talouden tasapainon toteutumista valvottiin onnistuneesti. Valtionosuusuudistusta tarkasteltiin kunnassa huolella ja pyrittiin vaikuttamaan sen etenemiseen, mutta valitettavasti uudistus ei tällä Orpon hallituskaudella toteudu. Talouden tasapainotusohjelmaa ei sen sijaan lähdetty laatimaan, koska talous kehittyi vuoden 2025 kuluessa alkuperäistä talousarviota huomattavasti parempaan suuntaan. Vuonna 2025 jatkettiin myös taloushallinnon järjestelmämuutoksien valmistelua.

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan toimintakate alittui 247 000 eurolla. Toiminta pystyttiin järjestämään tehokkaasti ja talousarvion mukaisesti vuonna 2025.

Vuoden 2025 toiminnassa keskityttiin kunnan strategian mukaisten tavoitteiden toteuttamiseen, erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin sekä kasvun ja oppimisen tukemiseen. Oppisen tuen uudistus toi laki- ja opetussuunnitelmamuutoksia, jonka vuoksi esi- ja perusopetukseen sekä lukiokoulutukseen kohdistui paljon opetussuunnitelma- ja jalkauttamista. Toimintakulttuurin muutosta on lähdetty edistämään syksyn aikana.

Hyvinvointipalveluissa panostettiin laadukkaiden ja ennaltaehkäisevien vapaa-ajan palveluiden tuottamiseen eri kohderyhmille. Liikunnallisen elämäntavan edistämiseen sekä muuhun hyvinvointi- ja terveystyöhön panostettiin vakinaistamalla liikunta- ja hyvinvointikoordinaattori. Pääkirjastossa otettiin käyttöön omatoimiasiointi, jonka johdosta aukiolotunnit lisääntyivät. Asiakaspalaute on ollut erittäin positiivista. Nuorisotyössä hyödynnettiin järjestelmällisesti NuoDo- kunnallisen nuorisotyön dokumentointijärjestelmää. Nuorisotilojen säännöllinen aukiolo neljänä päivänä viikossa, tilojen aktiivinen käyttö ja kohdennettu viestintä näkyivät kasvaneina osallistujamäärinä. Nuori- sovaltuuston toiminta vahvistui, mukaan liittyi uusia jäseniä ja yhteistyötä tehtiin eri tahojen kanssa.

Kunnallista varhaiskasvatusta järjestettiin kolmessa päiväkodissa ja perhepäivähoitona hoitajan kotona. Erityisesti alle 3-vuotiaiden osuus varhaiskasvatuksen aloittaneista jatkoi kasvuaan edellisvuoden tapaan. Valssi-laadunarviointijärjestelmää hyödyntäen laadittiin varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelma, jossa viedään valittuja kehittämiskohteita eteenpäin.

Ympäristölautakunta

Ympäristötoimessa tilinpäätöksen toimintakate alittui 163 000 eurolla. Kaukolämpöenergian hinta kohosi edelleen vuodesta 2024 vuoteen 2025 13,1 %. Ympäristötoimessa saatiin tarvittavat palvelut tuotettua. Sote-palvelukohteiden vuokraustoiminta Keski-Suomen Hyvinvointialueelle jatkui vuoden loppuun. Uudet toistaiseksi voimassa olevat sopimukset tulevalle vuodelle allekirjoitettiin joulukuussa 2025. Strategian mukaisesti kaikilla ympäristötoimen toiminta-alueilla tukeuduttiin oman tuotannon lisäksi yhteistyöhön, sekä kunnallisten, että liiketoiminnallisten kumppaneiden kanssa. Vuosikorjausurakoiden puitesopimukset kilpailutettiin vuoden 2024 lopulla ja ovat voimassa vuodet 2025-2026.

Kuntakonsernin kiinteistöjen peruskorjauksia ei edelleenkään ole jatkettu, koska kiinteistöosakeyhtiön kassatilannetta parannellaan. Huonokuntoisimpia rakennuksia on poistettu käytöstä, mutta niiden purkaminen odottaa taloudellisesti parempia aikoja.

Infrapalvelut keskittyvät suunnitelmakaudella peruskorjauksissa kokonaisuuksiin, jotka priorisoidaan riskikartoituksen kautta. Heikkokuntoisimmat kadut alkavat olla saneerattu. Peruskorjauskohteina 2025 olivat Tertunkujan ja Ratakadun pinnoitukset, Leppäkujan rungon peruskorjaus ja Näreikönkujan sekä Haapatien alkuosan rungon peruskorjaus viemärisaneerauksineen.

Talousarvion mukaisista muista investoinneista toteutettiin katusaneerauksien lisäksi mm. Sinisiiven päiväkodin aita + katos, latupohjien vuosittainen perusparannus ja leikkipaikkojen peruskunnostuksia.

1.2.6 Kunnan henkilöstö

Henkilöstön määrä tulosityksikkötasolla henkilötyövuosina 31.12.2025 esitetään talousarvion toteutumista käsittelevässä luvussa 2. Henkilöstön määrä henkilötyövuosina (htv1) kuvaa palveluksessa oloapäivien lukumäärää. Kunnan henkilöstön lukumäärä 31.12. esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Kunnan henkilöstöä koskevat muut tiedot esitetään erillisenä asiakirjana, henkilöstökertomuksena, joka saatetaan valtuuston käsiteltäväksi kevään aikana.

Henkilöstökulut esitetään kunnan tuloslaskelmassa eritellysti, tilikauden palkat, palkkiot, eläkekulut ja muut henkilösivukulut. Tilinpäätöksen liitetietona esitetään taseeseen aktivoidut henkilöstömenot.

1.2.7 Ympäristöasiat

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto edellyttää ympäristöasioiden kirjaamista ja esittämistä kunnan tilinpäätöksessä.

Vuoden 2025 kuluessa kunnan toiminnassa ei sinällään toteutunut sellaisia ympäristökysymyksiä, joilla olisi ollut merkittävää vaikutusta kunnan talouteen tai toimintaan. Merkittäviä ympäristövahinkoja ei vuonna 2025 tapahtunut. Vesihuollon puolella kunnan jätevedenpuhdistamon toimintavarmuutta edelleen kohennettiin.

Jätehuollon kohdalla toimitaan jätehuoltoyhtiö Sammakkokankaan sekä Sydän-Suomen jätelautakunnan osana. Ympäristöterveydenhuollossa Jyväskylän isäntäkuntamallin alla ja ympäristönsuojelussa Laukaan yhteistoiminta-alueella, jolloin meillä on kunnan ympäristöasioiden hallintaan pienen kunnan resursseja laajempi ja monipuolisempi osaaminen, millä pyritään varmistamaan asioiden kunnossa pysyminen.

Vuoden 2025 aikana ELY:n kanssa yhteistyössä poistettiin pilaantunutta maa-ainesta Niemisjärven entisen saha-alueen maaperästä vuonna 2024 tehtyjen tutkimusten perusteella. Alueen vesistölle tai uimarannallekaan ei toimenpiteistä aiheutunut haittaa.

Vanhan tielaitoksen varikkoalueen kiinteistön, jonka kunta hankki itselleen marjayrityksen konkurssipesältä, vanha autokanta ja monenlainen irtain omaisuus siivottiin alueelta pois ja kiinteistö myytiin siistittynä uudelle elinkeinotoimijalle, joka jatkaa alueen siistimistä yhä.

1.2.8 Muut ei taloudelliset asiat

Kirjanpitolain 3a luvun mukaisesti kunnan on annettava tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista.

Korruption ja lahjonnan torjunta

Kunnalla on olemassa sisäisen valvonnan ohje, hankintaohjeet sekä hankintaohje pienhankintoihin. Kunnanjohtajan osalta johtajasopimuksessa on määritelty omassa luvussaan periaatteet vieraanvaraisuuden vastaanottamisen suhteen. Tarkastuslautakunta huolehtii sidonnaisuusilmoitusten ajan tasalla olosta johtavien luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kohdalla ja sidonnaisuudet julkaistaan kunnan verkkosivuilla.

Kunnanhallitus valitsee toimikaudekseen konserni- ja valvontajaoston. Kyseinen jaosto luottamushenkilöelimenä valvoo ja ohjaa korruption ja lahjonnan torjuntaa. Operatiivisella tasolla valvontavastuu on esihenkilöillä edellä mainittuja ohjeita noudattaen.

Sisäisen valvonnan ohje päivitettiin vuoden 2021 aikana. Kunnassa ei ole tullut ilmi tapauksia, joissa olisi jouduttu tutkimaan lahjonnan tai korruption tunnusmerkkien täyttymistä.

Ihmisoikeusasiat

Kuntaa koskeva lainsäädäntö, kunnan omat säännöt ja ohjeistukset sekä kunnan strategia ohjaavat huomioimaan ihmisoikeusasiat kokonaisvaltaisesti omassa toiminnassa ja päätöksenteossa.

Erityisiä muita ohjeistuksia, joilla kunnassa varmistetaan ihmisoikeuksien toteutuminen, ovat esimerkiksi kunnan kotouttamissuunnitelma, joka päivitettiin vuoden 2023 keväällä, henkilöstöohjelma, tasa-arvosuunnitelma, suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi sekä kunnan kotoutumissuunnitelma.

Kuntaan vastaanotettiin vuoden 2022 kuluessa yli 40 ukrainan sodan pakolaista ns. kuntamallin kautta. Heistä osa valitsi Hankasalmen kotikunnakseen vuoden 2023 kuluessa ja noin 20 asuu kunnassa vieläkin vuoden 2025 lopussa.

1.2.9 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Hankasalmen ja useimpien Suomen kuntien kohdalla voi arvioida tulevan talouden kehityksen erittäin ongelmalliseksi. Venäjän käynnistämä sota Ukrainassa ja nyt sodaksi muuttunut Lähi-idän konflikti luo uhkakuvia niin julkiseen kuin yksityiseen talouteen ja turvallisuustilanteeseenkin Suomessa. Korkokustannusten ja energian hinnan sekä yleisen hintatason nousu vaikutti merkittävästi vuoteen 2023. Suomi painui taantumaan. Tulevat vuodet näyttävät yhä hyvin huolestuttavilta. Esimerkiksi lainojen korot ovat taas kääntymässä nousuun.

Kuntien tehtäväkenttä ja talous muuttui voimakkaasti hyvinvointialuemallin kautta. Osin sote-tasauserien vuoksi Hankasalmen kunnan valtionosuudet eivät vastaa kunnan nykyistä tehtäväkenttää – mutta ylipäättään peruspalvelujen valtionosuus on täysin rikki. Kunnille ei kohdennu niiden lakisääteisiin tehtäviin tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti rahoitusta ja Hankasalmen kunta on tässä yksi rahoitusmallin viallisuudesta kärsivistä kunnista.

Käytännössä nykyisen laajuisten sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen toteuttaminen voi olla tulevaisuudessa hyvin hankalaa, mikäli valtionosuusjärjestelmää ei uudisteta vastaamaan kuntien nykyistä tehtäväkenttää – valmisteilla olleen uudistuksen ensimmäisen vaiheen kaatuminen nyt syksyllä 2025 johtaa siihen, että tilanteen korjaantumiseen voi mennä vielä useita vuosia.

Hankasalmi varautui tulevien vuosien haasteisiin ajoissa. Kunnan talouden tasapainotustoimet, joita vuodet 2019 ja 2020 valmisteltiin ja 2021 saatettiin sitten kokonaisuudessaan toimeen, olivat onnistuneita. Talouden kriisiytyminen vältettiin ja päinvastoin nyt on saatu vuosina 2020-2025 kasvatettua 3,3 miljoonan euron ylijäämäpuskuri taseeseen. Ja se on tehty palveluja heikentämättä ja kuntaa kehittäen, mikä nyt näkyy myös positiivisesti väestön määrän kehitymisessä.

Käyttötalous on tällä hetkellä kunnassa tasapainossa ja vieraan pääoman määrä hallinnassa, mikä antaa mahdollisuuksia selvittää näillä näkymin vaikeimmista kuntatalouden vuosista 2026–2028. Tosin Suomen julkisen talouden tila saattaa johtaa uusiin paineisiin kuntatalouden suhteenkin, koska puolueiden sopima velkajarru edellyttää merkittäviä sote- ja sosiaalitoimenpiteitä julkiseen talouteen.

Väestömäärän kehitymisessä syntyvyyden nousu kunnassa on positiivinen asia ja lasten sekä nuorten palveluja on jatkossakin kunnassa kehitettävä. Muuttoliikkeen kohdalla ollaan vuodesta 2022 saakka päästy tilanteeseen, ettei muuttotappiota enää synny ja tulevaisuudessa on realistinen tavoite kääntää kunta muuttovoittoiseksi.

Vuosikymmenen vaihteen merkittävät päätökset – koulukeskuksen rakentaminen ja Attendon kanssa tehty kauppa Päivärannasta ja terveystaloksesta ja niiden tilalle Attendon rakentamat uudet tilat – toivat suuria hallittuja vaikutuksia niin käyttötalouteen, lainakantaan, poistoihin, henkilöstöön kuin kunnan taseeseenkin.

Sote-kiinteistökokonaisuuden tasearvo oli yli 3 miljoonaa ja vanhan koulukeskuksen yli miljoona. Sote-kiinteistöistä saatiin yli 600 000 euron myyntivoitto ja koko kauppasumma kevensi osaltaan kunnan lainakannan kasvupaineita. Koulun kohdalla vanhan koulun tasearvo taas jouduttiin tuomaan vuositulokseen vuonna 2020 – ja tämä alaskirjaus heikensi vuoden 2020 tulosta, mutta se kyseisen vuoden tilinpäätöksessä kyettiin hyvin kattamaan. Kun vielä peruskorjasimme samalla Metsätähden, niin nyt rakennuskantamme on hyvässä kunnossa ja kunnan talous silti tasapainossa – tämä turvaa palveluja pitkälle tulevaisuuteen. Hyvinvointialueen palveluverkko ja palvelujen tuottamista koskevat ratkaisut ovat kuitenkin suuressa roolissa kunnan elinvoimaisuudenkin kannalta. Tällä hetkellä ne eivät vielä suuria muutoksia Hankasalmen palveluihin olisi luomassa – mutta paljon on epävarmuuden peitossakin vielä.

Vuoden 2026 haasteena tulee olemaan ratkaisut sote-kiinteistöjen yhtiöittämisen suhteen.

Yhteenvedona voi todeta, että näköpiirissä olevat vuodet niin Hankasalmen kunnan, koko kuntatalouden, Suomen talouden sekä koko maailman talouden kannalta näyttävät hyvin huolestuttavilta. Ennustettavuus jo pelkästään tulo-rahoituksen kohdalla on hyvin hankalaa. Ja toki ennen kaikkea Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja nyt USA:n Lähi-idässä käynnistämä sota ovat luoneet tilanteen, jota ei käytännössä ole osattu ennakoida ja siihen varautua – eikä sen kaikkia vaikutuksia pystytäkään vielä millään konkreettisella tasolla arvioimaan.

Edessämme on niin talouden, toimintojen kuin turvallisuuden kannalta yhä jatkuva kriisi ja epävarmuuden aika, jota USA:n kehitys Trumpin uudella presidenttikaudella osaltaan myös lisää.

1.2.10 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Kunnan lainakanta on muuhun kuntakenttään verrattuna pieni, mutta silti korkojen nousu aiheutti koulukeskuksen leasing-rahoituksen kohdalla Hankasalmellekin isoja haasteita vuonna 2023. Vuonna 2024 korkotasoa kääntyi laskuun ja vuonna 2025 otettiin korkoriski leasing-rahoituksen kohdalla haltuun.

Vastuut kuntakonsernin ulkopuolelle eivät ole Hankasalmen kunnalle enää vuoden 2023 alusta suuri riski – koska sairaala Novan kustannukset siirtyivät silloin uuden hyvinvointialueen vastuulle. Kunta on antanut takauksia vain omille konserniyhtiöilleen ja kunnan alueella toimiville vesiosuuskunnille. Näiden toiminnan ja talouden toteumaa on seurattava huolellisesti, mutta tällä hetkellä ei ole tiedossa ongelmia takausvastuiden suhteen.

Konsernin sisällä Koy Hankasalmen Haka vie läpi vuokratulojen vaiheittaista peruskorjausta. Yhtiö hakee lainoille kunnan takausta. Lähtökohtaisesti Haka tulee selviämään omista velvoitteistaan ja peruskorjaussuunnitelman toteuttamisen yhteydessä luovutaan liiallisesta kiinteistökannasta, joka pidemmän päälle olisi yhtiölle riski. Nämä kiinteistöt on jo alaskirjattu hyvän kirjanpito-tavan mukaisesti.

Pääosin henkilöstön saatavuus kunnan työ- ja virkasuhteisiin on ollut hyvä. Koulujen ja peruspalvelujen tilojen pitäisi investointien jälkeen olla nyt hyvässä – osin erinomaisessa - kunnossa.

Vahinkoriskien kohdalla kunnan vakuutusturva kilpailutettiin vuoden 2021 aikana ja samalla arviotiin riskien kohtuullinen taso.

Kunnan valmiussuunnitelman päivitystä on tehty vuoden 2025 kuluessa ja työtä jatketaan säännöllisesti. Kuntien ja hyvinvointialueen valmiustoimi on saatu keskustelemaan keskenään, mutta tässä yhteistyössä on vielä paljon kehitettävää. SECAPP-hälytysjärjestelmä on otettu kunnassa käyttöön.

Tilinpäätöksessä 2022 jouduttiin jo huomioimaan, että hyvinvointialue päätti muuttaa 2023 yksipuolisesti sairaanhoitopiiriin tilinpäätöstä vuodelta 2022 siten, että se peruu sairaanhoitopiiriin kirjanpitoon tehdyn peruspääoman alentamiskirjauksen. Hyvinvointialue toimii tässä vastoin sairaanhoitopiiriin lainvoimaista päätöstä. Peruspääoman alentamiskirjauksen korjaaminen ei ole mikään harkitsemattoman ja/tai harmittoman virheen korjaaminen tilinpäätöksessä, joka voitaisiin tehdä viranhaltijatyönä ja viedä tilinpäätöksen osana hyvinvointialueen päätöksentekijöille hyväksyttäväksi.

Hankasalmen kunta lähes kaikkien muiden Keski-Suomen kuntien kanssa valitti hyvinvointialueen sairaanhoitopiiriä koskevasta tilinpäätöksestä hallinto-oikeuteen, joka ratkaisi asian vuonna 2025 Hyvinvointialueen eduksi. Kunnat ovat hakeneet asiassa valituslupaa Korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jonka ratkaisua asiasta ei ole vielä saatu. Vuoden 2022 tilinpäätökseen kunta teki 485 000 euron pakollisen varauksen taseeseen tämän asian suhteen.

Vuonna 2023 Keski-Suomen hyvinvointialue ilmoitti, ettei se maksa Keski-Suomen kuntien siltä laskuttamia sijoitettujen lasten varhaiskasvatusmaksuja, jotka vuonna 2023 voimassa olleella lainsäädännöllä kuuluivat silloin sijoittajahyvinvointialueen maksettaviksi. Hankasalmi noin kymmenen muun kunnan kanssa käynnisti asiasta Jyväskylän johtamana asiasta hallintoriita-asian – asian käsittely on yhä kesken.

Hyvän tilinpäätöstävän edellyttämän oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi on syytä antaa tieto myös keskeisistä oikeudenkäynneistä. Niitä ei tällä hetkellä Hankasalmen kunnalla ole lukuun ottamatta edellä kuvattuja hallintoriita-asioita.

1.3 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista. Lisäksi sisäisellä valvonnalla varmistetaan, että päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja lain säännöksiä, viranomaisten ohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan, ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus, joka valitsee kunnan hallintosäännön mukaisesti toimikaudekseen konserni- ja valvontajaoston valmistelemaan ja valvomaan mm. sisäisen valvonnan toteutumista.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kunnan hallintosäännössä määrätään kunnan päätöksenteko- ja kokousmenettelystä. Samoin hallintosäännön luku 10 määrittelee sisäisen valvonnan tehtävät niin kunnanhallituksen, konserni- ja valvontajaoston, lautakuntien kuin viranhaltijoiden osaltakin. Hallintosääntö on päivitetty vuoden 2021 alussa kunnanvaltuustossa.

Hallintosäännön mukaan valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista kunnassa ja kunta-konsernissa. Valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen linjaukset, tavoitteet ja osa-alueet sekä niiden toimeenpano-, seuranta- ja arviointimenettelyt.

Sisäisen valvonnan ohjeessa määritetään sisäisen valvonnan vastuut ja talouden hoitoon kuuluva valvonta. Tämä ohje on taas päivitetty hallintosäännön valtuustokäsittelyn jälkeen keväällä 2021. Konserniohje ohjaa konsernihallinnon hoitamista. Ohjeiden mukaan toimimista on vielä terävöitettävä ja konserniohje otettava päivitykseen – nyt kun konsernirakenteemme hyvinvointialueuudistuksen myötä on muuttunut. Muutosta on kuitenkin lykätty vuoteen 2026, koska sote-kiinteistöjen yhtiöittämisratkaisut valmistellaan ensin ja asiantuntija-apuna siinä käytämme BDO:ta.

Toimielinten päätösten oikeellisuutta valvotaan siten, että toimielimen pöytäkirja on toimitettava kunnanhallitukselle ja viranhaltijan päätöspöytäkirja asianomaiselle toimielimelle. Delegoidun päätösvallan osalta toimielin voi käyttää tarvittaessa otto-oikeutta ja päättää asiasta uudelleen. Delegoineista lautakunnat ja kunnanhallitus päättävät vuodeksi kerrallaan, jolloin päätösvallan siirron aiheellisuus tulee säännöllisesti tarkasteltavaksi.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Sisäisen valvonnan ohjausjärjestelmä perustuu kunnanhallituksen ohjeeseen sisäisen valvonnan hoitamisesta kunnan organisaatiossa. Ohjausjärjestelmässä keskeisiä toimintoja ovat strateginen- ja taloussuunnittelu, lautakuntien käyttösuunnitelmat sekä laskentajärjestelmä, pääkirjanpito, osto- ja myyntireskontra sekä palkkakirjanpito.

Vastuualueet toimittavat talouden seurantaraportit kunnanhallitukselle neljännesvuosittain. Valtuustoa informoidaan talouden kehittymisestä kunnanvaltuuston kokousten yhteydessä iltakouluissa ja seminaareissa. Toiminnallisten ja taloudellisten sekä strategisten tavoitteiden toteutumista käsitellään kunnanvaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Kunnanhallitukselle viedään pääsääntöisesti kuukausittain tiedoksi talousarvion toteutuminen vastuualueittain sekä tuloslaskelma ja raportti maksuvalmiudesta.

Kaikilla esimiehillä on nykyisin suora mahdollisuus omalla työkoneellaan seurata alaisuudessaan olevan toiminnan taloudellisista kehitystä reaaliajassa, ja tämä on parantanut talouden seurantaan. Koulutusta talouden seurantaan tullaan järjestämään sekä sisäisesti että ulkoisesti tarpeen mukaan.

Riskienhallinnan järjestäminen

Konserni- ja valvontajaosto yhdessä kunnanjohtajan kanssa ohjaa kunnan riskienhallinnan järjestämistä.

Vahinkojen varalta kunnalla on meklaritoimisto Novumin hoidossa tapaturma- ja vahinkovakuutusturva ja kunnan vastuuvakuutusta on vahvistettu. Riskienhallinta taas on osa päivittäistä toimintaa työpaikoilla. Kunkin vastuualueen on kartoitettava omat rahoitus-, henkilöstö-, omaisuus- ja toimintariskit. Valmiussuunnitelman osalta ennen kaikkea sen rajapintoja hyvinvointialueen kanssa on edelleen tarkasteltava – kehitysaskelia on otettu.

Vuonna 2018 päivitettiin dokumentoidusti kunnalle tietosuojariskeihin niiden hallintasuunnitelma ja koottiin asiakokonaisuus sähköisesti hallittavaan muotoon. Vuoden 2021 kuluessa samaan suunnitelmapiiriksi luotiin tiedonhallintalain edellyttämät tiedonhallinnan prosessit. Tietosuojavastaava on kehittänyt prosessia sen jälkeen vuodesta 2022 lähtien kunnan omiin järjestelmiin.

Työsuojelupäällikkö yhdessä työsuojelutoimikunnan kanssa valvoo työoloja kunnassa. Sisäilmatyöryhmä puolestaan tarkastelee työtilojen ja -olojen turvallisuutta. Tarvittaessa sen johdolla teetetään sisäilmatutkimuksia, jotka ohjaavat tarvittaviin kunnostustoimenpiteisiin.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta perustuu mm. sisäisen valvonnan ohjeeseen ja hallintosääntöön. Toimielimet nimeävät vuosittain vastuualueellaan henkilöt, jotka ovat oikeutettuja hyväksymään laskuja sekä päättävät hankintavaluutuksien euromääräiset rajat viranhaltijoittain. Valtionosuutta saavissa hankkeissa noudatetaan avustuspäätöksissä määrättyjä ehtoja.

Sopimustoiminta

Sopimusriskejä pyritään arvioimaan mahdollisimman kattavasti sopimusta valmisteltaessa. Erillinen sopimusten hallintajärjestelmää on luotu kunnan sähköisen arkistointijärjestelmän sisälle.

Tilivelvollisilla viran- ja toimenhaltijoilla on velvollisuus seurata sopimusehtojen noudattamista ja vanhentumisaikoja. Sopimuksissa on vuodesta 2018 lähtien pyritty varmistamaan se, että niihin liittyvät tietosuojan ja kunnan valmiussuunnitelman toteuttamiseen liittyvät seikat on sopimuksissa huomioitu.

Keskeiset johtopäätökset ja sisäisen valvonnan kehittäminen taloussuunnittelukaudella

Yhdessä valmistellut ja päätetyt toimintalinjaukset ovat keskeinen osa sisäisen valvonnan kehittämistä – esimiesten ja luottamushenkilöiden sitominen mukaan sisäisen valvonnan prosesseihin kehittää sinällään jo valvontaa.

Kaikkien vastuualueiden kohdalla sijaistamisen selkeys eri tehtäviin tulee varmistaa ja esimies-alaisviestinnän on toteuduttava hyvin esimerkiksi laskutukseen ja tukien hakuun liittyvissä tehtävissä. Pieni kunta on hyvinvointialueuudistuksen jälkeen entistä haavoittuvampi henkilöstömäärän suhteen – toisaalta tehtäväjako on parhaimmillaan saatavissa isoa organisaatiota selkeämmäksi.

1.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Toimintakertomuksessa kuvataan niitä olosuhteita ja tapahtumia, jotka vaikuttavat siihen, millaiseksi tilikauden tulos ja taloudellinen asema muodostuvat. Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitusta kuvataan rahoituslaskelmassa.

Molempien laskelmien ja niistä laskettavien tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa kunnan rahoituksen riittävyyttä. Rahoituslaskelmassa osoitetaan edelleen, miten investoinnit, sijoitukset ja lainanlyhennykset tulorahoituksen lisäksi muutoin rahoitetaan. Esitystasona toimintakertomuksessa käytetään tuhansia euroja. Laskelmiin otetaan vain

ulkoiset tulot ja menot.

1.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelmassa esitetään tilikaudelle kuuluvat tuotot ja kulut tuhansina euroina. Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettuihin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Hyvinvointialueuudistuksen myötä jäsenkuntien tuli kattaa sairaanhoitopiirien kertyneet alijäämät vuoden 2022 loppuun mennessä, ennen kuin hyvinvointialueet aloittivat toimintansa. Kunta oli maksanut Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin alijäämiä yli 1,2 miljoonaa euroa, kun maaliskuussa 2023 saapui tieto, että sairaanhoitopiiriin peruspääoman alentaminen perutaan ja jäsenkunnilta laskutetaan lisää 24 miljoonaa euroa. Kunnan osuus tästä on reilu 485 000 euroa. Maksua ei ole suoritettu, mutta se on kirjattu tulosvaikutteisesti vuodelle 2022 pakollisena varauksena. Vuosien 2024 ja 2025 aikana pakolliseen varaukseen ei ole tehty muutoksia tämän varauksen suhteen.

Tilinpäätöksen 2024 tehtiin pakollinen varaus Niemisjärven entisen saha-alueen puhdistamiskuluista. Puhdistamiskulut 87 000 euroa on kirjattu satunnaisiin kuluihin. Alueen puhdistaminen, siihen liittyvät kustannukset ja avustus toteutuivat vuoden 2025 aikana, joten tähän liittyvä pakollinen varaus on purettu.

Satunnaisissa kuluissa on myös muita, vuonna 2025 toteutuneita ympäristön puhdistamiseen liittyviä kuluja. Vuonna 2024 kirjattiin kahden rivitaloasunnon myyntitappioita noin 48 000 euroa. Vastaavia myyntitappioita ei kertynyt vuonna 2025.

Tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä ei ole tehty tarkennuksia tai korjauksia edellisen tilikauden vertailutietoihin.

KUNNAN TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

Ulkoiset tulot ja menot, 1000 euroa	2025	2024	Muutos
Toimintatuotot	3 858	4 175	-317
Toimintakulut	-16 401	-16 225	-176
Toimintakate	-12 543	-12 050	-493
Verotulot	10 195	10 183	12
Valtionosuudet	4 410	3 910	500
Rahoitustuotot ja -kulut	205	182	23
Korkotuotot	35	44	-9
Muut rahoitustuotot	243	253	-10
Korkokulut	-73	-95	22
Muut rahoituskulut		-20	20
Vuosikate	2 267	2 225	42
Poistot ja arvonalentumiset	-1 735	-1 612	-123
Satunnaiset erät	-76	-100	24
Tilikauden tulos	456	513	-57
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	456	513	-57

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	23,5	25,7
Toimintakate, euroa/asukas	-2 826	-2 672
Vuosikate/Poistot, %	131	138
Vuosikate, euroa/asukas	511	493
Asukasmäärä 31.12.	4 438	4 509

Tuloslaskelman tunnuslukujen selitteet

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista.

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

$= 100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Tunnusluku kuvaa maksurahoituksen osuutta toimintamenoista.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko.

Vuosikate prosenttia poistoista

$= 100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun vuosikatteen ja poistojen vertailussa tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenosta valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Tilinpäätöksen liitetiedossa 11 on annettu selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja keskimääräisten poistonalaisten investointien vastaavuudesta.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaiset investoinnit.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa käytetty tunnusluku. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntien välisissä vertailuissa on otettava huomioon erot veroprosenteissa sekä eroja toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Asukasmäärän käytetään asukaslukua tilikauden lopussa.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa. Tilikauden tulokseen saattaa olennaisesti vaikuttaa satunnaiset tuotot tai kulut, mistä syystä tulorahoituksen riittävyyden arviointia ei voida määritellä sen perusteella.

Tilikauden tuloksen jälkeen esitettävät erät ovat poistoero- ja tuloksenkäsittelyeriä. Ylijäämäinen tilikauden tulos liitetään seuraavassa tilinpäätöksessä edellistä vuosilta kertyneeseen ylijäämään. Tilikauden tuloksen käsittelystä on tässä toimintakertomuksessa oma varsinainen lukunsa.

1.4.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelma kertoo kunnan rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset ja lainakannan muutokset. Rahoituslaskelma kertoo, lisääntyivätkö vai vähenivätkö kunnan rahavarat toiminnasta ja investoinneista johtuen. Kunnan rahoituslaskelma esitetään tuhansina euroina.

KUNNAN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa	2025	2024	Muutos
Toiminnan rahavirta	2 082	2 258	-176
Vuosikate	2 267	2 225	42
Satunnaiset erät	-76	-100	24
Tulorahoituksen korjauserät	-109	133	-242
Investointien rahavirta	-670	-1 644	974
Investointimenot	-755	-1 675	920
Rahoitusosuudet investointimenoihin	53	13	40
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	32	18	14
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 412	614	798
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset	0	-1	1
Antolainasaamisten lisäykset		-1	1
Lainakannan muutokset	-588	-588	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-588	-588	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-19	-276	257
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-1	-1	0
Vaihto-omaisuuden muutos	2		2
Saamisten muutos	-103	-124	21
Korottomien velkojen muutos	83	-151	234
Rahoituksen rahavirta	-607	-865	258
Rahavarojen muutos	805	-251	1 056
Rahavarojen muutos	805	-251	1 056
Rahavarat 31.12.	4 133	3 328	805
Rahavarat 1.1.	3 328	3 579	-251
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	7 735	12 817	
Investointien tulorahoitus, %	323	134	
Lainanhoitokate	3,5	3,4	
Kassan riittävyys, pv	85	65	
Asukasmäärä 31.12.	4 438	4 509	

Rahoituslaskelman tunnuslukujen selitteet

Investoinnit

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien positiivinen (ylijäämäinen) rahavirta määrää ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) rahavirta määrää ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoittona on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

$= 100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoito

Laskennallinen lainanhoitokate

$= (\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Lainanhoitokate

$= (\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun.

Maksuvalmius

Kassan riittävyys (pv)

$= 365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

1.5 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta. Tarkemmin eritelty, sentin tarkkuudella laadittu tase esitetään osassa 3 Tilinpäätöslaskelmat.

KUNNAN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa

VASTAAVAA

PYSYVÄT VASTAAVAT

	2025	2024	Muutos
Aineettomat hyödykkeet	7	10	-3
Aineettomat oikeudet	7	10	-3

Aineelliset hyödykkeet	19 796	20 832	-1 036
Maa- ja vesialueet	1 676	1 683	-7
Rakennukset	11 771	12 682	-911
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 601	5 108	493
Koneet ja kalusto	260	301	-41
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	488	1 058	-570

Sijoitukset	1 986	1 989	-3
Osakkeet ja osuudet	1 919	1 922	-3
Muut saamiset	67	67	0

VAIHTUVAT VASTAAVAT

	2025	2024	Muutos
Vaihto-omaisuus	31	33	-2
Muu vaihto-omaisuus	31	33	-2

Saamiset	2 174	2 072	102
Pitkäaikaiset saamiset	622	649	-27
Lainasaamiset	618	645	-27
Muut saamiset	4	4	0
Lyhytaikaiset saamiset	1 552	1 423	129
Myyntisaamiset	1 108	1 077	31
Muut saamiset	117	92	25
Siirtosaamiset	327	254	73

Rahoitusarvopaperit	2 050	2 044	6
Muut arvopaperit	2 050	2 044	6

Rahat ja pankkisaamiset	2 083	1 284	799
-------------------------	-------	-------	-----

VASTAAVAA YHTEENSÄ	28 127	28 264	-137
---------------------------	---------------	---------------	-------------

1000 euroa	2025	2024	Muutos
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	21 713	21 257	456
Peruspääoma	18 331	18 331	0
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	2 926	2 413	513
Tilikauden ylijäämä	456	513	-57
PAKOLLISET VARAUKSET	485	572	-87
Muut pakolliset varakset	485	572	-87
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	16	17	-1
Muut toimeksiantojen pääomat	16	17	-1
VIERAS PÄÄOMA	5 912	6 418	-506
Pitkäaikainen	3 042	3 631	-589
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 580	3 169	-589
Liittymismaksut ja muut velat	462	462	0
Lyhytaikainen	2 870	2 787	83
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	588	588	0
Ostovelat	902	769	133
Muut velat	159	159	0
Siirtovelat	1 221	1 271	-50
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	28 127	28 264	-137

	2025	2024
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	77,2	75,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	32,0	35,1
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	3 382	2 926
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	762	649
Lainakanta 31.12., 1000 €	3 168	3 757
Lainakanta 31.12., €/asukas	714	833
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	20 000	22 710
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	4 507	5 037
Lainasaamiset, 1000 €		
Asukasmäärä 31.12.	4 438	4 509

	2025	2024
KUNNAN LAINAKANTA, 1000 €		
Pitkäaikaiset lainat	3 168	3 757
Lyhytaikaiset lainat, kuntatodistuslainat		
Korollinen vieras pääoma	3 168	3 757

Taselaskelman tunnuslukujen selitteet

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

$$= 100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$$

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

$$= 100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

$$= \text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$$

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

$$= [\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12.

$$= \text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

$$= \text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$$

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainat ja vuokravastuut, €/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.6 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulo ja -meno -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT 2025

ulkoiset tulot ja menot, 1000 euroa

TULOT			MENOT		
		%			%
Toiminta			Toiminta		
Toimintatuotot	3 883	20,6 %	Toimintakulut	16 401	90,9 %
Verotulot	10 195	54,0 %	-Valmistus omaan käyttöön		
Valtionosuudet	4 410	23,4 %	Korkokulut	73	0,4 %
Korkotuotot	35	0,2 %	Muut rahoituskulut	0	0,0 %
Muut rahoitustuotot	243	1,3 %	Satunnaiset kulut	138	0,8 %
Satunnaiset tuotot	37	0,2 %	Tulorahoituksen korjauserät		
Tulorahoituksen korjauserät			Pakollisten varausten muutokset		
- pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-25	-0,1 %	-Pakollisten varausten lisäys/vähennys	87	0,5 %
Investoinnit			-Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-3	0,0 %
Rahoitusosuudet investointimenoihin	53	0,3 %	Investoinnit		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	32	0,2 %	Investointimenot	755	4,2 %
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset			Antolainasaamisten lisäykset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys			Pitkäaikaisten lainojen vähennys	588	3,3 %
Lyhytaikaisten lainojen lisäys			Lyhytaikaisten lainojen vähennys		
Oman pääoman lisäykset			Oman pääoman vähennykset		
Kokonaistulot yhteensä	18 863	100 %	Kokonaismenot yhteensä	18 039	100 %

1.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Hankasalmen kunta on jäsenenä seuraavissa tytäryhteisöissä, kuntayhtymissä sekä osakkuusyhteisöissä:

Tytäryhteisöt

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo
Kiinteistö Oy Vuokrahanka

(Kiinteistö Oy Hankasalmen Vuokratalo on sulautunut Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakaan 1.1.2018)

Kuntayhtymät

Keski-Suomen Liitto
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä
Sateenkaaren koulun kuntayhtymä

Sateenkaaren koulun kuntayhtymän perussopimus on allekirjoitettu 18.10.2022, yhdistelty konserniin v. 2022.

Osakkuusyhteisöt

Asunto Oy Hankasalmen Petäjärinta
Asunto Oy Säkinmäen Kuusirinne
Kiinteistöosaakeyhtiö Kuuhankavesi

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty tytäryhteisöt sekä kuntayhtymät, osakkuusyhteisöjä ei ole yhdistelty.

1.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt konserniohjeet 22.3.2010. Konserniohjeisiin sisältyy ohjeistus tytäryhtiöiden säännöllisestä raportoinnista kunnanhallitukselle. Kunnan helmikuussa 2021 hyväksytyssä hallintosäännössä konserniohjauksesta määritellään luvussa 4. Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanhallituksen konserniohjauksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto, kunnanjohtaja ja kiinteistöjohtaja.

Konsernin tytäryhtiöille on vuoden 2025 talousarviossa asetettu taloudelliset tavoitteet.

1.7.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Hankasalmen kunnan 100 prosenttisesti omistamia tytäryhteisöjä ovat Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka ja Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma. Muita tytäryhteisöjä ovat Kiinteistö Oy Hankasalmen virastotalo ja Kiinteistö Oy Vuokrahanka.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakalla asuntojen määrä on 188 kpl:ta. Vuonna 2025 asuntojen fyysinen käyttöaste oli 84,8 %. Pitkäaikaista lainaa yhtiöllä oli 2,17 M€ (rahoituslaitoksilta 1,39 M€ ja kunnalta 0,55 M€). Taseen loppusumma on 3,60 M€. Yhtiö on suorittanut lainanlyhennykset suunnitellusti ja tehnyt poistot suunnitelman mukaisesti.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan kiinteistönhoitopalvelut tuotetaan kokonaan kunnan tuottamina palveluina. Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakalta ei ole peritty korkoa vuonna 2025 kunnan myöntämistä lainoista.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma käsittää asuin- ja liikehuoneistoja. Yhtiön toiminnassa ei ole ollut muutoksia tai niiden valmisteluja vuoden 2025 aikana.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalon yhtiö käsittää käytännössä kunnanviraston rakennuksen tilat. Virastotalon kolmannen kerroksen kahteen huoneeseen tehtiin vesivahinkokorjaukset.

Kiinteistö Oy Vuokrahangalla on asuntoja 14. Vuokratuotot ovat toteutuneet jo pitkään aina laaditun talousarvion mukaisena. Yhtiö on velaton.

1.7.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Koronan ja sodan vuoksi materiaalikustannukset nousivat merkittävästi ja se vaikutti Hakan kassatilanteeseen negatiivisesti. Kassavajeen vuoksi peruskorjaukset on jouduttu siirtämään tulevaisuuteen. Peruskorjaukset viedään läpi pääsääntöisesti kuntoarvion mukaisessa järjestyksessä ja aikataulussa, mutta sisältöä kevennetään hallitusti. Suunnitelman ehdotuksen mukaisesti on tulevaisuudessa tarkoitus peruskorjata 120 asuntoa. 72 asuntoa on poistettu käytöstä ja kirjanpitoon on tehty asianmukaiset alaskirjaukset. Toimenpiteet nostavat hiukan asuntojen vuokria peruskorjausten kautta, mutta vastaavasti asumisen laatu paranee.

Näillä toimenpiteillä pyritään nostamaan Hakan kiinteistökannan vuokrausastetta.

Osakkuusyhteisöt koostuvat kunnan taseessa pienistä asunto-osakeyhtiöistä, joissa kunnalla on 1–2 vuokra-asun tokohdetta omistuksessaan. Kunnan strategiassa linjataan omistajapoliittiseksi linjaukseksi, että tämä osa omistuksesta pyritään mahdollisuuksien rajoissa myymään.

1.7.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kunnan tilintarkastaja toimii tilintarkastajana myös kunnan merkittävimmissä tytäryhteisöissä. Tämä on keskeinen osa ulkoisen valvonnan järjestämistä konsernitasolla. Eri kiinteistöyhtiöihin nimettyjä kunnan edustajia on kuultu tarpeen mukaan. Yhtiöiden toiminnasta on tarvittaessa informoitu kunnanjohtajaa.

Tytäryhteisöjen toimintaa seurataan tilinpäätösasiakirjoista ja tarvittaessa pyydetään lisäselvityksiä. Konserniohjeilla on luotu yhdenmukaista käytäntöä tytäryhteisöjen toimintaan.

Toimivallan ja vastuunjako konserniohjauksessa

Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanhallituksen konserniohjauksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto, kunnanjohtaja ja kiinteistöjohtaja. Konsernijohtoon tehtävät ja toimivallan jako on määriteltä päivitettyssä kunnan hallintosäännön 20 §:ssä.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Kunnanhallitus nimeää edustajat tytäryhtiöiden yhtiökokouksiin. Konserniohjauksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto vastaa tytäryhteisöjen hallitusten jäsenten nimitysprosessista, nimeää kunnan ehdokkaat tytäryhteisöjen hallituksiin sekä antaa yhtiökokousedustajille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet.

Vuodesta 2009 lähtien kunnanjohtaja on nimetty yhtiökokousedustajaksi merkittävimpiin tytäryhteisöihin. Kunnanjohtaja on raportoinut yhtiökokouksen päätöksistä kunnanhallitusta. Kunnanjohtajan tehtävänä on toimia konsernin johtajana ja aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa ohjattavikseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan. Kiinteistöjohtajan tehtävänä on aktiivisella johtamisella myötävaikuttaa johdettavikseen tai ohjattavikseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan.

1.7.6 Konsernin tilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNIN TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa	2025	2024	Muutos
Toimintatuotot	7 744	8 009	-265
Toimintakulut	-21 230	-20 947	-283
Toimintakate	-13 486	-12 938	-548
Verotulot	10 123	10 111	12
Valtionosuudet	5 917	5 435	482
Rahoitustuotot ja -kulut	223	157	66
Korkotuotot	119	115	4
Muut rahoitustuotot	246	266	-20
Korkokulut	-134	-185	51
Muut rahoituskulut	-8	-39	31
Vuosikate	2 777	2 765	12
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 173	-2 049	-124
Arvonalentumiset	-49	-388	339
Satunnaiset erät	-76	-100	24
Tilikauden tulos	479	228	251
Tilinpäätössiirrot			0
Laskennalliset verot	15	71	-56
Vähemmistöosuudet	-5	-6	1
Tilikauden ylijäämä	489	293	196
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2025	2024	
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	36,5	38,2	
Toimintakate, euroa/asukas	-3 039	-2 869	
Vuosikate/Poistot, %	125,0	113,5	
Vuosikate, euroa/asukas	626	613	
Asukasmäärä 31.12.	4 438	4 509	

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa	2025	2024	Muutos
Toiminnan rahavirta	2 589	2 794	-205
Vuosikate	2 777	2 765	12
Satunnaiset erät	-76	-100	24
Tulorahoituksen korjauserä	-112	129	-241
Investointien rahavirta	-981	-1 606	625
Investointimenot	-1 075	-1 642	567
Rahoitusosuudet investointimenoihin	58	13	45
Pysyvien vastaavien luovutustulot	36	23	13
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 608	1 188	420
Rahoituksen rahavirta	-881	-1 431	550
Antolainojen muutokset		-1	1
Antolainojen lisäykset		-1	1
Lainakannan muutokset	-897	-1 000	103
Pitkäaikaisten lainojen muutos	-897	-975	78
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-25	25
Oman pääoman muutokset	28		28
Muut maksuvalmiuden muutokset	-12	-430	418
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	-45	-90	45
Vaihto-omaisuuden muutos	1	-1	2
Saamisten muutos	493	315	178
Korottomien velkojen muutos	-461	-654	193
RAHAVAROJEN MUUTOS	727	-243	970
Rahavarat 31.12	4 978	4 251	727
Rahavarat 1.1.	4 251	4 494	-243
RAHAVAROJEN MUUTOS	727	-243	970
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2025	2024	
Toiminnan ja investointien rahavirtojen kertymä 5 vuodelta	9 721	12 907	
Investointien tulorahoitus, %	273,1	169,7	
Laskennallinen lainanhoitokate	21,7	15,9	
Kassan riittävyys, pv	78	65	
Asukasmäärä 31.12.	4 438	4 509	

KONSERNIN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa

VASTAAVAA
PYSYVÄT VASTAAVAT

	2025	2024	Muutos
Aineettomat hyödykkeet	11	14	-3
Aineettomat oikeudet	10	13	-3
Muut pitkävaikutteiset menot	1	1	0

Aineelliset hyödykkeet	24 151	25 266	-1 115
Maa- ja vesialueet	1 766	1 773	-7
Rakennukset	15 838	16 869	-1 031
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 603	5 109	494
Koneet ja kalusto	421	451	-30
Muut aineelliset hyödykkeet	4	4	0
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	519	1 060	-541

Sijoitukset	784	789	-5
Osakkuusyhtiöosuudet	173	173	0
Muut osakkeet ja osuudet	542	547	-5
Muut lainasaamiset	69	69	0

TOIMEKSIANTOJEN VARAT	55	79	-24
------------------------------	-----------	-----------	------------

VAIHTUVAT VASTAAVAT	6 113	5 428	685
----------------------------	--------------	--------------	------------

Vaihto-omaisuus	36	37	-1
Saamiset	1 099	1 140	-41
Pitkäaikaiset saamiset	59	87	-28
Lyhytaikaiset saamiset	1 040	1 053	-13

Rahoitusarvopaperit	2 210	2 131	79
----------------------------	--------------	--------------	-----------

Rahat ja pankkisaamiset	2 768	2 120	648
--------------------------------	--------------	--------------	------------

VASTAAVAA YHTEENSÄ	31 114	31 576	-462
---------------------------	---------------	---------------	-------------

KONSERNIN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa

	2025	2024	Muutos
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	21 620	21 103	517
Peruspääoma	18 331	18 331	0
Arvonkorotusraho			
Muut omat rahastot	1 047	1 047	0
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	1 753	1 432	321
Tilikauden ylijäämä	489	293	196
VÄHEMMISTÖOSUUKSET	558	553	5
PAKOLLISET VARAUUKSET	485	572	-87
Muut pakolliset varaukset	485	572	-87
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	92	160	-68
VIERAS PÄÄOMA	8 359	9 188	-829
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	4 227	5 123	-896
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	371	371	0
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	917	917	0
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	2 844	2 777	67
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	31 114	31 576	-462

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

	2025	2024
Omavaraisuusaste, %	71	69
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	35	39
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	2 242	1 725
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	505	383
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	5 144	6 040
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	1 159	1 340
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	22 626	25 706 *
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	5 098	5 701 *
Kunnan asukasmäärä 31.12.	4 438	4 509

*Vuoden 2024 tunnuslukuja on korjattu vuokravastuiden korjauksen vuoksi

KONSERNIN LAINAKANTA, 1000 €

	2025	2024
Pitkäaikaiset lainat	4 227	5 123
Lyhytaikaiset lainat	917	917
Korollinen vieras pääoma	5 144	6 040

Konsernin tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja taseen tunnusluvut lasketaan samoin perustein kuin vastaavat kunnan tunnusluvut. Tunnuslukujen selitteet löytyvät kohdista 1.4.1., 1.4.2. ja 1.5.

Keskeiset liitetiedot

Toimintakertomuksessa annetaan tietoja sellaisista kunnan talouteen ja konsernitilinpäätökseen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei tehdä selkoa tuloslaskelmassa, taseessa tai rahoituslaskelmassa. Tilinpäätöksen liitetiedot täydentävät laskelmien muodossa esitettyä tilinpäätösinformaatiota oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi kunnan ja kuntakonsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätöksen liitetiedot esitetään kokonaisuudessaan luvussa 4.

1.8 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.8.1 Asiaa koskeva sääntely

Kuntalain mukaan kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

1.8.2 Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallituksen esittely tuloksen käsittelystä

Kunnanhallituksen on KuntaL 115 § mukaan toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan kunnan tuloslaskelmasta ilmenevää tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja. Ylijäämäinen tilikauden tulos voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai siirtää muuhun vapaaseen pääomaan.

Kunnanhallitus esittää tilikauden 1.1.-31.12.2025 tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- tilikauden ylijäämä 456 307,05 euroa siirretään taseen omaan pääomaan kohtaan edellisten tilikausien yli-/alijäämä.

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Seuranta koskeva sääntely

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailusta on lisäksi käytävä ilmi, ovatko menot, tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla. Muulla rahoituksella tarkoitetaan rahavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden muutoseriä rahoituslaskelmassa.

2.2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.2.1 Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä huolehtimalla vaalien valmistelutoimenpiteistä, ennakkoäänestyksen järjestämisestä ja ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastamisesta. Varsinaisen äänestyspäivän äänestyksen järjestämisestä vastaavat vaalilautakunnat keskusvaalilautakunnan ohjauksesta. Kunta- ja aluevaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii lisäksi ennakkoäänenten laskennasta ja kaikkien äänten tarkastuslaskennasta. Kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii myös ehdokashakemusten vastaanotosta ja tarkastamisesta, ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisesta, vaalien tuloksen vahvistamisesta ja tiedottamisesta.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Äänestysaluejako ja vaalilautakuntien määrä on säilynyt ennallaan (Asema, Kirkonkylä, Niemisjärvi). Vuonna 2024 järjestettiin presidentinvaalit sekä europarlamenttivaalit. Keskusvaalilautakunnan toiminta kyettiin järjestämään talousarvion puitteissa.

Vuonna 2025 järjestettiin alue- ja kuntavaalit.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Myyntituotot		18				5	5	
Maksutuotot								
Tuet ja Avustukset	9	9	4		4		-4	-100,0 %
Muut toimintatuotot								
TOIMINTATUOTOT	9	27	4		4	5	1	25,0 %
Henkilöstökulut	20	36	32		32	20	-12	-37,5 %
Palvelujen ostot	3	7	5		5	4	-1	-20,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1	1	2			1	1	
Avustukset								
Muut toimintakulut								
TOIMINTAKULUT	24	44	39		39	25	-14	-35,9 %
TOIMINTAKATE	-15	-17	-35		-35	-20	15	-42,9 %

2.2.2 Tarkastuslautakunta

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lisäksi valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman tilintarkastajan (JHTT-tilintarkastaja/tilintarkastusyhteisö).

Tilintarkastuspalvelut kunta ostaa valtuuston päätökseen perustuen tilintarkastusyhteisö Talvea Oy:ltä. Vastuunalaisena tilintarkastajana toimii HT, JHT Jukka Vuorio.

Tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös hyvää tilintarkastustapaa noudattaen. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista, valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, miten valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Tarkastuslautakunta esittää toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta arvionsa kunnanvaltuustolle erikseen laadittavassa arviointikertomuksessa vuodelta 2025. Tarkastuslautakunnan talouden toteuma oli talousarvion mukainen.

TARKASTUSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Myyntituotot								
Maksutuotot								
Tuet ja Avustukset								
Muut toimintatuotot								
TOIMINTATUOTOT								
Henkilöstökulut	20	8	9		9	7	-2	-22,2 %
Palvelujen ostot	3	20	22		22	26	4	18,2 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1							
Avustukset								
Muut toimintakulut								
TOIMINTAKULUT	24	28	31		31	33	2	6,5 %
TOIMINTAKATE	-24	-28	-31		-31	-33	-2	6,5 %

2.2.3 Kunnanhallitus

KUNNANHALLITUS (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Myyntituotot	152	87	81	53	134	146	12	9,0 %
Maksutuotot								
Tuet ja Avustukset	257	205	41	15	56	61	5	8,9 %
Muut toimintatuotot	27	3				1	1	
TOIMINTATUOTOT	436	295	122	68	190	208	18	9,5 %
Henkilöstökulut	1 178	1 135	963	-12	951	926	-25	-2,6 %
Palvelujen ostot	614	715	1 031	-20	1 011	1 024	13	1,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	42	34	17		17	16	-1	-5,9 %
Avustukset	394	412	729		729	631	-98	-13,4 %
Muut toimintakulut	303	181	213		213	192	-21	-9,9 %
TOIMINTAKULUT	2 531	2 477	2 953	-32	2 921	2 789	-132	-4,5 %
TOIMINTAKATE	-2 095	-2 182	-2 831	100	-2 731	-2 581	150	-5,5 %
Poistot	20	23	12		12	16	4	33,3 %

Vuonna 2025 kunnanhallitus vastasi kunnan valmiussuunnitelman ylläpitämisestä. Samoin kunnan osalta Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimuksen toteuttamisesta. Hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhteistyö oli kunnanhallituksen vastuulla. Elinvoimatoimia tehtiin yhdessä yrittäjien ja yhdistysten kanssa. Yrittäjäjärjestöjemme yhteisen SILMU-hankkeen kautta erityisesti tehtiin kunnassakin yritysten kanssa yhteistyötä.

Kunnan strategian päivittämisessä osallistettiin kyselyjen, työpajojen ja seminaarien kautta kuntalaisia, yhdistyksiä, yrityksiä ja päättäjiä laajasti ja tehtiin pohjatyö vuoden 2026 alussa hyväksyttävyn kuntastrategiaan. Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen kunnanjohtajien ohjausryhmään ja talousjohtajatyöryhmään osallistuttiin aktiivisesti.

Kunnan talouden tasapainon toteutumista valvottiin onnistuneesti. Valtionosuusuudistusta tarkasteltiin kunnassa huolella ja pyrittiin vaikuttamaan sen etenemiseen, mutta valitettavasti uudistus ei tällä Orpon hallituskaudella toteudu. Talouden tasapainotusohjelmaa ei sen sijaan lähdetty laatimaan, koska talous kehittyi vuoden 2025 kuluessa alkuperäistä talousarviota huomattavasti parempaan suuntaan.

Keskus- ja luottamushenkilöstöhallinto

Keskus- ja luottamushenkilöhallinnon tehtävä on kunnan johtamisesta vastaaminen. Kunnanjohtajan, kunnanhallituksen, kunnanvaltuuston ja elinkeinotoimen tehtävät sekä työllisyysasiat ovat keskeisin osa toimintaa. Strategian kannalta keskeisiä päämääriä ovat kunnan ja kunnan yritysten sekä yhdistysten yhteistyön aktivoiminen, kunnan päätösten vaikutusten arvioinnin tehostaminen sekä sähköisen viestinnän kehittäminen ja vuorovaikutuksen lisääminen kunnassa.

Vuoden 2025 talousarviovaiheessa käyttötalouden tasapainottaminen arvioitiin keskeiseksi toimenpiteeksi vuonna 2025. Erillinen tasapainotussuunnitelma ei kuitenkaan vielä osoittautunut tarpeelliseksi.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Kunnan yhteistyö yritysten ja yhdistysten kanssa				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Yrittäjäjärjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen	Kunnan ja yritysten yhteistyön aktivoiminen. Kunnan päätösten ennako- ja jälkiarviointi. Kunnan elinvoimapolitiikan kehittäminen yhdessä yritystemme kanssa.	Kunnan ja yritysten yhteydenpito säännöllistä sekä vuorovaikutuksellista ja kaikki yritysalaan huomioivaa (myös alkutuotanto). Yritysvaikutustyöryhmää kuullen konkretisoidaan kuntastrategian elinkeinopoliittisia tavoitteita.	Tehtyjen vaikutusarviointien määrä, yrittäjätalaisyksien määrä ja niihin osallistuneiden määrä. Uusi elinkeinopoliittinen ohjelma kunnan strategian päivityksen yhteydessä.	Yrittäjäläitoja toteutettiin onnistuneesti ja muun muassa yhteisiin "pikkujouluihin" osallistui yli 80 yrittäjää. Yrittäjäjärjestöjemme yhteinen SILMU-kehittämishanke järjesti monipuolista toimintaa, johon kunta osallistui aktiivisesti. Elinkeinopoliittinen ohjelma linjattiin uudessa kuntastrategiassa laadittavaksi vuoden 2026 kuluessa.
Tapahtumien ja toimijoiden yhteensovittaminen ja yhteinen markkinointi	Synnyttää hyvää yhteishenkeä paikallisten toimijoiden keskuuteen sekä syventää yhteistyötä ja osallisuutta eri toimijoiden välillä. Olla yhdessä vahvempia!	Kunta yhdistää yhdistyksiä yhteistyöhön ja tukee niiden toiminnan ja tapahtumien markkinointia.	Tapahtumien määrä, tapahtumiin osallistuneiden määrä, tapahtumien saama julkisuus, yhdistysten tyytyväisyys kunnan toimintaan (selvitetään joka toinen vuosi kyselyn avulla - ensimmäinen 2025 alkuvuonna)	Tapahtumien määrä oli laaja: kruunuina sadonkorjuujuhla, Lasten festarit ja Musaklubit. Toimijatapaamisia järjestettiin useita vuoden kuluessa. Yhdistysten strategiakyselyssä ja strategiatyöpajassa monella tapaa saatiin palautetta kunnan toiminnasta ja toiveita sen suhteen.
Yritysten toimintaedellytykset				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Yritystoiminnan toimitilatarpeisiin vastaaminen ja mahdollisuuksien luominen uudelle yritys toiminnalle.	Yritysten toimitila- tai tonttitarpeisiin etsitään yhdessä ratkaisuja. Kontaktoidaan mahdollisia uusia yrityksiä ja yrittäjiä. Ollaan aktiivisia olemassa olevien yritystemme tarpeille.	Eri tyyppisten toimitilavaihtoehtojen kartoitus ja päivitys. Kaavoituksen ohjaaminen huomioimaan yritysten tarpeet.	Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä. Kunnassa olevien työpaikkojen määrä. Yritystapaamisten lukumäärä.	19 uutta yritystä aloitti vuonna 2025 ja 15 kirjattiin lopettaneeksi. Työpaikkoja 2023 lopussa kunnassa oli 1280 (missä laskua edelliseen vuoteen 14). Yritystapaamisia oli kuukausittain - heinäkuuta lukuunottamatta.
Yrityksen perustamisen ohjaaminen	Uusien yritysten perustamisessa ohjaaminen, liiketoimintasuunnitelman arvioiminen, tietojen ylläpito www-sivuilla opastamaan asiassa.	Kannustava ja analyysoiva alkuneuvonta kunnassa ja yrittäjien ohjaaminen Gradian aloittavien yritysten palveluihin.	Aloittaneiden yritysten määrä ja Gradialla asioiden määrä.	Aloittaneita yrityksiä v. 2025 oli 19. Gradialla niistä perustamista ennen asioi alle puolet. Gradian Yritysidea on oma-aloitteisesti lähestynyt niitä, jotka eivät ennen perustamista asioineet ja tukenut näin perustamisen jälkeen
Viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Sähköisen viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen	Kunnan viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen niin, että se mahdollisimman hyvin nivoutuu yhteen yritystemme ja yhdistysemme tarpeiden kanssa. Hankasalmen vahvuuksien ja kehittämistoimiemme esiin nostaminen.	Facebook-, Instagram ja www-sivujemme aktiivinen kehittäminen, vlogi- ja muu videoviestintä. Tätä tukevat mainostaulut ja esitteet.	Sivulla vierailijoiden/katsojien määrä, vlogien ja päivitysten määrä, yritysten ja yhdistysten tyytyväisyys kunnan viestintään (kyselyn kautta selvitetään).	Kunnan facebook- ja instagram sivujen seuraaja- ja reagoijamäärät ovat kokoluokkamme kuntiin verrattuna huomattavan suuria - samoin päivitysten määrä. Esitemateriaalia on ajanmukaistettu. Strategiakyselyissä viestintä sai hyvää palautetta kautta linjan
Kunnan talouden tasapainottaminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Käyttötalouden tasapaino, lainakannan hallinta	Laadukkaiden palvelujen turvaaminen niin, että kunnan taloudelliset toimintaedellytykset säilyvät.	Talouden ohjaaminen niin, että riittävät palvelut turvataan rahoituspuolelta kehitys ja lainakannan kehitys huomioon ottaen.	Talousarvion mukaan toteutuva käyttötalous ja taloussuunnitelma vuosien kuluessa keinojen löytäminen tasapainoon pääsyyn.	Taloussuunnitelma on ollut tasapainossa ja valtuuston päättämää investointiohjelmia on toteutettu. Suuri haaste on tulevien vuosien käyttötalouden tasapaino - mutta tällä hetkellä kunnalla on hyvä puskuri ylijäämää.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Yritysvaikutustyöryhmä toiminnasta on luovuttu ja sen sijaan keskitytty muutoin yrittäjien osallistamisen kehittämiseen. Yrittäjäjärjestöjen yhteinen SILMU-hanke on yksi esimerkki tästä. Yrittäjät otettiin myös niin kyselyn kuin työpajan kautta mukaan kunnan strategiatyöhön syksyllä 2025. Elinkeinopoliittinen ohjelma laaditaan vuoden 2026 kuluessa.

Tapahtumien osalta vuosi 2025 oli aktiivinen – ja uutena formaattina syntyi kuntaan Musaklubit. Hyvinvointipalvelujen vetämiin toimijatapaamisiin saatiin tapahtumajärjestäjät ja yhdistykset hyvin mukaan. Matkailun kohdalla maakunnan yhteinen Visit Jyväskylä Region -matkailuyhtiö on vakiintunut Hankasalmen matkailuun tueksi ja vuoden 2025 aikana päivitettiin sen toimesta maakunnan uusi matkailustrategia.

Työpaikkamäärän vähenemää on saatu käytössä olevan tiedon kautta hallittua. Aloittaneita yrittäjiä oli 19 ja toimintansa lopettaneita oli 15. Yritysten liikevaihto ja palkkasumma kehittyi vuoden 2025 kuluessa positiiviseen suuntaan ja muuta Keski-Suomea paremmin (viimeisin tieto 3. kvartaali vuodelta 2025). Hankasalmella

on viime vuosina rakennusallalla ja teollisuudessa pystytty lisäämään työpaikkoja, kun ne keskimäärin ovat Suomessa kyseisillä aloilla vähentyneet.

Sähköisessä viestinnässä ja markkinoinnissa jatkettiin vuonna 2025 hyvää kehitystyötä. Käyttötalous pidettiin tasapainossa ja kuntakonsernin lainakanta on tällä hetkellä hyvin hallinnassa.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Väestömäärän kohdalla syntyneiden määrä 30 oli taas positiivinen asia – muuttotappio oli myös erittäin pieni. Väestömäärä kuitenkin väheni selkeästi suuren kuolleiden määrän vuoksi.

Työllisyydessä näkyi huolestuttavasti taantuman vaikutukset ja ennen kaikkea pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on huolestuttavaa.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP %	
Väestömäärän kehityksen	4683	4607	4550	4548	4509	4520	4438	-71	-1,57 %
Taloudelliset tavoitteet	Toteuma 2015	Toteuma 2016	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023
Elinkeinotoiminnan tukeminen: Kunnan alueella sijaitsevien työpaikkojen määrä	1385 (-117)	1382 (-3)	1385 (+3)	1372 (-13)	1356 (-16)	1340 (-16)	1306 (-34)	1294 (-12)	1280 (-14)

Työllistäminen

Työllisyyspalveluissa on keskitytty yhä enemmän työttömän henkilön kokonaisvaltaiseen palveluntarpeen arvioimiseen ja sopivan jatkopolun löytymiseen. Toimilla pyritään asiakkaiden itsenäisen elämän tukemiseen ja tuen tarpeen hallittuun vähentämiseen.

Vuonna 2025 työllistämisen keskeisin strateginen asia oli Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen toiminnan käynnistyminen ja uusien toimintamallien luominen.

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP %
Vakituiset	3	3	3		3	3	0 0,0 %
Työllistetyt, kunnallinen työllistäminen	9,2	7,94					
Työllistetyt, yrityksiin työllistäminen	0,25	0,07					
Muut määräaikaiset	0,35	0,23					
Yhteensä	12,8	11,24	3		3	3	0 0,0 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa %
Luottamushenkilöhallinto							
Tulot	263	77	80	53	133	145	12 9,0 %
Menot	776	674	772	-24	748	746	-2 -0,3 %
Netto	-513	-597	-692		-615	-601	14 -2,3 %
Elinkeinopalvelut							
Tulot		8					
Menot	252	294	298		298	272	-26 -8,7 %
Netto	-252	-286	-298		-298	-272	26 -8,7 %
Työllisyyspalvelut*							
Tulot	105	140		15	15	16	1 6,7 %
Menot	600	672	1 001		1 001	942	-59 -5,9 %
Netto	-495	-532	-1 001		-986	-926	60 -6,1 %
Keskus- ja luottamushenkilöhallinto yhteensä							
Tulot	368	225	80	68	133	161	28 21,1 %
Menot	1 629	1 640	1 070	-25	1 046	1 960	914 87,4 %
Netto	-1 261	-1 415	-990	93	-913	-1 799	-886 97,0 %

*Työllisyyspalveluiden kustannuspaikat on siirretty keskus- ja luottamushenkilöhallintoon 1.1.2023 perusturvan vastuualueen siirtyessä hyvinvointialueelle.

Yleishallinto

Yleishallinto jakautuu hallinto- ja talouspalveluihin, atk-palveluihin sekä henkilöstöhallintoon. Yleishallinnon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on keskittyä laadukkaaseen palvelujen tarjontaan sekä henkilökunnan osaamisen kehittämiseen.

Hallinto- ja talouspalvelujen tehtävänä on tuottaa kunnalle hallinto- ja talouspalvelut. Strategian mukaiset laadukkaat palvelut varmistetaan panostamalla henkilöstön koulutukseen ja motivointiin sekä sähköisen asiointin ylläpitoon ja kehittämiseen.

Hallinto- ja talouspalveluiden osalta vuosi 2025 oli normaali toimintavuosi. Sähköinen arkistointijärjestelmä asennettiin syksyn aikana. Tammikuussa 2025 otettiin asianhallinnassa käyttöön Valmu-järjestelmä. Järjestelmän käyttö on vakiintunut ja sen hyödynnettävyyttä pyritään parantamaan lähivuosien aikana muun muassa suomi.fi-integraation avulla. Vuonna 2025 jatkettiin myös taloushallinnon järjestelmämuutoksien valmistelua.

Atk-palveluiden tehtävänä on ylläpitää ja kehittää kunnan tieto- ja viestintäjärjestelmiä, laiteympäristöä sekä huolehtia tietoturvasta. Atk-palvelut tuottavat myös työntekijöiden ja luottamushenkilöiden sovellus- ja laitetuen. Strategian mukaisessa tavoitteessa oli Hankasalmen tietoturvapoliittikan ja sen käytäntöjen läpivienti koko henkilöstölle. Hankasalmen kunnan tietoturva- ja tietosuojapolitiikka hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 7.4.2025 ja henkilökunta on vuoden aikana koulutautunut tietoturva-asioissa Eduhouse-portaalin kautta.

Henkilöstöhallinto vastaa kunnan virka- ja työsuhteasioiden hoidosta, työhyvinvoinnin tukemisesta ja työterveyshoidon järjestämisestä. Strategian mukaiset laadukkaat palvelut varmistetaan panostamalla työyhteisöjen toimivuuteen, koulutussuunnitelman toteutumiseen sekä esimiestyön kehittämiseen.

Henkilöstöetuutena on edelleen käytössä Epassi ja sen lisäksi syksyllä 2024 henkilöstölle annettiin kuntosalietu, joka mahdollistaa kunnan kuntosalin ilmaisen käytön. Vuonna 2025 päädyttiin siihen, että Epassi rahaa korotetaan vuoden 2026 alusta sataan euroon ja samalla laajennettiin kuntosalietua. Esihenkilökahveilla on käyty läpi ajankohtaisia aiheita kuten mm. kuntastrategiaa ja yhteisiä linjauksia henkilöstöasioihin.

Tasopalkkajärjestelmän valmistelu työllisti kevään aikana ja se otettiin käyttöön lokakuun alusta.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Henkilöstömme on koulututettua ja motivoitunutta				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Hallinto- ja talouspalvelut	Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö. Tavoitteena on että koulutuspäiviä kertyy vähintään 2 kpl per henkilö.	Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua ammattitaitoa ylläpitäviin ja kehittäviin koulutuksiin. Koulutautumisen kautta myös henkilöstön motivaatio kasvaa.	Toteutuneet koulutuspäivät	Jokainen hallinto- ja talouspalveluiden henkilöstöstä osallistui koulutuksiin. Kaikille ei kertynyt ihan tavoitteen mukaista kahta koulutuspäivää.
Henkilöstöhallinto	Koulutussuunnitelma perustuu tunnistettuihin tarpeisiin ja se on vuosittain käsiteltävä harkittu ja toteutettava kokonaisuus.	Koulutussuunnitelman kautta turvataan henkilöstön osaaminen.	Henkilöstökertomuksen koonti toteutuneista koulutuksista, työtyytyväisyyskysely.	Koulutuspäiviä toteutui kokonaisuutena suunniteltua vähemmän, yhteensä 357 kpl. Osaltaan tähän vaikuttaa webinaarityyppisten osan päivää kestävien koulutusten lisääntyminen, jolloin kokonaisiksi laskettavien koulutuspäivien määrä on vähentynyt. Koulutuksiin osallistuttiin keskimäärin 2 päivää, mutta vaihtelua eri toimialojen ja yksiköiden kohdalla oli jonkin verran. Työtyytyväisyyskyselyn perusteella koulutusten määrään oltiin melko tyytyväisiä, mutta sisältöjen valintaan koulutussuunnitelman laatimisen yhteydessä toivottiin hieman enemmän vaikutusmahdollisuuksia.
Henkilöstöhallinto	Esimiestyön kehittäminen. Esimiehillä on riittävä osaaminen ja motivaatio vuorovaikutukselliseen henkilöstöjohtamiseen.	Kehitetään esimiestilaisuuksia, ohjeistuksia ja niiden hyödyntämistä arjen työssä. Henkilöstön mukaan saaminen työyhteisön kehittämiseen	Työtyytyväisyyskysely	81 % piti johtamista hyvänä (vastaukset 4–5) ja 3,6 % huonona (vastaukset 1–2). Johtamisen keskiarvo oli 4,2 asteikolla 1–5. Kokemus johtamisesta tämän mukaan oli hieman heikentynyt edellisvuoteen nähden, vaikka edelleen tulokset ovat hyvällä tasolla.
Sähköisten palvelujen laadukas toteuttaminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Hallinto- ja talouspalvelut	Laadukas sähköinen tiedottaminen sekä sähköisen asiainnoinnin kehittäminen ja ylläpito kuntalaisille, luottamushenkilöille ja henkilöstölle.	Sähköisen asiainnoinnin kehittäminen ja laadukas sähköinen tiedottaminen kunnan verkkosivuilla sekä sometileillä.	Kunnan verkkosivuilta ja sometileiltä saatu palaute.	Palaute on ollut pääosin positiivista.
Hallinto- ja talouspalvelut	Asioiden ja asiakirjojen sujuva tiedonhaku ja asiakirjojen oikea aikainen säilyvyys.	Triplan Valmun käytön vakiinnuttaminen ja sähköisen arkistoinnin edistäminen sekä arkiston käyttöönotto	Ohjelmistojen käyttöönotto vuoden loppuun mennessä	Sähköinen arkistointijärjestelmä asennettiin syksyn aikana. Tammikuussa 2025 otettiin asianhallinnassa käyttöön Valmu-järjestelmä. Järjestelmän käyttö on vakiintunut ja sen hyödynnettävyyttä pyritään parantamaan lähivuosien aikana muun muassa Suomi.fi-integraation avulla.
Atk-palvelut	Tietoturvallisen dokumentinhallinnan parantaminen nykyhetken velvoitteiden ja vaatimusten tasolle	Hankasalmen tietoturvapoliitikan ja sen käytäntöjen läpivienti koko henkilöstölle. Tietoturva-poikkeamien tunnistaminen ja ehkäisy.	Tietosuojaan vaikutusten arviointi. Riskien tunnistaminen ja arviointi. Henkilökunnan tietoturvakoulutukset.	Hankasalmen kunnan tietoturva- ja tietosuoja-politiikka hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 7.4.2025 ja henkilökunta on vuoden aikana koulutautunut tietoturva-asioissa Eduhouse-portaalin kautta.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Hallinto- ja talouspalveluiden osalta yksi tavoitteista liittyi edellisten vuosien tapaan henkilöstön kouluttamiseen. Tavoitteena oli, että jokainen hallinto- ja talouspalveluiden henkilöstöstä osallistuisi vuoden aikana vähintään kahteen koulutuspäivään. Jokainen hallinto- ja talouspalveluiden henkilöstöstä osallistui koulutuksiin mutta kuten aiempanakin vuonna, tavoitteisiin ei aivan päästy.

Henkilöstöhallinnon tehtävänä on tarkastella koulutussuunnitelman toteutumista. Koulutuspäiviä toteutui hieman suunniteltua vähemmän. Koulutuspäiviä oli yhteensä 357 kpl ja koulutuksiin osallistuttiin keskimäärin 2 pv/vakituinen työntekijä. Vaihtelua oli yksiköiden välillä.

Esimiestyön kehittämisen osalta esimieskahvit toteutuivat ja niissä käsiteltiin ajankohtaisten asioiden lisäksi johtamista ja esimiestyöhön liittyviä ohjeistuksia ja toimintamalleja sekä tehtiin strategiatyötä. Työtyytyväisyyskyselyssä johtamista arvioitiin 5 eri ulottuvuudella ja esimiehet saivat johtamisesta arvosanaksi koko kunnan osalta seuraavaa: 81 % piti johtamista hyvänä (vastaukset 4–5) ja 3,6 % huonona (vastaukset 1–2).

Johtamisen keskiarvo oli 4,2 asteikolla 1–5. Kokemus johtamisesta tämän mukaan oli hieman huonontunut edellisvuoteen nähden.

Tietohallinnon tavoitteena oli Hankasalmen tietoturvapoliitiikan ja sen käytäntöjen läpivienti koko henkilöstölle. Hankasalmen kunnan tietoturva- ja tietosuojapolitiikka hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 7.4.2025 ja lisäksi henkilökunta on vuoden aikana kouluttautunut tietoturva-asioissa Eduhouse-portaalin kautta.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Yleishallinnon vuoden 2025 talouden toteuma alitti talousarvion määrärahat reilusti, toimintakate alittui kokonaisuudessaan 51 000 eurolla. Toimintakatteen alitusta selittää pääosin hallinto- ja talouspalveluiden henkilöstökulujen alittuminen lomapalkkavarauksen vähenemän vuoksi.

Hallinto- ja talouspalveluissa toimintakatteen alitus oli 73 000 euroa. Atk-palveluiden toimintakate ylittyi 45 000 eurolla ja henkilöstöhallinnon alitus oli 24 000 euroa.

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP %
Vakituiset	10,3	10,4	9,8		9,8	10,4	0,6 6,1 %
Sijaiset	1						
Yhteensä	11,3	10,4	9,8		9,8	10,4	0,6 6,1 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa %
Hallinto- ja talouspalvelut							
Tulot	4	2			0	1	1
Menot	470	427	450	-3	447	375	-72 -16,1 %
Netto	-466	-425	-450		-447	-374	73 -16,3 %
Atk-palvelut							
Tulot	27	7				1	1
Menot	259	210	229	-2	227	274	47 20,7 %
Netto	-232	-203	-229		-227	-273	-46 20,3 %
Henkilöstöhallinto							
Tulot	38	60	41		41	45	4 9,8 %
Menot	173	200	203	-2	201	181	-20 -10,0 %
Netto	-135	-140	-162		-160	-136	24 -15,0 %
Yleishallinto yhteensä							
Tulot	69	69	41		41	47	6 14,6 %
Menot	902	837	882	-7	875	830	-45 -5,1 %
Netto	-833	-768	-841	-7	-834	-783	51 -6,1 %

2.2.4 Sivistyslautakunta

SIVISTYSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Myyntituotot	464	483	372		372	429	57	15,3 %
Maksutuotot	171	173	166		166	173	7	4,2 %
Tuet ja Avustukset	572	405	252	32	284	305	21	7,4 %
Muut toimintatuotot	29	28	20		20	27	7	35,0 %
TOIMINTATUOTOT	1 236	1 089	810		842	934	92	10,9 %
Henkilöstökulut	6 387	6 261	6 387	32	6 419	6 338	-81	-1,3 %
Palvelujen ostot	2 387	2 236	2 341		2 341	2 255	-86	-3,7 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	412	415	409		409	393	-16	-3,9 %
Avustukset	147	102	151		151	138	-13	-8,6 %
Muut toimintakulut	1 729	2 016	1 948	-75	1 873	1 914	41	2,2 %
TOIMINTAKULUT	11 062	11 030	11 236		11 193	11 038	-155	-1,4 %
TOIMINTAKATE	-9 826	-9 941	-10 426		-10 351	-10 104	247	-2,4 %
Poistot	262	180	228		228	233	5	2,2 %

Sivistyslautakunnan vastuualue käsitti hallinto-, koulutus-, varhaiskasvatus- ja hyvinvointipalveluiden tulosalueet. Sivistyspalveluiden tehtävänä on ollut huolehtia laadukkaista varhaiskasvatuspalveluista, esi- ja perusopetuksesta, lukio-opinnoista, perusopetuksen iltapäivätoiminnasta, kansalaisopisto-, kulttuuri-, liikunta-, kirjasto- ja nuorisopalveluista. Hyvinvointipalveluiden avustuksia (kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluista) jaettiin keväällä ja niillä tuettiin kymmeniä tilaisuuksia. Palveluilla edistettiin kuntalaisten hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta sekä seudun pito- ja vetovoimaisuutta.

Osa palveluista toteutui kunnan ja Keski-Suomen hyvinvointialueen yhdyspinnalla, kuten opiskeluhoito, seniorikeskustoiminta sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Hyvän arjen Hankasalmi -kuntastrategian 2026-2030 päivittäminen käynnistettiin keväällä ja valmistelu eteni syksyllä kyselyin ja strategiapajojen pohjalta. Valmisteluun osallistettiin niin henkilöstöä, päättäjiä ja kuntalaisia sekä erityisesti lapsia ja nuoria.

Vuoden 2025 toiminnassa keskityttiin kunnan strategian mukaisten tavoitteiden toteuttamiseen, erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin sekä kasvun ja oppimisen tukemiseen. Oppimisen tuen uudistus toi laki- ja opetussuunnitelma- ja opetusmuutoksia, jonka vuoksi esi- ja perusopetukseen sekä lukiokoulutukseen kohdistui paljon opetussuunnitelma- ja opetusmuutoksia, niiden valmistelua ja jalkauttamista. Toimintakulttuurin muutosta on lähdetty edistämään syksyn aikana.

Hyvinvointipalveluissa panostettiin laadukkaiden ja ennaltaehkäisevien vapaa-ajan palveluiden tuottamiseen eri kohderyhmille. Liikunnallisen elämäntavan edistämiseen sekä muuhun hyvinvointi- ja terveystyöhön panostettiin vakinaistamalla liikunta- ja hyvinvointikoordinaattori. Pääkirjastossa otettiin käyttöön omatoimiasiointi, jonka johdosta aukiolotunnit lisääntyivät. Asiakaspalaute on ollut erittäin positiivista. Nuorisotyössä hyödynnettiin järjestelmällisesti NuoDo- kunnallisen nuorisotyön dokumentointijärjestelmää. Nuorisotilojen säännöllinen aukiolo neljänä päivänä viikossa, tilojen aktiivinen käyttö ja kohdennettu viestintä näkyivät kasvaneina osallistujamäärinä. Nuorisovaltuuston toiminta vahvistui, mukaan liittyi uusia jäseniä ja yhteistyötä tehtiin eri tahojen kanssa.

Kunnallista varhaiskasvatusta järjestettiin kolmessa päiväkodissa ja perhepäivähoitona hoitajan kotona. Erityisesti alle 3-vuotiaiden osuus varhaiskasvatuksen aloittaneista jatkoi kasvuaan edellisvuoden tapaan. Valssi-laadunarviointijärjestelmää hyödyntäen laadittiin varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelma, jossa viedään valittuja kehittämiskohteita eteenpäin.

Hallitusohjelman tavoitteena oli selkeyttää oppimisen tukea ja yhtenäistää oppimisen tuen jatkumo esiopetuksesta toiselle asteelle. Keskeisenä lähtökohtana oli siirtää tuen painopistettä varhaiseen ja oikea-aikaiseen tukemiseen. Muutos edellytti opetussuunnitelmien päivityksiä, jotka koskivat esi- ja perusopetusta, perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoimintaa, joustavan perusopetuksen toimintaa, lukio-opetusta sekä kuntakohtaista opiskeluhoitosuunnitelmaa. Vuoden aikana päätettiin myös paikallisesta tuntijaosta perusopetuksen vuosiviikkotuntien lisäämisen johdosta 229:n tuntiin. Lisäksi päivitettiin kunnan koulukuljetusperiaatteet ja lukion ohjaussuunnitelma. Nämä muutokset ja päivitykset astuivat voimaan 1.8.2025.

Mobiililaitteiden käyttöä rajoitettiin perusopetuksessa 1.8.2025 alkaen uudella, tiukemmalla lainsäädännöllä, joka kielsi puhelimet oppitunneilla. Perusopetukseen ja lukiokoulutukseen laadittiin yhteiset järjestyssäännöt, jotka kielsivät puhelimen ja muiden mobiililaitteiden käytön kouluaikana kokonaan. Muutoksen tavoitteena oli tuoda oppitunneille työrauhaa sekä edistää oppilaiden oppimista ja siihen keskittymistä.

Lisäksi vastattiin lausuntopyyntöön, joka koski lausuntoa lukion opetussuunnitelman perusteiden päivitetyn alaluvun 4.2 Oppimisen tuki ja erityisopetus luonnoksesta sekä käsiteltiin kouluterveyskyselyn 2025 tuloksia, raportoitiin vuodelta 2024 lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä kunnan hyvinvointisuunnitelma, käsiteltiin perusopetuksen ja lukion työsuunnitelmien arvioinnit lukuvuodelta 2024-2025 sekä työsuunnitelmat lukuvuodelle 2025-2026. Lukion laatustrategia hyväksyttiin loppuvuodesta. Sen tavoitteena on tukea lukiokoulutuksen järjestäjiä ja niiden henkilöstöä kehittämään ja ottamaan käyttöön toimivia laadunhallinta-menettelyjä koulutuksen laadun varmistamiseksi ja toiminnan parantamiseksi pitkäjänteisesti kohti vuotta 2030.

Henkilöstön koulutukset toteutuivat edellisvuoden tapaan lähinnä lyhyinä maksuttomina verkkokoulutuksina tai yhteistyöhankkeiden kautta. Henkilöstön koulutuksiin varattiin 300 euron määräraha per henkilö. Kunnan henkilöstöllä oli käytössä Eduhousen verkko-koulutuspalvelut osaamisen kehittämiseen ja motivaation vahvistamiseen. Koko kunnan henkilöstölle laadittiin oma koulutuspaketti ja lisäksi esihenkilöt pystyivät määrittelemään työntekijöilleen sopivia suoritettavia sisältöjä. Tämän lisäksi työntekijät ovat itse voineet vapaaehtoisesti omalla ajalla käyttää palvelua niin paljon kuin haluavat.

Sivistyspalveluissa toteutui useita hankkeita ja hankerahoituksella pystyttiin kehittämään toimintaa ja palkkaamaan lisähenkilöstöä muun muassa kouluille ja varhaiskasvatukseen. Kohdennettu nuorisotyö sai edelleen toimintaansa hankerahoitusta kolmen henkilön palkkakuluihin. Uusiin hankkeisiin saatiin rahoitusta Suomi liikkeelle -ohjelman Liikkuva koulu ja Move!- toiminnan kehittämiseen sekä digitaalisten oppimisympäristöjen kehittämiseen esi- ja perusopetuksessa (Teköälynväläys).

Sivistyslautakunnan vastuualueella toimi kolme lautakunnan asettamaa monialaista yhteistyöryhmää, joihin nimettiin edustajat sivistyslautakunnasta uudelle valtuustokaudelle 2025-2029. Nuorisolain mukainen lasten- ja nuorten ohjaus ja palveluverkosto toimi samalla monialaisen opiskeluhuollon ohjausryhmänä. Ohjausryhmään nimettiin Keski-Suomen hyvinvointialueen opiskeluhuollon edustajat kunnan ja järjestöjen edustajien lisäksi. Nuorisotyön kehittämisverkosto toimi kunnallisen nuorisotyön kehittämisverkostona ja nuorisopalveluiden hankkeiden ohjausryhmänä. Liikunnan kehittämisen yhteistyöryhmässä edistettiin kunnan liikunta-asoiden yleistä sekä liikuntapaikkojen ylläpidon kehittämistä sekä yhteistyötä eri tahojen kesken.

Sivistyslautakunnan vastuualueen toimintakate oli 10 103 645 euroa (97,61 %) ollen 247 055 euroa ylijäämäinen. Toimintatuottoja kertyi 934 341 euroa, mikä oli 92 140 euroa enemmän talousarvioon nähden. Toimintakulujen toteuma oli 11 037 985 euroa, mikä oli 154 915 euroa vähemmän talousarvioon nähden.

Toimintatuotot

Toimintatuottoja kertyi talousarvioon nähden seuraavasti: Kotikuntakorvaustuloja toteutui 29 534 euroa enemmän (TA 240 000 €/TP 269 534 €). Tuloja kertyi muun muassa lastensuojelulain mukaisesti sijoitettujen oppilaiden perusteella opetuksesta aiheutuneiden kulujen laskutuksesta (henkilökohtaisista koulunkäyntiavustajista aiheutuneet kulut). Yhteistoimintakorvaukset kansalaisopiston toiminnasta Konnevedellä toteutuivat 14 018 euroa suurempina (TA 26 000 €/TP 40 018 €).

Opetus- ja kulttuuritoimen maksut (kansalaisopiston kurssimaksut ja koululaisten iltapäivätoiminnan maksut) toteutuivat 10 859 euroa suurempina kuin arvioitiin (TA 100 000 €/TP 110 859 €).

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksutulot toteutuivat 3837 euroa pienempänä kuin arvioitiin (TA 66 100 €/TP 62 263). Asiakasmaksutulot ovat pudonneet 61 prosenttia vuoteen 2020 verrattuna. Hoitopäivämaksuja kertyi vuonna 2024/70 654 euroa, 2023/78 946 euroa, 2022/109 562 euroa, 2021/144 117 euroa ja 2020/160 427 euroa. Lasten määrä varhaiskasvatuksessa on pysynyt samalla tasolla kuin aiempinakin vuosina. 67 prosenttia

(2024/55 prosenttia) lapsista oli jo 0-luokassa (31.12.2025) eli hoitopäivämaksuja ei peritty lainkaan. Yhä nuorempia lapsia tuotiin hoitoon päiväkotiin. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen järjestelmällinen alentaminen valtion linjausten johdosta näkyi selkeästi saaduissa tuloissa.

Avustukset: Hankeavustuksia toteutui 27 538 euroa enemmän talousarvioon nähden (TA 269 100 €/TP 296 638). Saatuja hankeavustuksia siirrettiin 126 800 euroa vuodelle 2026, koska hankkeet on myönnetty useimmiten kahdelle kalenterivuodelle.

Koulumatkatukea toteutui 6 126 euroa vähemmän kuin arvioitiin (TA 15 000 €/TP 8 874 €). Tähän vaikutti se, että lukiolaiset käyttivät vähemmän kunnan järjestämiä koulukuljetuksia.

Muita toimintatuottoja kertyi 7 299 euroa enemmän kuin arvioitiin (TA 19 600 €/TP 26 899 €). Ne kertyivät esi- ja perusopetuksen oppilaiden koulumatkojen omavastuusta, autopaikkamaksuista, lukiolaisten kannettavien tietokoneiden lunastuksesta, kirjaston tuloista, kansalaisopiston sisäisistä vuokrista sekä liikuntasalien vuokrista.

Toimintakulut

Henkilöstökulut toteutuivat 80 763 euroa pienempinä kuin arvioitiin (TA 6 418 700 €/TP 6 337 937 €). Sairauslomien sijaisten palkat toteutuivat 82 990 euron suuruisina (2024/86 312 €, 2023/84 669 € ja 2022/81 315 €). Kaikissa sivistyksen yksiköissä on tehty toimenpiteitä poissaolojen vähentämiseksi ja kiinnitetty huomiota henkilöstön hyvinvointiin. Lisäksi perhepäivähoidon henkilöstökustannukset alittuivat 81 539 euroa talousarvioon nähden. Sairausvakuutuskorvauksia saatiin Kelalta 51 432 euroa.

Palvelujen ostot: Henkilöstön koulutuksiin varattiin 300 euron määräraha per henkilö. Henkilöstön koulutukset toteutuivat edellisvuoden tapaan lähinnä lyhyinä maksuttomina verkkokoulutuksina tai yhteistyöhankkeiden kautta. Henkilöstöllä oli käytössä Eduhousen verkko-koulutuspalvelut osaamisen kehittämiseen ja motivaation vahvistamiseen.

Koulukuljetuskustannukset toteutuivat pienempinä kuin arvioitiin (TA 627 000 €/TP 571 514 €) ja tuloja kertyi vähemmän kuin arvioitiin (TA 42 500 €/TP 26 458 €). Nettovaikutus 39 444 euroa vähemmän kuin arvioitiin. Koulukuljetusetuus oli 227:llä oppilaalla (52,06 %). Koulukuljetustuloja saatiin maksullisista kuljetuksista 10 893 euroa, KELAN koulumatkatukea lukiolaisten kuljetuksista 8 874 euroa ja kotikunnilta laskutetuista kuljetuskustannuksista 6 691 euroa. Toteutuneet koulukuljetuskustannukset tulojen jälkeen olivat 545 056 euroa (2024/553 449 euroa). Tulot huomioiden keskimääräiseksi päivähinnaksi (188 koulupäivää) muodostui 2884 euroa (2024/2944 euroa, 2023/3177 euroa, 2022/3255 euroa ja 2021/2812 euroa).

Sisäiset siivouskulut vähenivät 25 211 euroa talousarvioon nähden (TA 400 700 €/TP 375 489 €). ICT- kustannuksia toteutui 2 668 euroa enemmän talousarvioon nähden (TA 115 900 €/TP 118 568 €). Rakennusten ja alueiden rakentamiskuluja toteutui 96 prosenttisesti (TA 6 000 €/TP 5 782 €), jotka koostuivat liikuntapaikkojen huolto- ja kunnostustöistä ja kirjaston oviautomaation asennustyöstä.

Sisäiset liikuntapaikkojen hoitoon liittyvät maksut ylittyivät 12 140 euroa (TA 85 000 €/TP 97 140 €). Sosiaali- ja terveyspalvelukulujen toteutuneet kustannukset perhepäivähoidon kulukorvauksista olivat 6 207 euroa (TA 11 700 €).

Aineiden ja tarvikkeiden osalta kustannuksia toteutui vähemmän talousarvioon nähden, kuten kalustohankintoja 10 960 euroa ja sisäinen vesi 10 716 euroa. Myös toimisto- ja koulutarvikkeiden sekä kirjallisuuden osalta kustannukset alittuivat 6 154 euroa. Sähkön siirto- ja kulutusmaksut ylittyivät 2 061 euroa.

Avustukset: Lasten kotihoidon tukea jäi käyttämättä 12 222 euroa (TA 132 000 €/TP 119 778 €). Edellisten vuosien toteumat olivat 2024/ 83 111 euroa, 2023/124 831 euroa, 2022/124 726 euroa ja 2021/151 590 euroa. Hyvinvointipalveluiden (kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoiminta- ja kohdeavustuksia) jaettuihin 18 650 euroa. Avustusten tavoitteena oli tukea kunnassa tapahtuvaa kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön harjoittamista tai harrastamista sekä niihin liittyvien palveluiden tarjontaa ja käyttöä.

Muut toimintakulut: Koulukeskus (4677 m²) ja päiväkot (556 m²) sekä ympäristötoimen alle kuuluva keittiö (173,5 m²) rakennettiin leasingrahoitusratkaisulla ja sen omistaa Kuntarahoitus. Se vuokraa tilat kunnalle/sivistyspalveluille, josta maksetaan kuukausittain leasingvuokraa. Vuokra-aika on 20 vuotta, jonka jälkeen kunta lunastaa koulukeskuksen ja päiväkodin itselleen maksamalla 35 % jäännösarvon urakkasummasta. Leasingkuluihin varattiin sivistyksen alkuperäisessä talousarviossa 884 400 euroa, johon tehtiin talousarviomuutos -75 000 euroa korkojen laskun vuoksi. Toteuma oli 40 928 euroa vähemmän muutettuun talousarvioon verrattuna eli 768 472 euroa. Leasingkulut yhteensä ympäristötoimen osuus huomioiden olivat 794 861 euroa. Ympäristötoimen osuus laskutettiin sivistykseltä ateriasuoritteiden yhteydessä.

Sivistyksen sisäiset vuokrat kasvoivat talousarvioon nähden 19 663 euroa (TA 1 027 100 €/TP 1 046 763 €). Koneiden ja laitteiden vuokrat ylittivät 4 682 euroa (TA 31 500 €/TP 36 182 €).

Investoinnit: Sivistyslautakunnan vastuualueen investoinnit toteutuivat 294 064 euron määrärahalta. Investoinnit kohdistuivat pääasiassa kunnan liikuntaympäristöjen kehittämiseen. Aseman urheilukentän peruskorjaus 199 263 euroa ja liikuntapaikkojen varustaminen 10 433 euroa, suunnistuskartat 9 998 euroa, yhteensä 219 694 euroa.

Sinisiiven päiväkotiin rakennettiin aita ja aurinkosuojakatos 15 185 eurolla. Lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille hankittiin kannettavat tietokoneet ja kouluille ICT-hankintoja (Abittijärjestelmän päivitys, tykkejä, dokumenttikameroita ja kannettavia tietokoneita) 39 254 eurolla. Pääkirjaston ICT-hankintoihin käytettiin 9 940 euroa. Alun perin määräraha oli tarkoitettu kalusteiden hankintaan, mutta siihen tehtiin määrärahan käyttötarkoituksen muutos. Aseman koululle hankittiin säilytyskalusteita 9 992 eurolla.

Sivistystoimen hallinto

Yhteenveto vuoden 2025 toiminnasta

Sivistyspalvelujen toimisto- ja hallintopalvelut vastasivat suunnittelu-, kehittämis-, valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä, sekä sivistyspalvelujen talous- ja henkilöstöpalveluista. Hallintopalveluiden henkilöstö koostui sivistystoimen toimialajohtajasta (0,85 htv) ja toimistosihteeristä (0,75 htv). Toimistos sihteeri toimi myös kunnan työsuojeluvaltuutettuna 9 tuntia per viikko, josta kulut kohdistuvat kunnanhallituksen alle. Sivistystoimenjohtaja toimi aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinaattorina (0,15 htv) 1.1.2025 alkaen.

Hallintopalvelujen toimintakate oli 202 376 euroa (99,20 %), tämä oli 1 624 euroa vähemmän kuin talousarviovalmistelussa. Sivistyslautakunnan kokouksia toteutui yksitoista. Kokousten yhteydessä iltakouluasioina kevätkaudella palkittiin vuoden 2024 urheilija ja vetäjä, kuultiin oppimisen tuen uudistusprosesseista esi- ja perusopetuksessa sekä terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä - TEAvisarin tietojen hyödyntämisestä ja Suomi liikkeelle -ohjelman Liikkuva koulu ja Move! – kehittämisavustuksen valmistelusta.

SIVISTYSTOIMEN HALLINTO (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Tulot								
Menot	208	208	204		204	202	-2	-1,0 %
Netto	-208	-208	-204		-204	-202	2	-1,0 %

Uuden lautakunnan aloittaessa syksyllä kokoustettiin koulukeskuksella ja kuultiin niin koulukeskuksen kuin Sillankorvan päiväkodin henkilöstön terveiset, pidettiin sivistyslautakunnan strategiatyöpaja, tutustuttiin Metsätähden päiväkotiin ja henkilöstön kuulumisiin ja vuoden viimeinen kokous pidettiin Niemisjärven koululla, jolloin kuultiin koulun ja Sinisiiven päiväkodin henkilöstön kuulumiset. Tämän lisäksi käsiteltiin kokousten yhteydessä ajankohtaisia asioita, sivistyksen kevään ja syksyn vuosikellot sekä talousarviovalmistelua 2026.

Syksyllä aloitettiin yhteistyön kartoittaminen lukiokoulutuksen ja perusopetuksen osalta Kangasniemen, Joutsan ja Toivakan kuntien kanssa.

Koulutuspalvelut

Yhteenveto vuoden 2025 toiminnasta

Esi- ja perusopetuksen oppilaita oli 20.9. tilastointipäivänä Aseman ja Niemisjärven alakouluissa sekä Kuuhankaveden yhtenäiskoulussa yhteensä 434 oppilasta. Niemisjärven koulussa oli 59 oppilasta, Aseman koulussa 96 ja Kuuhankaveden yhtenäiskoulussa 279.

Oppilasmäärä on vähentynyt vuosittain noin 20-40:llä oppilaalla (2024/468, 2023/504, 2022/526 ja 2021/547). Vuonna 2021 esi- ja perusopetuksen oppilasmäärä oli 547. Vuoteen 2025 oppilasmäärä oli laskenut 113:sta oppilaalla ollen 434.

Syksyn tilastointipäivän mukaan 434:sta esi- ja perusopetuksen oppilaasta oli 15 (3,46 %) vieraskielisiä, 11:lla oppilaalla oli pidennetty oppivelvollisuus (2,53 %) ja 56:lla oppilaalla oli erityisen tuen päätös (12,9 %), ja koulukultusetuus oli 227:llä oppilaalla (52,30 %). Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oli kaksi oppilasta. Perusopetuksen iltapäivätoimintaa toteutettiin kaikkien koulujen yhteydessä ja koordinointi oli yhdistetty sivistystoimenjohtajan tehtävään vuoden alusta alkaen.

Hankasalmen lukiossa opiskeli 80 opiskelijaa (2024/78, 2023/80, 2022/75 ja 2021/83), joista suunnistuslinjalaisia oli 23 (28,75 %). Suunnistuslinjalaiset olivat kaikki ulkopaikkakuntalaisia. Sopimusneuvotteluissa Hankasalmen urheilu- ja valmennuskeskushdistys ry.:n kanssa nähtiin tärkeäksi panostaa suunnistuslinjan toimintaan jatkossa. Kunnan omat nuoret ovat vähentymässä ja peruskoulunsa päättävien määrä laskee koko ajan. Keväällä 2025 sai päättötodistuksen 65 oppilasta ja oppilasennusteen mukaan jo keväällä 2027 saa päättötodistuksen 48 oppilasta ja keväällä 2030 vain 40.

Kaikki lukion opiskelijat kuuluivat oppivelvollisuuden laajentamisen piiriin ja näin ollen olivat myös maksuttomuuden piirissä (opetuksessa tarvittavat oppikirjat, kannettava tietokone ja muut materiaalit sekä ylioppilastutkinnon suorittamiseksi edellytettävät viisi koetta). Myös vähintään seitsemän kilometrin pituiset koulumatkat olivat maksuttomia. Osa lukiolaisista on kulkenut perusopetuksen koulukyydeissä ja heistä koulutuksen järjestäjä on voinut hakea KELAN koulumatkatukea kattamaan kustannuksia. Lukiolaiset käyttivät yhä vähemmän kunnan järjestämiä kyytejä. Koulumatkatukea toteutui vain 59,16 % talousarvioon nähden (TA 15 000 €/TP 8 874 €).

Toiminnassa tapahtuneet muutokset

Opetuksen vuosittaisesta ja viikoittaisesta määrästä säädetään Perusopetusasetuksella.

1.8.2025 alkaen perusopetuksen vähimmäistuntimäärää lisättiin alakouluun kolmella vuosiviikkotunnilla laajentamatta opetussuunnitelmaa. Näin ollen opetuksen minimituntimäärä nousi 228 vuosiviikkotuntiin. Tavoitteena on ollut nostaa suomalaisten oppimistuloksia ja koulutustasoa sekä vahvistaa perustaitojen osaamista, jotta jokainen saavuttaisi peruskoulusta riittävät perustiedot. Hankasalmella lisättiin ensimmäiselle vuosiluokalle matematiikan tunti, toiselle vuosiluokalle äidinkielen ja kirjallisuuden tunti sekä viidennelle luokalle äidinkielen ja kirjallisuuden tunti asetuksen mukaisesti. Viidenneltä luokalta siirrettiin valinnainen liikunta kolmannelle luokalle yhdysluokk-opetuksen mahdollistamiseksi. Yläkoulussa on aiemmin ollut opetusta kaksi tuntia yli minimimäärän, 7. ja 8. luokan valinnaisaineissa. Syksystä alkaen seitsemännen vuosiluokan valinnaisaine poistui ja kahdeksannelle luokalle jäi yksi valinnaisaine. Näin ollen tuntijako asettui 229:n vuosiviikkotuntiin 1.8.2025 alkaen.

Oppimisen tuen järjestelmä uudistui esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa laki- ja opetussuunnitelma-muutosten myötä 1.8.2025 alkaen. Muutosten tavoitteena oli selkeyttää ja täsmentää oppilaan saaman tuen muotoja sekä turvata riittävä tuki siten, että tuen muodot ovat valtakunnallisesti yhtenäiset, selkeät ja monipuoliset. Lisäksi tavoitteena on ollut vähentää opetushenkilöstön hallinnollista taakkaa, mikä ei muutosvaiheessa ole kuitenkaan toteutunut. Oppimisen tuen uudistusta valmisteli keväällä työryhmä, joka koostui erityisopettajista, rehtoreista ja sivistystoimenjohtajasta. Henkilöstöä koulutettiin muutokseen muun muassa lukuvuoden alkaessa syksyllä.

Muutoksen tarkoitus on ollut, että oppilas saa tukea oppimiseensa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä. Ensisijaiset tukimuodot, joihin kaikilla oppilailla on oikeus, ovat ryhmäkohtaisia tukimuotoja.

Näihin sisältyy yleinen tukiovetus, opetuskielen tukiovetus sekä erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja annetaan joustavasti ja pienemmille ryhmille oppilaita tarpeiden mukaan. Oppilaskohtaisista tukitoimista, jotka perustuvat vahvempiin tuen tarpeisiin, säädetään tarkemmin. Oppilaskohtaiset tukitoimet ovat säännöllisiä ja perustuvat yksilöllisiin tuen tarpeisiin. Näihin sisältyy sekä osittain pienryhmässä, että tarvittaessa kokonaan erityisluokassa toteutettava opetus sekä oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut.

Puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttöä perusopetuksen oppituntien aikana koskeva uudistunut perusopetuslaki tuli voimaan 1.8.2025. Syksystä alkaen perusopetuksen oppilaat eivät ole saaneet käyttää puhelinta, tablettia, kannettavaa tietokonetta, kuulokkeita, kellopuhelinta tai älykelloa koulun oppitunneilla muuten kuin oppimiseen opettajan antamalla luvalla. Järjestyssäännöissä määrättiin myös siitä, missä oppilaan mobiililaitteet säilytetään oppituntien aikana, sekä laitteiden käytöstä ja säilytyksestä muuna kouluajana, kuten välitunneilla, luo- kasta toiseen siirryttäessä tai ruokailussa. Mobiililaitetta on voinut käyttää opettajan tai rehtorin luvalla myös op- pimisen apuvälineenä tai terveydellisistä syistä, esimerkiksi diabeetikot verensokerin seurantaan. Lakimuutoksen tavoitteena on ollut, että puhelimen häiritsevää käyttöä rajoittavat järjestyssäännöt tuovat oppitunneille työrau- haa sekä edistävät oppilaiden oppimista ja siihen keskittymistä.

Sivistyslautakunta päätti, että järjestyssäännöt koskevat sekä perusopetusta että lukiokoulutusta. Puhelinten ja mobiililaitteiden käytön rajoitus on rahoittanut koulutyötä ja muun muassa some-kiusaamistapaus- ten selvittely on vähentynyt.

Lukiokoulutuksen laatustrategia 2030 määrittää lukiokoulutuksen laadunhallinnalle sekä sen johtamiselle valtakun- nalliset ja yhdensuuntaiset periaatteet. Sen tavoitteena on tukea lukiokoulutuksen järjestäjiä ja niiden henkilöstöä kehittämään ja ottamaan käyttöön toimivia laadunhallintamenettelyjä koulutuksen laadun varmistamiseksi ja toi- minnan parantamiseksi pitkäjänteisesti kohti vuotta 2030. Hankasalmen lukion laatustrategiaa valmisteli hanke- työntekijä vuosien 2024-2025 aikana ja se hyväksyttiin joulukuussa. Lukiokoulutuksen laatustrategia rakentuu nel- jälle laatutekijälle, jotka ovat 1) laadukas oppiminen, 2) hyvinvointi ja osallisuus, 3) kehittyvä toimintakulttuuri sekä 4) lukiokoulutuksen saavutettavuus. Laatustrategiassa esitettävien toimenpiteiden tavoitteena on nostaa osaamis- tasoa ja osaamisen laatua sekä kaventaa alueellisia sekä yksilöiden välisiä oppimiseroja.

Laatustrategiaa ja sen toteutumista arvioidaan kevätlukukauden päätteeksi samalla kun suunnitellaan seuraavaa lukuvuotta. Palautetta on pyydetty huoltajien illassa lukiolaisten vanhemmilta ja opiskelijoilta aina jakson päät- teeksi. Palautteita käydään läpi yhdessä lukion henkilöstön kanssa lukion YS-palaverissa ja niiden pohjalta muoka- taan lukion toimintakulttuuria, käytänteitä ja opetusta sekä tukijärjestelmiä läpi lukuvuoden. Lukion yhteissuunnit- teluryhmässä on tehty kehitystyötä lukion toimintakulttuuriin, opiskelijahuoltoon ja opiskeluun liittyen. Moniam- matillinen yhteistyö on ollut tiivistä. Aineenopettajat, ryhmänohjaajat, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, koulukuraat- tori, koulupsykologi, rehtori ja kouluterveydenhoitaja ovat seuranneet tiiviisti opiskelijoiden jaksamista sekä kou- lunkäynnin ja opiskelujen sujumista yhteistyössä huoltajien ja muiden moniammatillisten asiantuntijoiden kanssa. Opiskelijoiden ohjauksen ja tukitoimien tarvetta on ollut sekä erilaisten oppimisvaikeuksien että opintojaan hajaut- tavien opiskelijoiden vuoksi.

MunApp-koulukyytisovellus otettiin käyttöön syksyllä koululaiskuljetuksiin. Käytössä on omat näkymät kaikille kes- keisille toimijoille (oppilas, huoltaja, kyytivalvoja, kuljettaja, kuljetussuunnittelija). Sovelluksen avulla huoltaja on saanut tarkistettua kuljetusaikataulun, perua kuljetuksia, seurata milloin lapsi nousee ja poistuu kyydistä, tiedon, mikä auto lasta kuljettaa, tiedon kuljetuksen mahdollisesta myöhästymisestä sekä hälytyksen, jos lapsi ei nouse auton kyytiin suunnitellusti. Toiminnallisuus on yksinkertaistanut myös koululaiskuljetuksiin liittyviä hallinnollisia prosesseja.

Hankkeet

Suomi liikkeelle -ohjelman Liikkuva koulu ja Move! toiminnan kehittäminen -hankkeessa 2025-2026 on rakennettu ja toteutettu KouluPT-toimintaa muun muassa rakentamalla Move! -prosessia. Kohderyhmänä ovat olleet yläkou- luikäiset sekä 5. ja 6. luokkalaiset, erityisesti ne, joiden toimintakyky on huolestuttavalla tasolla. Hanke edistää liikunnallista elämäntapaa kouluissa kehittämällä välituntiliikuntaa, järjestämällä liikunnallisia tapahtumia ja tem- pauksia sekä kouluttamalla henkilökuntaa. Tavoitteena on edistää liikunnallista toimintakulttuuria kouluissa ja

luoda pysyviä malleja lasten ja nuorten liikunnan tukemiseksi yhteistyössä koulun henkilökunnan, oppilaiden, oppilashuollon sekä kunnan liikunta- ja nuorisopalveluiden kanssa. Hankkeeseen on palkattu osa-aikainen (60 % työaika) kouluPT hanketyöntekijä, joka on toteuttanut hankkeelle suunniteltuja tavoitteita ja toimintoja yhteistyössä liikuntapalveluiden, nuorisopalveluiden, oppilashuollon, koulujen, oppilaiden ja perheiden sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Elokuun alusta käynnistyi uusi opetuksen kehittämishanke nimeltä *Tekoälynvälys*, joka toteutetaan esi- ja perusopetuksessa vuosien 2025–2026 aikana. Hankkeen tavoitteena on tutustuttaa oppilaat ja opettajat tekoälyn perusteisiin ja sen vastuulliseen käyttöön arjessa ja oppimisessa. Opetushallituksen rahoittamassa hankkeessa keskitytään digitalisaation kehittämiseen ja tekoälyn käytön perehtymiseen sekä kokeilemiseen yhteistyössä koulujen, opettajien ja oppilaiden sekä tietohallinnon kanssa. Lisäksi kunnan digistrategiaan sisällytetään Opetushallituksen suositukset tekoälyn käytölle sekä muokataan linjaukset kuntaan sopiviksi. Hankkeeseen on palkattu hanketyöntekijä.

Lisäksi koulutuspalveluissa toteutuivat *Harrastamisen Suomen mallin hanke*, jossa on tarjottu 1.-9. luokkalaisille mielekästä ja maksutonta harrastustoimintaa välipaloiheen koulupäivän yhteydessä kaikissa kouluissa. Esi- ja perusopetuksen *Tasa-arvohanke* on tarkoitettu yhdenvertaisuuden ja inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistamiseen kouluissa. Hankkeen rahoituksella on palkattu kaikille kouluille resurssi- tai erityisopettaja. Kuuhankaveden koulu oli mukana *Nordplus junior -hankkeessa 2024-2025*, joka oli kolmen pohjoismaisen peruskoulun oppilasliikkuvuushanke (Ruotsi-Islanti-Suomi). Hankkeen tavoitteena oli parantaa oppilaiden lukutaitoa ja tutustuttaa heidät pohjoismaiseen kirjallisuuteen ja kannustaa heitä lukemaan enemmän lukupiirin avulla. Monille oppilaille tämä oli heidän ensimmäinen kertansa ulkomailla. Kaikilla kolmella koululla kertyi kokemusta vierailijoiden vastaanottamisesta. Kansainvälisistä suhteista on tullut osa jokaisen koulun kulttuuria.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat koulutuspalvelut 2025				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Joustavan esi- ja alkuopetuksen vakiinnuttaminen sekä perustaitojen vahvistamiseen keskittyminen	Vahvistaa joustavan esi- ja alkuopetuksen toimintamallia ja kehittää arviontia sekä vahvistaa perustaitojen osaamista	Kouluissa annettava opetus mahdollistaa joustavat esi- ja alkuopetuksen järjestelyt 0.-2. lk. Lukemiseen, kirjoittamiseen ja laskemiseen keskittyminen 1.-3. lk	Toimintamallin ja arvioinnin kehittäminen. Jatkuva arviointi. Paikallinen OPS päivitetty muutosten vaatimalla tavalla.	KV:n toimintamalli on kehittynyt johdonmukaisesti. Tiimi vahvistanut rakenteita, yhteistyötä ja oppilaiden tukipolkuja. AS ja NJ: yhdysluokka-opetukseen siirtymiseen myötä joistakin vakiintuneista käytännöistä on luovuttu.
Oppimisen tuen varmistaminen ja oppimisen tuen uudistuksen toimeenpano esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa sekä paikallisten opetussuunnitelmien päivittäminen	Mahdollistaa tukea tarvitseville oppilaille varhainen, riittävä ja oikea-aikainen tuki. Hyödyntää tukiovetusta tehokkaasti ensisijaisena tukitoimenä. Poissaolojen seurantamallin käyttöönotto 1.8.2024.	Oppilas saa onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimissa. Ongelmiin puututaan ennen niiden monimuotoistumista ja syvenemistä.	Tuen tarvitsijoiden määrä ja erityisopetuksen pienryhmien määrä. Oppilaspoissaolomäärä ja toimenpiteiden seuranta. Paikallinen OPS ja LOPS päivitetty	OPSIT ja LOPSIT päivitetty. KV: tuen piirissä 88 opp. 4 erityisluokkaa. AS: opp.koht. tuki 15 opp. yksi erityisluokka (Tähtiryhmä). Oppilaspoissaaloja keväällä 2025 ka. 34,90h, syksyllä ka. 21,62h. NJ: Oppilas- kohtainen tuki 8 opp. Poissaaloja syksyllä 23,8h/opp., keväällä 26,73 h / opp.
Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen	Huomioida yrittäjyyskasvatus perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa	Erilaisen pienimuotoisen yritystoiminnan järjestäminen koulutyön puitteissa, esim. koulukahvilat, oppilaskunnan puffetti	Yrittäjäyhteistyö. Järjestetyt yrittäjyyteen liittyvät tapahtumat.	KV: Yrittäjäyhteistyö- mukset sekä oppilaskunta- ja tukiovetustoiminta vahvistivat yhteisöllisyyttä..AS: 6.lk osallistui keväällä NYT-oppitunteihin ja vierailuun. Oppilaskunta järjestänyt 3 tapahtumaa. NJ: 6.lk osallistui NYT- tapahtumaan. Koulun 5.-6.lk järjesti koulukahviloita.
Lukiokoulutuksen kehittäminen mukaan lukien suunnistuslinja	Varmistaa lukion opintotarjontaa yhteistyöllä muiden lukioiden kanssa sekä hyödyntämällä verkko-opetusta. Säilyttää suunnistusvalmennuslinja vahvana ja laadukkaana.	Lukion laatustrategiatyön toteuttaminen. Toimintakulttuurin kehittäminen niin, että se tukee opiskelijoiden hyvinvointia ja antaa opiskelijoille jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.	Oppilasmäärä. Kirjoittaneiden määrä. Oppimistulokset.	Opiskelijoita 80. Ylioppilaita valmistui 23. Toimintaa kehitettiin yhteistyöllä ja opiskeluohjelmien tuella. Suunnistus- valmennus säilyi laadukkaana, ja liikuntatilojen yhteistyö jatkui. Opetusta ja tukea kehitettiin palautteiden ja OPS-arvioinnin perusteella.
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Ylläpitää ja aktivoida henkilöstön hyvinvointia. Huolehtia henkilöstön riittävästä täydennyskoulutuksesta.	Osallistetaan ja vastuutetaan henkilöstöä. EduHouse - koulutukset.	Sairauspoissaolojen määrä. Toteutuneet koulutuspäivät. Työtyytyväisyyskysely.	KK: Sairauspoissaolot 925 pv, koulutuspäivät 89,14. AS: Sairauspoissaolot 180 pv, koulutuspäiviä 39,69 NJ: Sairauspoissaolot 407pv, koulutuspäivät 26,66. Henkilöstö kehitti osaamistaan aktiivisesti Eduhouse- koulutuksissa.
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Avoimen vuorovaikutuksen, suvaitsevan toimintakulttuurin sekä koulunurisytyön ja harrastustoiminnan kehittäminen	Kiusaamisen ennaltaehkäisyminen. Oppilaan/opiskelijan kuuleminen ja osallistaminen. Lasten ja nuorten kasvun tukeminen ja kouluhyvinvoinnin parantaminen	Koulussa toimii useita oppilaita ja opiskelijoita osallistavia ryhmiä. Koulun tiloissa järjestetään tapahtumia. Turvallinen välituntitoiminta. Huoltajien osallistaminen. Harrastamisen Suomen mallin harrastustoimintaa toteutetaan osana koulupäivää.	Koulun ilmapiirikyselyn tulokset. KiVa-koulukyselyt. Harrastuskerhojen, ryhmien ja tapahtumien määrä. Koulunurisytyön toimintamallit.	KV: HSM 20 kerhoa/vko. AS: HSM 8 kerhoa/vko, osallistuminen lähes 100%. NJ: HSM 6 kerhoa/vko. Oppilaskuntatoiminta aktiivista kaikissa kouluissa. Luokkahenki- seuranta tuki yhteisöllisyyttä.
Ajantasaiset digitaaliset taidot	Nostaa oppilaiden, opiskelijoiden ja opettajien digitaalisuutta ja pitää se ajantasalla.	Digisuunnitelman toteuttaminen. Oppilaiden digi- passien toteuttaminen. O365-ympäristön hyödyntäminen.	Koulutustarvekartoitus. Digitaalisuuskoulutukset ja perehdytykset. O365-ympäristön käyttöaste.	Digiosaamista vahvistettiin Älynväläys- hankkeella ja lukion Pääpointti materiaalilla.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Joustavan esi- ja alkuopetuksen vakiinnuttaminen ja perustaitojen vahvistaminen

Kuuhankaveden koulussa toimintamalli on jatkanut kehittymistään kuluvan lukuvuoden aikana. Tiimi on työskennellyt määrätietoisesti ja johdonmukaisesti mallin vahvistamiseksi, hyödyntäen aiempina vuosina kertynyttä kokemusta ja toimivia käytäntöjä. Kehittämistyötä on tehty oppilaiden tarpeista käsin, ja toiminnan keskiössä on ollut laadukas tuki, varhainen puuttuminen sekä oppilaiden kokonaisvaltainen hyvinvointi. Pitkäjänteinen työ on mahdollistanut mallin systemaattisen arvioinnin ja jatkuvan hienosäädön. Tiimi on hyödyntänyt palautetta, moniammatillista osaamista ja arjen havaintoja toimintatapojen kehittämisessä, mikä on vahvistanut koulun kykyä vastata oppilaiden muuttuviin tarpeisiin. Toimintamallin pitkä jatkuvuus näkyy sujuvampana yhteistyönä, selkeämpinä rakenteina ja oppilaiden tukipolkujen parempana kokonaisuuden hallintana. Oppilaita oli keväällä sekä syksyllä 42.

Joustavan esi- ja alkuopetuksen toimintamallin tavoitteena on, että oppilailla olisi riittävät perusvalmiudet ennen siirtymistä 3.luokalle. Aseman koulussa yhdysluokkaopetukseen siirtymiseen myötä joistakin vakiintuneista käytännöistä on jouduttu luopumaan. Edelleen taito- ja taideaineita on opetettu väriryhmissä, joissa oppilaita on kaikilta esi- ja alkuopetuksen luokilta. Lukujärjestyksessä on huomioitu myös mahdollisuus ryhmitellä oppilaita joustavasti

suomen kielen ja matematiikan tunneilla, koska ne ovat yhtä aikaa 0-2. luokilla, mukaan lukien Tähtiryhmän. Syksystä alkaen laaja-alaisen erityisopettajan tukea on kohdennettu ryhmäkohtaisesti. Pääosin se on tarkoittanut samanaikaisopetusta. Vuoden aikana arvioinnin kehittäminen ei edennyt, ja arviointi toteutetaan edelleen luokkatasojen mukaisesti. Toimintamallia arvioidaan jatkuvasti, mitä hyödynnetään seuraavan lukuvuoden suunnittelussa. Oppilaita oli keväällä 36, syksyllä 31.

Niemisjärven koulussa keväällä esi- ja alkuopetuksessa oli kaksi opettajaa (oppilaita 22), syksystä alkaen yksi opettaja ja yksi ohjaaja (oppilaita 18). Tästä johtuen esi- ja alkuopetuksen toimintatapoja on täytynyt muuttaa. Resurssi- ja erityisopettaja olivat mukana esi- ja alkuopetuksessa, mutta joustavia ryhmittelyjä ei pystytty toteuttamaan niin monella tunnilla kuin aikaisemmin. Resurssi on suunnattu matematiikan ja äidinkielen tunneille.

Oppimisen tuen varmistaminen ja oppimisen tuen uudistuksen toimeenpano esi- ja perusopetuksessa ja lukio- koulutuksessa sekä paikallisten opetussuunnitelmien päivittäminen

Kevätlukukauden aikana valmisteltiin laajasti oppimisen tuen uudistusta ja sen käyttöönottoa. Työn keskiössä on ollut se, että uusi tuen rakenne ja määrittely saadaan toimimaan yhtenäisesti kaikilla vuosiluokilla ja että oppilaiden tukitoimet kohdentuvat oikea-aikaisesti heidän yksilöllisiin tarpeisiinsa. Valmisteluun on sisällytetty oppilaiden ryhmittely uuden oppimisen tuen mukaisesti sekä oppimista tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelu. Oppimisen tuen uudistukseen perehdyttiin kouluttautumalla henkilöstöä kevään ja syksyn aikana.

Kuuhankaveden koulussa vuosiluokilla 0–9 oppilaskohtaisen tuen piirissä oli yhteensä 88 oppilasta, joista 17 oppilasta esiopetuksessa ja alakoulussa (0–6 luokat) sekä 71 oppilasta yläkoulussa (7–9 luokat). Tuen tarpeen laajuus korostaa suunnitelmallisten tukitoimien, moniammatillisen yhteistyön ja joustavien opetusjärjestelyjen merkitystä. Poissaoloihin on puututtu ohjeistusten mukaisesti, ja seuranta on ollut osa kokonaisvaltaista oppimisen ja hyvinvoinnin tukemista. Järjestelmällinen puuttuminen on tukenut oppilaiden koulunkäynnin säännöllisyyttä ja ennaltaehkäissyt pidempiaikaisia poissaoloja.

Aseman kouluun palkattiin resurssiopettaja Tasa-arvohankerahalla (10 t) ja kunnan rahalla (12 t), yhteensä 22 tunniksi viikossa. Resurssiopettajan tunnit sijoittuivat pääasiassa ryhmäkohtaiseen tukeen. Erityisesti huomioitiin tuen tarve lukuaineissa, joissa korostuu lukutaito ja luetun ymmärtäminen, kun tekstit pitenevät ja käsitteet vaikeutuvat esimerkiksi historian ja ympäristöopin kirjoissa. Syksyn aikana tuntien ulkopuolista tukiovetusta annettiin aiempaa vähemmän, kun tuki kohdistui pääasiassa oppituntien aikaan. Oppilaskohtaista tukea on saanut 15 oppilasta. Aseman koulussa toimii yksi erityisluokka (Tähtiryhmä), jossa on 10 oppilasta vuosiluokilta 0-4. Oppilaiden poissaoloja on seurattu kaksi kertaa lukukaudessa. Luokanopettajat ovat puuttuneet poissaoloihin ohjeistusten mukaisesti. Poissaoloja oli keväällä keskimäärin 34,90 h/oppilas ja syksyllä 21,64 h/oppilas. Luvattomien poissaolojen osuus on 0 %.

Niemisjärven kouluun palkattiin resurssiopettaja Tasa-arvo hankerahalla (10 t) ja kunnan rahalla (10 t), yhteensä 20 tunniksi viikossa. Resurssiopettaja toteutti ryhmäkohtaista tukea ja myös yhdysluokkia saatiin jaettua luokkatasoryhmiin resurssiopettajan avulla. Oppilaskohtaisen tuen piirissä oli syksyllä kahdeksan oppilasta. Poissaoloja seurattiin säännöllisesti yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokouksissa. Poissaoloja oli keväällä 26,73 h/opp. syksyllä 23,8 h/opp.

Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen

Koulujen kuudennen luokan oppilaat osallistuivat keväällä Yrityskylä-vierailuun ja oppitunteihin sekä yhdeksännen luokan oppilaille toteutettiin Yrityskylä-oppitunnit sekä niihin liittyvä vierailu, joiden tavoitteena oli vahvistaa työelämä- ja taloustaitoja sekä lisätä ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta. Lisäksi Aseman koululla oppilaskunta järjesti kolme tapahtumaa vuoden aikana, osittain yhteistyössä vanhempainyhdistyksen kanssa. Oppilaat suorittivat myös varainkeruuta kevätretkiä varten. Niemisjärven koulun 5.–6.-luokkalaiset järjestivät koulukahviloita, joiden avulla he keräsivät rahaa luokkaretkeä varten.

Lukion 1. vuosikurssilla järjestettiin yrittäjyysopintoja yhteistyössä 4H-yhdistyksen kanssa. Opiskelijat tutustuivat paikallisiin yrittäjiin ja osallistuivat tammikuussa järjestettyyn yritysvierailupäivään. Lisäksi toteutettiin elämysviikko, jonka aikana tutustuttiin korkeakouluihin, työpaikkoihin ja erilaisiin koulutuspolkuihin. Oppilaat ja opiskelijat osallistuivat 4H:n järjestämille rekrymessuille, joiden tavoitteena oli kehittää työnhakutaitoja ja tarjota tietoa

kesätyömahdollisuuksista. Oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta tukivat koulun yhteisöllisyyttä, oppilaiden osallisuutta sekä turvallisen ja myönteisen ilmapiirin vahvistamista koko lukuvuoden ajan.

Lukiokoulutuksen kehittäminen mukaan lukien suunnistuslinja

Uusia ylioppilaita valmistui keväällä yhteensä 19 ja syksyllä neljä. Toimintaa kehitettiin vahvistamalla henkilökunnan ja eri yhteistyötahojen välistä yhteistyötä sekä panostamalla kokonaisvaltaiseen opiskeluhooltoon. Suunnistusvalmennus säilyi laadukkaana ja tuloksellisena. Liikuntatilojen osalta yhteistyötä jatketaan edelleen toiminnan sujuvoittamiseksi ja harjoittelun mahdollisuuksien varmistamiseksi. Opetusta ja tukea on kehitetty systemaattisesti opiskelijoilta saadun jaksopalautteen, lukiolaisbarometrin tulosten sekä opetussuunnitelman jatkuvan arvioinnin pohjalta. Nämä palautekanavat ovat ohjanneet toiminnan kehittämistä ja tukeneet opiskelijoiden hyvinvointia ja oppimista.

Avoimen vuorovaikutuksen, suvaitsevan toimintakulttuurin sekä koulunuorisotyön ja harrastustoiminnan kehittäminen

Kuuhankaveden koululla Valtaa ja voimaa -hanke jatkoi yhteistyötä nuorten vaikuttajaryhmän (NuVa) kanssa ja tarjosi oppilaille mahdollisuuksia vaikuttamiseen ja demokratiataitojen harjoitteluun. Osana toimintaa toteutettiin keväällä vierailu eduskuntaan, mikä vahvisti nuorten ymmärrystä yhteiskunnallisesta päätöksenteosta.

Aseman koulussa oppilaskunta kokoontui säännöllisesti ja järjesti erilaisia tapahtumia. Oppilaiden osallistamista tapahtui muun muassa oppilaskunnan ruokaraadissa sekä tapahtumien suunnittelussa ja järjestämisessä. Tunnetaitoja harjoitettiin Rovaniemen kaupungin hyvinvoinnin vuosikellon mukaisesti ja kuraattorin pitämällä oppitunneilla. Kuukausittain on tehty kaveriasioita ja kouluviihtyvyyttä mittaava hyvinvointikysely. Nuorisotoimi järjestää kuudes luokkalaisille nuokkari-iltoja, mutta Aseman koulun oppilailla ei ole mahdollisuutta osallistua niihin kirkonkylässä heti koulupäivän jälkeen.

Niemisjärven koulussa painopistealueena olivat keväällä hyvinvointitaidot, joihin kuului muun muassa tunnetaitojen harjoittelu. Koululla toimi KiVa-tiimi, joka selvitti tapaukset, joissa epäillään kiusaamista. Tilanteita KiVa-tiimille ovat tuoneet selvitettäväksi niin oppilaat, huoltajat ja koulun aikuiset. Kaikissa tapauksissa ei ole ollut kyse kiusaamisesta, vaan tasavertaisten oppilaiden riidoista. Henkilöstö on pitänyt säännöllisesti henkilöstökokouksia.

Perusopetuksessa otettiin käyttöön syksyllä *Luokkahenki-seuranta* kokeilujakson ajaksi. Sen tavoitteena oli tukea ryhmien toimivuutta, ennaltaehkäistä ristiriitoja ja seurata luokkien ilmapiirin kehittymistä. Noin kuukauden kokeilujakson jälkeen seurantaa jatkettiin tiettyjen ryhmien kanssa kaikissa kouluissa: Kuuhankaveden yläkoulussa kolmen, Aseman koulussa kahden ja Niemisjärven koulussa yhden ryhmän kanssa.

Harrastamisen Suomen mallin (HSM) kerhotoimintaa toteutettiin Kuuhankaveden koululla 3.-9. luokkalaisille yhteensä 20 eri kerhoa ja sen kautta vahvistettiin yhteisöllisyyttä sekä oppilaiden hyvinvointia. Oppilaat ovat valinnoillaan vaikuttaneet toteutuviin kerhoihin. Kerhotoiminta oli mukana yhteisöllisissä OHR-kokouksissa, joissa oppilaiden näkökulmia tuotiin esille oppilas- ja opiskelijakuntien edustuksen kautta. Aseman koulussa HSM-kerhoja on toteutettu entiseen malliin tiistaisin koulupäivän jälkeen, ja koulukuljetukset lähtivät kerhojen jälkeen. Näin olleen osallistumisprosentti on lähes 100. Kerhoja toteutettiin kahdeksan eri kerhoa. Kerhojaksoja on vuoden aikana neljä. Kerhovalikoima on ollut kapeahko eivätkä oppilaiden toiveet ole tulleet aina huomioiduksi. Suosituin kerho on ollut liikuntakerho, jonka ryhmäkokoo on ollut toiminnan toteutuksen kannalta liian suuri. Niemisjärven koululla kerhotoimintaa järjestettiin kuusi kerhoa viikossa. Kerhot järjestetään koulupäivän jälkeen maanantaisin, ja oppilaiden osallistumisprosentti oli lähes 100. Keväällä toteutui kaikkien koulujen 3-6. luokan ja yläkoulun oppilaille Häkärinne-päivä laskettelon merkeissä.

Osaava ja motivoitunut henkilöstö

Koulukeskuksessa toteutui koulutuspäiviä 89,14. Henkilöstö on ollut kokonaisuutena vahvasti osaavaa ja tehtäviinsä sitoutunutta, mikä näkyy opetuksen järjestämisessä arjessa ja opiskeluhoollon toimivuudessa. Kuluneen lukuvuoden aikana henkilöstö on osallistunut useisiin koulutuksiin ja kehittämishankkeisiin, mutta osaamisen hyödyntämisessä ja jakamisessa on edelleen kehitettävää. Arjen tehtäväkirjon kasvu ja kasvavat tukitarpeet ovat lisänneet kuormitusta, mikä on näkynyt ajoittain henkilöstön jaksamisessa ja työyhteisön resurssien riittävytydessä. Yhteistyö ja vuorovaikutus toimivat pääosin hyvin, mutta työyhteisön sisäisiä rakenteita ja tiedonkulkua on tarpeen

vahvistaa, jotta osaamisen jakaminen ja yhteiset käytännöt toteutuvat yhdenvertaisesti kaikilla luokka-asteilla. Henkilöstön motivaatio ja ammatillinen osaaminen ovat edelleen koulun toiminnan vahvuuksia, mutta jatkossa on tärkeää varmistaa riittävät resurssit, ajankäytölliset ratkaisut ja tuki, jotta henkilöstön osaaminen pääsee täysimääräisesti käyttöön. Sairauspoissaolopäiviä oli 925.

Aseman koulussa koulutuspäiviä toteutui 39,69 ja ne toteutuivat pääasiassa veso-koulutuksina ja Eduhouse-koulutuksina. Lisäksi henkilöstöä osallistui ensiapukoulutukseen ja diabeteshoitokoulutukseen. Henkilöstön sairauspoissaolojen määrä oli selvästi edellistä vuotta pienempi. Sairauspoissaolopäiviä oli vuoden aikana 180 eikä yli 30 päivän poissaolomääriä ollut.

Niemisjärven koulussa koulutuspäiviä oli yhteensä 26,66. Henkilöstö on kouluttautunut kunnan yhteisinä veso-koulutuksina, EduHouse-palvelussa sekä osa henkilökunnasta on hakeutunut myös muihin koulutuksiin. Henkilöstöä on osallistunut ensiapukoulutukseen. Sairauspoissaolopäiviä oli 407, josta yksittäinen lähes koko vuoden poissaolo.

Ajantasaiset digitaidot

Kaikilla kouluilla toimi digitutorit, joiden tehtävänä oli toimia apuna ja tukena uusien digiopetusmenetelmien ja sovellusten käyttöönotossa koulun muulle henkilökunnalle. Digitutorille kohdennettiin työaikaa yksi tunti viikossa. Kouluissa on siirrytty käyttämään pääasiassa Microsoftin O365-ympäristöä niin henkilökunnan kuin oppilaiden keskuudessa. Joissakin oppilastehtävissä käytössä on vielä Googlen oppimisympäristö, joka joiltain osin on toimivampi oppimisympäristö. Aseman koulussa luokkatyöskentelyssä Google-ympäristö on kuitenkin ollut ensisijainen käytössä olevien Chromebookien vuoksi.

Perusopetuksessa toteutettiin syksystä alkaen *Tekoälynväläys-digihanke*, joka tarjosi oppilaille ja henkilökunnalle valmiuksia digitaalisten työvälineiden monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa oppilaiden digiosaamista, tukea pedagogisesti mielekästä teknologian hyödyntämistä ja kehittää henkilöstön digitaitoja. Aseman ja Niemisjärven kouluilla kummassakin hanketyöntekijä työskenteli kahtena päivänä kuukaudessa. Hänen avullaan on kehitetty digitaalisuutta ja saatu käytännön vinkkejä laitteiden käyttöön. Syksyn aikana on toteutettu tekoälyyn liittyvä alkukartoitus opettajille sekä koulutusta digitutoreille. Huoltajia on myös informoitu hankkeeseen liittyvistä digityöpajoista.

Lukiossa *Pääpointti-hankkeessa* tuotettiin opiskelijoille käytännönläheistä tukimateriaalia. Materiaalit sisälsivät opiskelutaitoja vahvistavia sisältöjä, ohjeita Abitti-järjestelmän käyttöön sekä oppiainekohtaista tukea. Tavoitteena oli edistää opiskelijoiden jaksamista, sujuvoittaa kokeisiin valmistautumista ja tukea itsenäisen työskentelyn taitoja. Hanke päättyi kesäkuun lopussa.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Koulutuspalveluiden taloudelliset tavoitteet toteutuivat suunnitelmien ja tavoitteiden mukaisesti. Toimintakate oli 6 645 289 euroa toteuman ollessa 97,26 %. Toimintatuottoja toteutui 49 710 euroa enemmän kuin arvioitiin (muun muassa hankeavustuksia ja kotikuntakorvauksia). Toimintakulut alittuivat 137 800 euroa (kuluja toteutui vähemmän: henkilöstökuluja 86 848 euroa, koulukuljetuskustannuksia 39 444 euroa ja leasingkuluja 7022 euroa). Huomioitavaa on, että sisäiset vuokrat nousivat 34 502 euroa (2024/149 883 €) talousarvioon nähden. Toisaalta siivouskulut vähenivät 15 710 euroa talousarvioon verrattuna.

Perusopetuksen toimintakate oli 5 598 524 euroa (96,91 %) ja lukion 1 046 765 euroa sisältäen myös suunnistuslinjan (99,16 %).

Kotikuntakorvausten osalta tuloja kertyi 29 534 euroa enemmän ja menoja toteutui 695 euroa vähemmän kuin oli budjetoitu, nettovaikutus 30 299 euroa parempi kuin oli budjetoitu.

Koulutuspalveluiden henkilöstökulut alittuivat 86 848 euroa toteuman ollessa 3 974 052 euroa (2024/3 993 334 €, 2023/4 068 600 €, 2022/3 833 647 €). Henkilöstökulut vähenivät edellisvuoteen verrattuna 19 282 euroa. Kolmen vuosiviikkotunnin lisääminen alakouluun 1.8.2025 alkaen lisäsi hieman palkkakustannuksia, mutta vuosittain on tehty tarkka henkilöstösuunnitelma tarvittavasta henkilöstömäärästä ja siirtyminen

oppilasmäärän vähetessä muun muassa yhdysluokkaopetukseen ovat vaikuttaneet henkilöstökulujen toteumaan. Henkilöstömäärän vähenemisessä on huomioitu luonnollinen poistuminen eli eläköitymiset ja irtisanoutumiset.

Suunnistuslukiolinjan rahoitukseen kunta panosti 65 000 euroa laadukkaasti valmennustoiminnan takaamiseksi. Lisäksi maksettiin sopimuksen mukainen opiskelijakohtainen bonus 150 euroa/opiskelija sekä syys- että kevätlukukaudelta, koska suunnistajaopiskelijoiden määrä on ollut vähintään 15. Bonusta maksettiin 6 600 euroa sekä suunnistajien harjoitusmatkoja lähialueelle 1 400 euroa. Kaiken kaikkiaan suunnistuslukiotoimintaan panostettiin 73 000 euroa (2024/73 831 €, 2023/74 656 €, 2022/72 822 €).

Koulukeskuksen leasingkulut olivat 670 078 euroa (2024/783 389 €, 2023/740 997 euroa, 2022/488 884 euroa). Ne toteutuivat 7022 euroa pienempinä kuin budjetoitiin.

Koulukuljetuskustannukset toteutuivat pienempinä kuin arvioitiin (TA 627 000 €/TP 571 514 €) ja tuloja kertyi vähemmän kuin arvioitiin (TA 42 500 €/TP 26 458 €). Nettovaikutus 39 444 euroa vähemmän kuin arvioitiin. Koulukuljetusetuus oli 227:llä oppilaalla (52,06 %). Koulukuljetustuloja saatiin maksullisista kuljetuksista 10 893 euroa sekä KELAN koulumatkatukea lukiolaisten kuljetuksista 8 874 euroa. Toteutuneet koulukuljetuskustannukset tulojen jälkeen olivat 545 056 euroa (2024/553 449 euroa). Tulot huomioden keskimääräiseksi päivähinnaksi (188 koulupäivää) muodostui 2884 euroa (2024/2944 euroa, 2023/3177 euroa, 2022/3255 euroa ja 2021/2812 euroa).

Henkilöstö

Lukuvuoden 2024-2025 ajan Niemisjärven ja Aseman koulujen johtajuus yhdistettiin. Työaika jakautui niin, että koulunjohtaja oli kolmena päivänä Niemisjärvellä ja kahtena Asemalla. Aseman koulun varajohtajalta huojennettiin opetusvelvollisuutta kolme tuntia viikossa, jonka ajan hän käytti varajohtajan tehtäviin silloin, kun koulunjohtaja ei ollut koululla paikalla. Johtajuusjärjestelyt aiheuttivat koulunjohtajalle työmäärän lisääntymisen, joka huomioitiin hallinnolliseen työhön osoitetulla tuntimäärällä. Varajohtajan huojennustunnit auttoivat myös jakamaan osan työstä. Lisäksi Niemisjärven koululla erityisopetusta kävi pitämässä Kuuhankaveden koulun erityisopettaja. Alaisten määrä kasvoi, ja esihenkilötyöhön kului paljon aikaa. Aseman koulun opettajien keskuudessa nousi myös soraääniä siitä, että koulunjohtaja ei ole ollut fyysisesti paikalla jokaisena koulupäivänä. Tiedonkulku on ollut onnistunutta poikkeusjärjestelyistä huolimatta.

Kevätlukukauden Niemisjärven koulussa toimi lisänä määräaikainen opettaja (20 vvt) tukemassa opetusjärjestelyjä kolmannen luokan osalta. Koulusta eläköityi virassa ollut luokanopettaja 1.8.2025 alkaen ja virkaa ei täytetty oppilasmäärän vähenemisen ja yhdysluokkaopetuksen lisääntymisen vuoksi.

Niemisjärven koulussa toimivan päätoimisen esiopetuksen tuntiopettajan tehtävä muutettiin *luokanopetuksen päätoimiseksi tuntiopettajan tehtäväksi* 1.8.2025 alkaen. Syksystä alkaen koulussa oli 18 esi- ja alkuopetusikäistä lasta 0.-2. luokalla. Oppilasmäärä on vähentynyt ja opettajalla ei ollut enää oppitunteja, joilla hän opettaisi pelkästään esikouluikäisiä.

Perusopetuksen ja lukion yhteinen liikunnan lehtori irtisanoutui virastaan 15.9.2025 alkaen. Virka muutettiin *perusopetuksen ja lukion yhteiseksi liikunnan ja terveystiedon lehtorin viraksi*, joka täytettiin 1.2.2026 alkaen. Oppilasma- ja opiskelijamäärän vähetessä nähtiin tärkeäksi turvata laaja osaaminen eri oppiaineissa. Kun useammalla viranhaltijalla on kelpoisuus eri oppiaineiden opettamiseen, voidaan henkilöstöä käyttää joustavasti ja turvata laadukas opetus tulevaisuudessa.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Nettokustannukset /oppilas	9 573	11 282	12 664		12 664	12 173	-491	-3,9 %
Nettokustannukset /opiskelija	10 844	13 126	13 764		13 764	13 335	-429	-3,1 %
Nettokustannukset /aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuva lapsi	1 911	2 409	3 288		3 288	2 729	-559	-17,0 %
Henkilöstön määrä (htv1)								
Koulutuspalvelut								
Vakituiset	45,58	46,42	49,79		49,79	45,34	-4,45	-8,9 %
Sijaiset	12,10	6,82	3,14		3,14	6,7	3,56	113,4 %
Työllistetyt	0,14					0,28	0,28	
Muut määräaikaiset	16,32	12,37	13,08		13,08	13,83	0,75	5,7 %
Oppisopimus								
Yhteensä	74,14	74,14	66,01		66,01	66,15	0,14	0,2 %
Käyttötalouden tulot ja menot								
Perusopetus								
Tulot	649	565	384	22	406	462	56	13,8 %
Menot	6 238	6 131	6 216	-34	6 183	6 060	-123	-2,0 %
Netto	-5 589	-5 566	-5 832		-5 777	-5 598	179	-3,1 %
Lukio								
Tulot	25	48	43		43	36	-7	-16,3 %
Menot	992	1 085	1 117	-18	1 098	1 083	-15	-1,4 %
Netto	-967	-1 037	-1 074		-1 055	-1 047	8	-0,8 %
Koulutuspalvelut yhteensä								
Tulot	674	613	427	22	449	498	49	10,9 %
Menot	7 230	7 216	7 333	-52	7 281	7 143	-138	-1,9 %
Netto	-6 556	-6 603	-6 906		-6 832	-6 645	187	-2,7 %

Hyvinvointipalvelut

Kuvaus vuoden 2025 toiminnasta

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston tuntimäärä kohosi 6041 tuntiin, mikä on liki 500 tuntia edellisvuotta enemmän (2024/5565). Edellisen kerran vuoden 2025 tuntitoteuma on ylittynyt vuonna 2019. Tunnit jakautuivat seuraavasti kuntien välillä: Hankasalmi 4365 tuntia ja Konnevesi 1676 tuntia. Kurseja on toteutunut yhteensä 267, joista 188 kurssia Hankasalmella ja 79 Konnevedellä. Tuntimäärällisesti merkittävimmät opetusaineet oli musiikki 1941 tuntia, kädentaidot 1346 tuntia sekä liikunta 1163 tuntia. Lukuvuodesta 2024-2025 on toteutettu kurssiarviointikysely, jossa arvioitiin kansalaisopiston uusia kursseja. Palautekyselyyn vastanneiden arvio kurssin yleisarvosanasta oli seuraava: kiitettävä 71 %, hyvä 24 %, tyydyttävä 3,3 %, välttävä 0 % ja heikko 1,7 %. Vastanneiden kokonaismäärä oli 59.

Kansalaisopiston osallistujamäärä oli yhteensä 3526, joista Hankasalmen osallistujien osuus on 2736 ja Konneveden 790. Edellä kuvatut osallistujamäärät ovat bruttolukemia, joissa sama henkilö voi olla laskettuna usealla kurssilla. Kansalaisopiston netto-opiskelijamäärä oli 1178. Miesten osuus opiskelijoista oli 313 ja naisten 865. Vuoteen 2024 verrattuna miesten osuus nousi 42 henkilöllä ja naisten yhdeksällä henkilöllä. Miesten osuuden merkittävä kasvu parantaa kansalaisopistotarjonnan sukupuolten välistä tasa-arvoa tasoittaen kuilua sukupuolten välisestä epäsuhdasta kansalaisopiston kursseilla. Ikäryhmittäin suurimmat opiskelijamassat jakautuivat kansalaisopiston kurssilaisissa seuraavasti: 70-79 vuotiaat 234, 60-69 vuotiaat 223, 50-59 vuotiaat 130, 40-49 vuotiaat 115. Kansalaisopistopalvelua ovat käyttäneet kaiken ikäiset, mutta määrällisesti eniten palvelua käyttivät alle 13-vuotiaat lapset ja aikuiset. Aikuisissa seniori-ikäiset (+65 v) ovat merkittävä kohderyhmä kansalaisopistopalvelussa.

Kansalaisopistotoiminnassa uudistumista tapahtui lasten ja nuorten musiikinopetuksessa. Ala-Keiteleen musiikkiopistossa lakkautti Hankasalmen lähiopetuksen keväällä. Tämän päätöksen seurauksena musiikkiopiston opiskelijoita siirtyi kansalaisopiston opetukseen syksystä alkaen. Kansalaisopiston kurssitarjontaa pyrittiin vahvistamaan tätä muutosta ajatellen. Tietotekniikkaopetus on havaittu strategisesti merkittäväksi, erityisesti seniorien digiope-
tusta lisättiin lukuvuodelle 2025-2026. Uudistus on otettu hyvin vastaan. Kansalaisopistotoiminnan ytimessä on pysyvyys ja luotettavuus. Uusien kurssien toteuttaminen on merkittävää kehityksen kannalta, mutta työn ytimessä on kurssien jatkuvuus. Toteumassa näkyi se, että suunnitellut kurssit lähtivät käyntiin isolla prosentilla. Tämä osaltaan selittää aiempia vuosia suuremman tuntitoteuman.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalveluissa panostettiin toiminnan ytimeen; tapahtumiin, yhteistyöhön ja koordinointiin. Tapahtumien määrä on vuosittain suuri, joten uusien tapahtumien ja toimintojen synnyttämisen sijaan pääpaino toiminnassa oli vanhojen toimintamallien ylläpitäminen ja niiden kehittäminen.

Lastenkulttuurissa muutosta tapahtui aiempaan nähden kulttuurikasvatussuunnitelma Kulttuuripolun ohjelmien järjestämisessä. Hankasalmi on mukana Kulttuuriaitta –verkostossa, joka on kymmenen kunnan yhteinen lastenkulttuuriverkosto. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustussääntöjen takia toimintaa jouduttiin muokkaamaan vuonna 2024 ja keväällä 2025 oli ensimmäiset lastenkulttuurin ohjelmat ja työpajat, jotka toteutettiin Jyväskylän kulttuuripalvelujen aikaisempaa suuremmalla koordinaatio-osuudella. Muutos vaikutti toiminnallisesti onnistuneelta ensimmäisen vuoden perusteella. Kulttuurikasvatussuunnitelma Kulttuuripolkua pystyttiin toteuttamaan tavoitteiden mukaisesti. Vuoden aikana lisättiin myös panostusta kulttuurineuvola –toimintaan.

Kulttuurisisältöjen tuottamisessa yhteistyörakenteet ovat tärkeässä osassa. Strategisesti tärkeäksi linjatut massatapahtumat (lastenfestarit, seniorihumputtelut, yökirjasto, Melskeet muksuille) järjestettiin onnistuneesti laajalla yhteistyöverkostolla. Näiden lisäksi vuosittaisista yhteistyötapahtumista toteutui Keski-Suomen elokuvakeskuksen elokuvanäytökset. Näytöspäiviä oli kaksi: 8.3. neljä näytöstä, yhteensä 157 katsojaa sekä 25.10. viisi näytöstä, yhteensä 195 katsojaa. Täysin uutena toimintamallina käynnistyi yhteistyö Jazz JKL Collectiven kanssa. Ensimmäisessä yhteistyökonsernissa 19.12. Jazz JKL Collectiven solistivieraana oli kitaristi Teemu Viinikainen. Konsertti keräsi koulukeskuksen Kohtaamoon noin 90 musiikin ystävää.

Perinnetyöhön on rakennettu kunnan ja seurakunnan ylläpitämä perinnetyöryhmä, missä pyritään ylläpitämään

sotaveteraanien perintöä ja yleisesti perinnetyötä. Perinnetyössä on huomioitu yhdistykset ja nuoret kunnan ja seurakunnan panoksen lisäksi. Perinnetyöryhmä kokoontui kaksi kertaa vuoden aikana. Sepeleenlaskutilaisuudet ovat tärkeä osa Hankasalmen perinnetyötä. Sepeleenlaskutilaisuuksia oli neljä kappaletta: veteraanipäivä 27.4., kaatuneiden muistopäivä 18.5., itsenäisyyspäivä 6.12. sekä jouluaatto 24.12. Veteraanipäivänä järjestettiin juhlatilaisuus sodan päättymisen 80-juhlavuoden kunniaksi. Seurakuntatalolla oli vajaa 100 henkeä mukana juhlassa. Koh- taamossa järjestettyä itsenäisyysjuhlaa vietettiin Muistoissa-teemalla.

Hyvinvointipalveluiden avustukset (kulttuuri, liikunta, nuoriso) jaettiin keväällä, joilla tuettiin kymmeniä tilaisuuksia. Jaettava summa oli 18 650 euroa. Kunnan kulttuuripalkinto jaettiin itsenäisyysjuhlassa Jesi Blomgrenille. Hän on toiminut monipuolisesti Hankasalmen kulttuurielämässä noin 15 vuoden ajan.

Kirjasto

Fyysisten aineistojen lainausmäärä kasvoi reilut 3 % viime vuodesta. Erityisesti nousua oli aikuisten kaunokirjallisuuden (+10 %) ja lehtien (+12 %) lainoissa, eli juuri niissä aineistolajeissa, joihin kohdistettiin lisää hankintarahaa. Keski-kirjastojen väliset seutulainat Hankasalmelta muihin kirjastoihin kasvoivat huikeat 27 % viime vuonna. Tämä näkyikin totuttua tyhjempinä uutuushyllyinä. Kokonaisuudessaan Hankasalmi saa kuitenkin edelleen hieman enemmän seutulainoja kuin itse lähettää.

Vuodelle 2024 suunniteltu kalustetöimitus viivästyi alkuvuoteen 2025 toimittajan ongelmien vuoksi. Pääkirjaston parven lähes koko kalustus vaihtui ja uudistettu, viihtyisä tila on otettu hyvin vastaan. Henkilökunnan tiloissa vanhanaikaiset avohyllyt vaihtuivat vähemmän pölyä kerääviin umpikaapistoihin. Pääkirjaston ulko-ovet vaihdettiin tammikuussa. Oven leveys kasvoi vanhasta ja nyt sisälle on esteettömämpi pääsy pyörätuolilla tai lastenvaunujen kanssa.

Helmikuun alussa saatiin käyttöön pääkirjaston omatoimiasiointi. Pääkirjaston aukiolot lisääntyivät sen myötä yli 2100 tuntia. Omatoimiasiointi on lähtenyt käyntiin erinomaisesti, järjestyshäiriöitä ei ole esiintynyt lainkaan. Asiakaspalaute on ollut todella positiivista. Erityisesti aamupäivät ennen puoltapäivää ovat olleet suosittuja, samoin lauantait. Aseman kirjaston omatoimikäyttö jatkui myös vahvana.

Lukudiplomeja suoritettiin 120 kappaletta. Kaikille diplomin suorittajille pystyttiin antamaan myös palkintokirjat, kiitos tukijoiden Lions Club Hankasalmen ja MLL Hankasalmen. Koska kirjaston henkilökuntaan kuului edelleen kirjavinkkari, vinkkauksia toteutettiin 11 kappaletta kolmannelta luokasta yhdeksäsluokkalaisiin asti. Satutunnit pyörivät kaikissa kolmessa taajamassa vapaaehtoislukijoiden voimin, varhaiskasvatuksen lisäksi myös esi- ja alkuopetuksen puolella.

Yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa jatkettiin muun muassa toteuttamalla jo perinteinen kesäpiha Puutarhaseuran kanssa ja Yökirjasto laajan yhteistyöverkoston toimin. Kirjasto osallistui myös muiden toimijoiden tapahtumiin, kuten Niemisjärven koulun pajapäivään ja kansalaisopiston Ikisluentosarjaan.

Henkilökunta pohdiskeli muuttuvaa kirjastotyötä ja sen ydintä työhönjauksen parissa. Viime vuonna aloitettu kotipalvelutoiminta koettiin mielekkääksi lisäykeksi kirjaston palvelutoimintaan ja onkin vakiinnuttanut paikkansa toimintamuotona.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluissa on jatkettu tiedolla johtamiseen perustuvaa, tavoitteellista kehittämistä nyt kolmatta vuotta Hankasalmi liikkuu -liikkumisohjelman ohjaamana. Vuosina 2022–2024 toteutetun #hankasalmiliikkuu-hankkeen päätyttyä liikunnallisen elämäntavan edistämistyötä on vuodesta 2025 alkaen toteutettu vakinaistetun liikunta- ja hyvinvointikoordinaattorin johdolla. Kansalaisopiston suunnittelijaopettajan tehtäviin yhdistetyt liikuntapalvelujen vastuut painottuvat erityisesti olosuhteiden kehittämiseen ja ylläpitoon. Suunnittelijaopettajan työnkuvaa järjesteltiin määräraikaisesti syksystä 2024 alkaen niin, että työajasta 50 % aiemman 35 % sijaan kohdistuu liikuntapalvelujen tehtäviin lukuvuoden 2025–2026 loppuun saakka. Kertomusvuonna liikuntapalveluissa on ollut käynnissä mitattavia prosesseja, jotka ovat liittyneet muun muassa liikkumisympäristöjen kehittämisen osallistavaan ideointiin, toimintarajoitteisten liikunnan edistämiseen, liikuntapaikkarakentamisen toteutukseen, ylläpidon ja toiminnanohjauksen kehittämiseen sekä turvallisuustyöhön.

Nuorisopalvelut

Palveluiden pysyvyys ja tavoitettavuus, toimijayhteistyön tiivistäminen sekä koulunuorisotyön kehittäminen olivat vuoden painopisteitä kunnallisessa nuorisotyössä. Joulukuussa 2024 käynnistynyt koulunuorisotyön jatkohanke mahdollisti 0,5 henkilötyövuoden lisäresurssin koko vuodelle ja vahvisti kouluyhteistyötä sekä nivelvaihteyttä. Koulunuorisotyössä toteutettiin ryhmätyksiä kaikille yläkoulun luokille läpi vuoden ja nuorten kynnys osallistua myös vapaa-ajan toimintaan madaltui, kun tilat ja työntekijät tulivat tutuiksi jo koulupäivien aikana.

Nuorisotilojen säännöllinen aukiolo neljänä päivänä viikossa, tilojen aktiivinen käyttö ja kohdennettu viestintä näkyivät kasvaneina osallistujamäärinä. Avoimissa nuorisotiloilla oli vuoden aikana 1 984 käyntiä ja nuorille järjestettyjen tapahtumien osallistujamäärät nousivat aiempiin vuosiin verrattuna. Kivikoulun nuorisotiloilla järjestettiin ohjattua toimintaa yhteensä 630 tuntia. Lisäksi toimintaa järjestettiin muissa kunnan tiloissa ja ulkoalueilla. Matkailun kynnyskohtaamispaikkoja tarjosivat myös eri puolilla kuntaa järjestetyt tapahtumat, joista hyvänä esimerkkinä 4H-yhdistyksen kanssa yhteistyössä järjestetty 4Happening-tapahtuma.

Toimijayhteistyö laajeni ja tiivistyi. Nuorisovaltuuston kanssa toteutettu kansallinen dialogi toi mukanaan uusia yhteistyötahoja paikallisista yhdistyksistä. Yhtistyötä hyvinvointialueen perhekeskustoiminnassa tiivistettiin ja kokeiltiin uusia toimintamuotoja, kuten Vanhempien nuokkaria. Nuorisovaltuuston toiminta vahvistui, mukaan liittyi uusia jäseniä ja yhteistyötä tehtiin muun muassa Nuorten Suomen ja Via Gaudium ry:n kanssa. Keväällä toteutettu yhteinen tutustumisretki Eduskuntatalolle ja MTV3:lle kokosi yhteen nuorisovaltuutettuja, oppilaskuntia ja tukiohjaajia.

Nuorisotyössä hyödynnettiin järjestelmällisesti NuoDo- järjestelmää, jonka kehittämistä jatketaan edelleen. Arvokasta palautetta palveluiden arviointiin kerättiin aktiivisesti nuorisotyön sosiaalisen median kanavissa, erilaisilla Forms-kyselyillä sekä suullisesti. Vuoden aikana viestintää pyrittiin kohdentamaan entistä tarkemmin. Facebook-sivut yhdistettiin hyvinvointipalveluiden kanssa, mutta Instagramissa säilytettiin nuorten palautteen perusteella oma kanava.

Vuoden aikana nuorisotyön asiakasmäärät olivat yhteensä 5 575 ja toimintatunteja kertyi 1 108. Nuorisotyö tarjosi nuorille saavutettavia palveluja, vahvisti osallisuutta ja loi turvallisia kohtaamispaikkoja eri puolille kuntaa.

Kohdennettu nuorisotyö (nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö)

Vuoden painopistealueita olivat toimintojen sopeuttaminen TE-palvelut 2024 uudistuksen tuomiin muutoksiin ja kuntarajat ylittävän toiminnan kehittäminen, huomioiden nuorten työpajatoimintaan vuonna 2023 laaditun strategian. Työllisyysalueisiin liittyvät muutokset ja uudistusten voimaantulo 2025 aiheutti epäselvyyksiä ja epämyönteisyyttä nuorten työpajojen toiminnan palvelutarjontaan. Tämä yhdistettynä aiempaan hyvinvointialueuudistukseen ovat työllistäneet valtakunnallisesti nuorten työpajoja ja myös Taitotuvalla vuosi meni valtakunnallisten ohjeiden seurantaan ja oman toiminnan kehittämiseen vastaamaan yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia.

Yhteen etsivään siirtyminen aiheutti myös työn sisällön ja työroolin tarkastelua ja kehittämistä. Etsivä nuorisotyön toimisto siirtyminen Taitotuvalla ja yhteistyö työpajaohjaajien kanssa todettiin hyväksi ratkaisuksi ja mahdollisti kehittämistyön ja arvioinnin reaaliajassa. Etsivää nuorisotyötä ohjaa toiminnalle laaditut valtakunnalliset laatukriteerit ja ohjeistukset, kehittämistyö on jatkuvaa. Nuorten työpajan ohjaajien ja etsivän nuorisotyöntekijän palkkakustannuksiin haetaan vuosittain valtionavustusta. Vuodelle 2025 haettiin ja saatiin nuorten työpajatoimintaan kahden henkilötyövuoden ja etsivään nuorisotyöhön yhden henkilötyövuoden määräraha, yhteensä 75 000 euroa. Vastaavan työpajaohjaajan, työpajaohjaajan ja etsivän nuorisotyöntekijän työsuhteet muutettiin määräaikaisista toistaiseksi voimassa oleviksi vuoden aikana. Yhteistyö Ohjaamon kanssa on selkeytynyt ja toimii hyvin, toteutuneet muutokset ovat etsivän nuorisotyön ja nuorten palvelutarpeen kannalta todettu toimiviksi.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat hyvinvointipalvelut 2025				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Asiakkaat	Asiakaslähtöisyys palvelujen järjestämisessä ja viestinnässä	Vuorovaikutuksellinen kuuleminen ja hyvän hallinnon takeen mukainen virkamiestyö, tarkoituksenmukaisten palvelujen järjestäminen	Asiakasmäärät ja aukiolotunnit, asiakaspalaute, kohdennettu viestintä (mm. nuoriso, seniorit)	Kirjaston kävijät 40 371 kpl (-13 %) ja aukiolotunnit 8836 (+39 %), kansalaisopiston asiakkaat (1178/3526), nuorisotyön asiakas- määrät 5575 (tilailijat 1984, koulunuorisotyö 2675, muu toiminta 916), nuorisotyön toimintatunnit 1108
Henkilöstö	Hyvinvointipalveluiden henkilöstön yhteenkuuluvuuteen, työhyvinvointiin ja joustavuuden edellytyksiin satsaaminen niin, että palvelutarjonnassa hyödynnetään eri sektoreiden vahvuudet ja resurssit.	Henkilöstön osallistaminen ja jaetun asiantuntemuksen hyödyntäminen yli sektorirajojen. Edellytykset työssä kehittymiseen.	Toteutuneet koulutuspäivät, työtyytyväisyyskyselyn tulokset, kehityskeskustelujen toteutuminen, sairauspoissaolojen määrä	Hyvinvointipalveluiden koulutuspäivät 60,3. Kehityskeskustelut toteutuneet, sairauspoissaoloja 117 pv.
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Infra	Kohtaamis- ja liikuntapaikkojen kehittäminen. Laatutason määrittäminen liikuntapaikoille. Toimitilojen turvallisuus ja viihtyisyys.	Investoinnit sekä yhteistyöverkostot ja yhteiskehittäminen. Liikunta- ja luontokohteiden kunnossapito tarkennuksin, palautejärjestelmän kehittäminen mm. digitaalisuuden hyödyntäminen.	Asiakaskokemukset (laadullinen palaute). Toteutuneet investoinnit ja hankkeet. Toimitilojen data (esim. huoltotoimet liikunta- ja luontokohteissa). Turvallisuussuunnitelmien vaiheittainen käyttöönotto, pääkirjaston omatoimikirjaston käyttöönotto	Laadullinen palaute liikuntapalveluista pääsääntöisesti kiittävä. Turvallisuussuunnittelussa uusi orientaatio v. 2025 lakiuudistuksen vuoksi.
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	Terveys ja koetun hyvinvoinnin lisääminen liikunnan avulla; liikkuamisohjelman toteuttaminen ajankohtaisin painotuksin.	Eri toimijoiden yhteensaataminen ja esilletuonti sekä koordinaatio. Liikuntaneuvonta osana terveydenedistämistyötä	Liikuntaryhmien määrä, liikuntaneuvonnan tavoitavuus (yksilöt, ryhmät, tapahtumat)	Liikuntaneuvonnassa 30 uutta yksilöasiakasta, 50 ryhmätöiminnän asiakasta. Uutena kehitysvammaisten ryhmä kansalaisopiston kautta.
Digitaalisten palvelujen ja digivalmiuksien kehittäminen	Digisyrjäytymisen ehkäiseminen ja digitaalisten palvelujen laajempi käyttö; saavutettavuuden edistäminen mm. hyvinvointialueen palvelut	Kaiken ikäisten digiopastaminen, kunnan uusien digipalveluiden käyttöönotto	Digitoiminnan järjestäminen, e-kirjaston käyttömäärät, Webkulkuri - verkkokaupan rekisteröityneet asiakkaat	Digineuvonta 12 krt. (+33 %) E-kirjasto: lainoja 2403 (+50 %), lehtien lukukerrat 3931 (+55 %). Verkkokaupan asiakkaat 214 kpl.
Elinvoimaisuuden vahvistaminen	Yhteistyö järjestö- ja tapahtumakentällä	Yhteisöllisyyden vahvistaminen; yhteistyötapahtumien, harrastusten ja järjestötoiminnan mahdollistaminen	Toimijatapaamiset, yhteistapahtumat	Toimijatapaamiset pidetty 18.2. ja 28.10. Strategisesti merkittävät yhteistapahtumat toteutettu mm. Lastenfestarit, Seniorihumputelut, Yökirjasto ja Melskeet muksuille. Näiden lisäksi toteutettu ja avustettu lukuisia muita yhteistapahtumia
Nuorisopalveluiden kehittäminen ja nuorten osallisuuden aktivoiminen	Nuorisotyön perussuunnitelman (NUPS) työstäminen ja jalkauttaminen	Nuorisotyön perussuunnitelma osaksi kunnan strategiaa ja toimintaa	Valmis suunnitelma ja sen käyttöönotto	Tämä tavoite ei ole toteutunut. Suunnitelma on edelleen työstövaiheessa, uusi tavoiteaikataulu valmistumiseen on vuoden 2026 aikana.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Asiakkaat

Kirjaston aukiolotunnit lisääntyivät yli 2100 tuntia pääkirjaston omatoimijärjestelmän käyttöönoton myötä. Ristiriitaisesti kävijämäärä kuitenkin putosi 13 %, mutta tämä johtuu uudesta, entistä paremmasta kävijälaskentajärjestelmästä, joka ei enää laske samaa kävijää useampaan kertaan. Pääkirjaston kävijäluvut eivät siksi ole täysin vertailukelpoisia aikaisempiin vuosiin.

Henkilöstö

Hyvinvointipalveluiden henkilöstö on kouluttautunut aktiivisesti vuosien aikana ja koulutuksia toteutui yhteensä 60,3 koulutuspäivää. Ne jakautuivat myös melko tasaisesti koko henkilöstön kesken. Suurimmalla osalla täyttyi kolme koulutuspäivää vuoden aikana. Verkkokoulutukset olivat tärkeä osa vuoden koulutuspakettia. Eri toimialoilla on ollut tarjolla laadukasta ja ajankohtaista ammatillista koulutusta verkkomuodossa. Verkossa tapahtuvien koulutusten lisäksi koulutusmäärärahojen puitteissa mahdollistettiin alan merkittävimmät lähikoulutukset.

Henkilöstön kehityskeskustelut toteutuivat vuoden aikana. Kehityskeskustelujen lisäksi työntekijöiden hyvinvointiin on panostettu kunnan työhyvinvointikyselyn huolellisella analysoinnilla ja purkamisella. Työtyytyväisyyskyselyn tuloksia on analysoitu esihenkilötasolla ja tuloksia on käyty läpi hyvinvointipalveluiden yhteisessä tilaisuudessa. Tällä toimintamallilla on nähty etuja henkilöstön hyvinvoinnin ylläpitämisessä. Hyvinvointipalveluiden työtyytyväisyyskyselyn tulokset olivat linjassa koko kunnan tulosten kanssa. Sairauspoissaoloja oli 117 päivää.

Infra

Kunta kehittää liikkumisympäristöjään Hankasalmi liikkuu –liikkumishankkeen ohjaamana. *Liikuttavien ympäristöjen systemaattiseen kehittämiseen* tavoitekirjauksina ohjelmassa ovat turvallisten ja terveellisten liikuntaympäristöjen varmistaminen, laadukkaiden liikuntapaikkojen ja -välineiden tarjoaminen, kunnossapidon jatkuva parantaminen sekä uusien liikuntaympäristöjen suunnittelu ja rakentaminen.

Vuoden keskeisin toimenpide oli Aseman urheilukentän peruskorjauksen käynnistyminen. Hanke toteutetaan Aluehallintoviraston myöntämän valtionavustuksen tukemana. Tavoitteena on luoda Aseman taajamaan innostava ja nykyaikainen liikkumisympäristö, Aseman liikuntapuisto, jonka suunnittelussa on huomioitu luonteva yhteys lähiyhteisön arkeen, ympärivuotinen toiminnallisuus, esteettömyys sekä ajanmukaiset yleisurheilulajien harrastamisen ja harjoittelun olosuhteet.

Liikuntapaikkojen laatuun, turvallisuuteen ja viihtyisyyteen kiinnitettiin vuoden aikana erityistä huomiota esteettömyyden ja saavutettavuuden näkökulmasta. Vuoden lopussa toteutettiin esteettömyyskartoitukset Monitoimitalon sekä Aseman ja Niemisjärven koulujen liikuntatiloissa. Toimenpide-ehdotusten kiireellisyysarviointi ja toteutus saadaan käynnistysvaiheeseen vuoden 2026 alkupuolella.

Kunta antoi vahvaa poikkihallinnollista tukea Hankasalmen Asemanseudun kyläyhdistys ry:n *Aseman jäätalokeskus* -hankkeelle, jossa yhdistys toteutti Leader-rahoituksella ja talkootyönä Aseman koulun jäätalokeskuksen kunnostuksen ensimmäisen vaiheen. Aitoa yhteistyötä tehden ja yhteisiin päämääriin tähdäten on lujitettu julkisen sektorin ja yksityisten toimijoiden kumppanuutta paikallisen elinvoiman edistämiseksi.

Kertomusvuoden aikana voimaan tullut laki kulutuspalvelujen turvallisuudesta (5.5.2025) vaikutti kunnan turvallisuustyön painotuksiin. Uudistus velvoittaa palveluntarjoajia entistä yksityiskohtaisempaan, kohdekohtaiseen vaarojen tunnistamiseen ja riskien arviointiin, palvelujen turvallisuuden suunnitteluun ja toteutukseen sekä turvallisuuden jatkuvaan seurantaan ja parantamiseen. Velvoitteita ei voida käytännössä ulkoistaa, vaan organisaation sisälle on luotava kokonaisvaltaiset menettelyt turvallisuusjohtamiseen, jota ohjaa pyrkimys jatkuvaan seurantaan ja parantamiseen. Poikkihallinnollinen prosessi käynnistettiin vuoden lopulla liikuntapalvelujen johdolla ja työ jatkuu vuonna 2026.

Uutena palveluna avattiin marraskuussa Monitoimitalon liikuntasalin varausmahdollisuus kertamaksulla liikuntapalvelujen verkkokaupan kautta. Verkkokaupan ja kulunhallinnan asiakaskokemuksessa kohdattiin vuoden aikana muutaman kerran teknisiä haasteita, jotka koskivat muun muassa maksutapahtumia, ovien sähköistä lukitusta ja kulunhallinnan yleistä toimivuutta. Ongelmat liittyivät sekä kunnan sisäisiin että ulkoisen palveluntuottajan järjestelmiin. Haasteet on saatu ratkaistua useimmiten kohtuullisessa ajassa palveluketjun yhteistyöllä. Aktiiviseen harkintaan on kuitenkin otettu palvelun vaihtoehtoisia toteutustapoja.

Liikuntapalvelujen ja ympäristötoimen välinen vuorovaikutteinen yhteistyö vahvistui edelleen vuoden aikana. Ylläpidon toiminnanohjauksen kehittäminen ei kuitenkaan vielä saavuttanut sitä tavoitetasoa, joka asetettiin vuonna 2023. Tavoitteina ovat ylläpidon mahdollisimman tarkoituksenmukainen ja sujuva hallinta, läpinäkyvyys sekä asiakaspalautteen tehokas käsittely.

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Vuosina 2022–2024 toteutettu #hankasalmiliikkuu-hanke loi perustan liikunnallisen elämäntavan edistämisen pysyväksi toimintamalliksi. Hankevaiheen jälkeen työtä jatkaa vakinaistettu liikunta- ja hyvinvointikoordinaattori osana kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta. Liikunnallisen elämäntavan edistämisessä kertomusvuoden erityisenä painoalueena on ollut osallisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistaminen. Liikunnallisen elämäntavan edistämisen kattavuus on laajentunut kertomusvuoden aikana lasten ja nuorten ikäluokkiin elokuussa käynnistyneen koulu-PT-hankkeen myötä. Liikuntapalvelut vastaa hankkeen hallinnoinnista, mutta sen kustannukset kohdentuvat koulutuspalveluihin.

Osallistavan suunnittelun tuloksena käynnistettiin muun muassa kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille suunnattu kansalaisopiston liikuntaryhmä. Liikuntaneuvonnan kysyntä on ollut edelleen suurta, mutta hankevaiheen jälkeen asiakasmäärä on rajoittanut asiakastyöhön kohdennettavissa olevien resurssien rajallisuus. Vuoden aikana prosessimuotoiseen liikuntaneuvontaan on voitu ottaa 30 uutta asiakasta, ja edelliseltä vuodelta jatkaneiden kanssa

neuvontaa on toteutettu yhteensä noin 50 asiakkaan kanssa. Kertomusvuoden lopussa jätettiin Aluehallintovirastolle Liikettä lähelle -hankehakemus. Uuden liikunnallisen elämäntavan hankkeen kautta pyritään edistämään toimintakykyä sekä hyvinvointia erityisesti haja-asutusalueiden ikäihmisten keskuudessa.

Seniorien ryhmämuotoisessa toiminnassa on ollut mukana noin 50 osallistujaa. Lisäksi vuoden aikana on järjestetty yleisiä kuntosalipastuksia sisä- ja ulkotiloissa sekä kohdennettuja opastuksia eri ryhmille, kuten Mäkituvan toimintakeskuksen kehitysvammaisille asiakkaille, kuntouttavan työtoiminnan osallistujille ja senioreille.

Vuoden aikana aloitettiin myös laajempi suunnitelma toimintarajoitteisten liikkumisen edistämiseksi. Liikkumisohjelman painoalueen mukaisesti toteutettiin esteettömyyskartoitukset kaikkiin kunnan hallinnoimiin sisäliikuntatiloihin. Lisäksi InBody-kehonkoostumusmittaukset tavoittivat vuoden aikana noin 150 kuntalaista. Kunnan vuotuiset liikuntatapahtumat – kuten pyöräilyottelu, lasten yleisurheilukilpailut ja kunnan tapahtumatuella järjestetty yksityisen esteettömän luontopolun avajaistapahtuma – liikuttivat satoja kuntalaisia.

Digitaalisten palvelujen ja digivalmiuksien kehittäminen

Vapaaehtoisten vertaisneuvojen vetämät viikoittaiset digineuvonnat pyörivät syyskaudella pääkirjastossa (12 kertaa). Kävijämäärä oli aikaisempaa parempi, selvästi palvelua oli kaivattu. Vapaaehtoisten määrä on edelleen varsin vähäinen, lisää neuvoja kaivattaisiin. Valtakunnallisella E-kirjastolla oli ensimmäinen täysi toimintavuosi. Palvelun sovellus otti kehitysaskelita ja varsinkin e-lehdet ovat löytäneet runsaasti hankasalmelaisia käyttäjiä. Toisaalta asiakkaat edelleen kaipasivat mahdollisuutta lukea e-aikakauslehtiä kirjaston koneilla. Vuoden loppuun mennessä Webkulkuri-verkkokauppaan oli rekisteröitynyt 214 asiakasta. Ostostapahtumia tehtiin viime vuonna yhteensä 268 kappaletta. Loppuvuodesta verkkokauppaan saatiin myös myytäväksi monitoimitalon liikuntasalin yksittäisiä vuoroja. Kansalaisopistolla on merkittävä rooli hankasalmelaisten digivalmiuksien ylläpitäjänä ja kehittäjänä. Lukuvuodelle 2025–2026 lisättiin tietotekniikkakurssien määrää aiempaan nähden. Palvelun lisääminen otettiin hyvin vastaan asiakaskunnassa. Kansalaisopiston kurssitarjonnan lisäksi 2.10. ikääntyville suunnatun Ikisluennon aiheena oli ”Miten hallitsen älylaitteita ja niiden kuluja”.

Elinvoimaisuuden vahvistaminen

Toimijatapaamisten rooli on nähty merkittävänä ja ne toteutettiin suunnitellusti keväällä ja syksyllä. Molempiin tapaamisiin osallistui noin 30 henkilöä sekä yhdistyskentältä että eri alan ammattilaisten joukosta. Kevään toimijatapaamisessa esiteltiin muun muassa hyvinvointipalveluiden avustuksia ja syksyn tapaamisessa Keski-Suomen yhteisöjen tuki koulutti toimijoita, minkä lisäksi tapaamisessa toteutettiin yhdistysten työpaja kuntastrategiaa varten.

Elinvoimaisuutta vahvistettiin toimivalla yhteistyöllä tapahtumatuotannossa. Lastenfestarit, Yökirjasto, Seniorihumputtelut ja Melskeet muksuille keräsivät ihmisiä satamäärin paikalle. Kunnan, seurakunnan, hyvinvointialueen ja järjestöjen yhteisellä panostuksella tapahtumista saatiin luotua vaikuttavia varmistaen muun muassa taloudelliset resurssit ja riittävän tekijöiden joukon. Laajalla yhteistyöverkostolla oli myös helpompi tavoittaa laajempi yleisö tapahtumiin. Kunnan rooli tässä yhtälössä on koordinoija ja mahdollistaja.

Nuorisopalveluiden kehittäminen ja nuorten osallisuuden aktivoiminen

Koulunuorisotyötä onnistuttiin juurruttamaan yhä vahvemaksi osaksi kunnallista nuorisotyötä. Jatkuva kouluyhteistyö, koulunuorisotyöhankkeen tuoma lisäresurssi sekä säännöllinen toiminta koululla takasi sen, että toiminta tavoitti kaikki 6.–9.-luokkalaiset sekä lukiolaiset läpi lukuvuoden. Nivelvaiheisiin panostettiin, ja nuorille tarjottiin tukea alakoulusta yläkouluun sekä yläkoulusta toiselle asteelle siirtymisessä. Ryhmätyöt nähtiin tärkeänä keinona vahvistaa luokkahenkeä, ehkäistä kiusaamista ja lisätä kouluviihtyvyyttä, ja niitä toteutettiin kaikille yläkoulun luokille.

Koulun arjessa toimiminen lisäsi työn vaikuttavuutta ja madalsi nuorten kynnystä hakeutua myös vapaa-ajan toimintaan, kun nuorisotilat ja nuorisotyöntekijät tulivat tutuiksi koulupäivien aikana. Samalla ammattilaisten välinen yhteistyö tiivistyi: nuorisotyöntekijät, opettajat, kuraattori, rehtorit ja muut oppilashuollon toimijat suunnittelivat ja toteuttivat toimintaa aiempaa yhtenäisempänä kokonaisuutena.

Nuorten osallisuuteen kiinnitettiin vuoden aikana erityistä huomiota. Nuorisovaltuustoon saatiin mukaan uusia jäseniä ja toimintaa kehitettiin siten, että sen merkitys ja tavoitteet avautuivat nuorille aiempaa selkeämmin. Yhteistyötä vahvistettiin muun muassa Nuorten Suomen ja Via Gaudium ry:n kanssa, ja keväällä toteutettu yhteinen vierailu Eduskuntatalolle ja MTV3:n uutistoimitukseen kokosi yhteen nuorisovaltuutettuja, tukioppilaita ja

oppilaskunnan edustajia.

Koulunuorisotyön ja nuorisovaltuustotyön lisäksi myös oppilaskunnat, tukioppilaat ja muut oppilaiden vaikutusryhmät olivat tiiviisti mukana nuorten osallisuuden rakentamisessa. Nuorille tarjottiin vuoden aikana entistä enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa koulun ja vapaa-ajan toiminnan sisältöihin, suunnitteluun ja toteutukseen.

Yhteisenä painopisteenä oli nuorisopalveluiden yhteisen nuorisotyön perussuunnitelman, NUPS, työstäminen. Suunnitelmaa ei saatu työstettyä loppuun asti vaan työ viimeistellään vuoden 2026 aikana.

Kohdennetun nuorisotyön arviointi ja kehittäminen

Etsivällä nuorisotyöllä ja nuorten työpajalla on käytössä valtakunnallinen PAR-järjestelmä, jota käytetään toimintojen tuloksellisuuden seurantaan ja suunnitteluun. PAR-järjestelmän tiedot julkaistaan valtakunnallisesti nuorisotilastot.fi sivuilla. Taitotuvalla on myös käytössä PAIKKO-todistukset, jotka tekevät näkyväksi työpaikoilla, yhteisöissä ja valmennuksissa havaitun osaamisen. Nuorille annettava osaamistodistus kuvaa tunnistetut ja tunnustetut osaamiset taidot ammatillisten perustutkintojen perusteiden mukaisesti. Taitotupa on hyväksytty oppimisympäristö ja tutkinnon osia voi suorittaa tutkinnosta: media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto -painotuotannon osaamisala. Kohdennettu nuorisotyö arvioi toimintaansa seuraten nuorten työpajatoiminnan ja etsivä nuorisotyön valtakunnallisia laatuksiteereitä.

Taloudelliset tavoitteet

Hyvinvointipalveluiden tilinpäätös oli yhteensä 1 308 307 euroa. Ylitystä suhteessa talousarvioon oli 3607 euroa, mikä tarkoittaa 100,28 % tilinpäätöstä talousarvioon nähden. Tilinpäätöksessä talousarvion ylittivät kansalaisopisto ja liikuntapalvelut. Kansalaisopiston tilikauden tulos oli 107,86 %, mikä tarkoittaa 25 676, 24 euron ylitystä talousarvioon nähden. Kansalaisopiston osalta ylitys johtui pääosin henkilöstömenojen ja matkakorvausten kasvusta. Budjettiin laadittuja korkeampia menoja selitti kurssien korkea käynnistymisaste. Tämä lisäsi palkkakuluja ja aiheutti lisämatkoja opettajille. Vastaavasti kansalaisopiston tulot ylittivät suhteessa talousarvioon.

Liikuntapalveluiden tulos oli 112,66 %, mikä tarkoittaa 37 448,52 euron ylitystä talousarvioon nähden. Liikuntapalveluiden ylitykset johtuivat pääosin henkilöstömenojen ja sisäisten palvelujen (liikuntapaikkojen hoito, sisäiset vuokrat ja puhtaanapito) kasvusta. Kansalaisopiston tavoin liikuntapalvelujen korkea käyttöaste toi myös budjetoitua suuremmat toimintatuotot.

Kirjasto-, kulttuuri- ja nuorisopalvelut alittivat talousarvioluvut tilinpäätöksessä. Kirjaston toteuma oli 87,78 %, kulttuuripalveluiden 95,38 % ja nuorisopalveluiden 96,19 %. Kirjaston osalta alitukset johtuivat pääosin henkilöstömenojen, palvelunostojen ja sisäisten vuokrien toteumista. Kulttuuripalveluissa merkittävin poikkeus talousarvioon nähden oli palvelujen ostoissa. Ala-Keiteleen musiikkiopiston lähiopetuksen lakkautus vaikutti kulttuuripalveluiden talousarvioon. Nuorisopalveluissa alitus tapahtui merkittävimmin palvelujen ostoissa, koneiden ja laitteiden vuokrauskuluissa sekä sisäisissä vuokrissa. Toiminnallisesti hyvinvointipalveluiden vuosi oli erittäin onnistunut. Suunnitellut toiminnot pystyttiin toteuttamaan mallikelpoisesti.

Henkilöstö

Vuoden aikana on vakinaistettu hyvinvointipalveluissa neljä henkeä. Vastaavan työpajaohjaajan, työpajaohjaajan, etsivän nuorisotyöntekijän sekä liikunta- ja hyvinvointikoordinaattorin tehtävät muuttuivat määräaikaista tehtävistä vakinaisiksi. Tämä on ollut todella merkittävä muutos hyvinvointipalveluissa, koska nämä kaikki tehtävät ovat merkittävä osa kunnan ennaltaehkäisevää toimintaa eri näkökulmista. Hyvinvointipalveluissa oli pitkiä poissaoloja. Tilanteeseen reagoitiin siten, että lakisääteiset palvelut ja henkilöstön hyvinvointi pystyttiin turvaamaan.

Henkilöstön osaamista, hyvinvointia ja työtyytyväisyyttä kartoitettiin työtyytyväisyyskyselyjen ja säännöllisten kehityskeskustelujen avulla. Työtyytyväisyyskyselyjen huolellisella analysoinnilla ja purulla on nähty positiivisia vaikutuksia työtyytyväisyyteen. Liikuntapalveluissa on viime vuosien aikana toteutettu useita kehitystehtäviä muun muassa toiminnan suunnitteluun ja infraan. Liikuntapalveluista vastaavan kansalaisopiston suunnittelijaopettajan työajan painotuksista sovittiin erikseen määräaikaaisesti. Vuoden 2025 suunnittelijaopettaja teki 50 % työajalla liikuntapalveluita ja 50 % ajalla kansalaisopistoa (aiempi 65 % kansalaisopisto, 35 % liikuntapalvelut).

Taloudelliset tavoitteet	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Kirjastopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	73,19	81,27	86,28		86,28	77,13	-9,15	-10,6 %
Kulttuuripalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	16,57	18,75	19,14		19,14	18,59	-0,55	-2,9 %
Liikuntapalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	48,87	68,83	65,46		65,46	75,11	9,65	14,7 %
Nuorisopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/alle 29-vuotiaat asukkaat	129,36	170,6	199,42		199,42	197,36	-2,06	-1,0 %
Kansalaisopiston käyttötalouden nettomenot, euroa/opetustunti	55,43	59,26	56,55		56,55	58,30	1,75	3,1 %
Opetustuntien lukumäärä	6 016	5 565	5 800		5 800	6 041	241	4,2 %
Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Vakituiset	7,40	6,70	9,40		9,40	11,40	2,00	21,3 %
Sijaiset		1,54				1		
Muut määräaikaiset	14,99	14,97	13,10		13,10	10,6	-2,5	-19,1 %
Oppisopimus	0,85				0,00	0	0	
Yhteensä	23,24	23,21	22,50		22,50	23	0,5	2,2 %
Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Kansalaisopisto								
Tulot	104	124	111		111	137	26	23,4 %
Menot	439	454	439		438	490	52	11,9 %
Netto	-335	-330	-328		-327	-353	-26	8,0 %
Kulttuuripalvelut								
Tulot	3	2	2		2	1	-1	-50,0 %
Menot	75	86	88		88	83	-5	-5,7 %
Netto	-72	-84	-86		-86	-82	4	-4,7 %
Kirjastopalvelut								
Tulot	12	19	4		4	5	1	25,0 %
Menot	366	386	394		394	347	-47	-11,9 %
Netto	-354	-367	-390		-390	-342	48	-12,3 %
Liikuntapalvelut								
Tulot	73	69	30		30	40	10	33,3 %
Menot	365	379	326		326	373	47	14,4 %
Netto	-292	-310	-296		-296	-333	-37	12,5 %
Nuorisopalvelut								
Tulot	180	141	142		142	135	-7	-4,9 %
Menot	360	314	348		348	333	-15	-4,3 %
Netto	-180	-173	-206		-206	-198	8	-3,9 %
Hyvinvointipalvelut yhteensä								
Tulot	372	355	289		289	318	29	10,0 %
Menot	1 605	1 619	1 595		1 594	1 626	32	2,0 %
Netto	-1 233	-1 264	-1 306		-1 305	-1 308	-3	0,2 %

Varhaiskasvatuspalvelut

Kuvaus vuoden 2025 toiminnasta

Varhaiskasvatuksessa otettiin vuonna 2024 käyttöön Valssi - Varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä, mikä on kansallinen järjestelmä ja sen tarkoituksena on tukea järjestäjiä ja palveluntuottajia laadunhallinnassaan. Valssi on monipuolinen ja Karvin ylläpitämä digitaalinen palvelu, jonka avulla voidaan toteuttaa arviointitiedonkeruita, saada toimijakohtaisia arviointiraportteja, tuottaa arvioinnin toimijakohtaisia yhteenvetoja sekä julkaista toimijan lakisääteisiä arviointituloksia. Valssi perustuu tutkimusperustaisille arviointilomakkeille. Raporttien pohjalta saadun tiedon avulla henkilöstö yhdessä johtajan kanssa määrittelee arvioitavaan teemaan liittyvät keskeiset vahvuudet ja kehittämiskohteet, sopii toimenpiteistä ja niiden seurannasta. Johtaja tallentaa toimipaikan yhteenvedon Valssiin ja tiedottaa tuloksista huoltajia.

Valssi-laadunarviointijärjestelmän avulla toteutettiin henkilöstölle kysely liittyen vuorovaikutuksen sensitiivisyyteen ja leikkiin. Henkilöstö vastasi kyselyihin loppuvuodesta 2024 ja tulokset esiteltiin tammikuussa 2025 ja niiden pohjalta laadittiin yhdessä kehittämissuunnitelma, jonka toteutumista arvioidaan keväällä 2026. Kehittämissuunnitelmassa kehittämiskohteiksi valikoitui lasten leikin havainnoinnin ja dokumentoinnin kehittäminen sekä vapaan leikin kehittäminen. Vuorovaikutuksen sensitiivisyyden osalta kehittämiskohteeksi valittiin henkilöstön yhteisten toimintatapojen sopiminen haastavissa vuorovaikutustilanteissa sekä tunteiden sanoittaminen ja itsesääätelyä tukevien toimintatapojen tukeminen.

Varhaiskasvatukseen haki paljon lapsia ja valtaosa hakijoista oli alle 2-vuotiaita. Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ja vähentyneet asiakasmaksut näkyivät varhaiskasvatuksessa erityisesti siten, että lasten varhaiskasvatukseen osallistuminen ei välttämättä ollut sidoksissa huoltajien työssäkäyntiin ja perheiden perhevapaisiin. Kyseinen ilmiö näyttäytyy varhaiskasvatuksen järjestäjän näkökulmasta niin, että lapset olivat pitkiä päiviä hoidossa myös koulujen loma-aikoina. Varhaiskasvatukseen osallistuvista 67 % oli 0-maksuluokassa ja lapsia osallistui varhaiskasvatukseen 116 (31.12.2025). Kaikki varhaiskasvatusyksiköt ja perhepäivähoidon paikat olivat täynnä loppuvuodesta ja uusia hakemuksia oli jo jonossa tammikuulle 2026.

Sillankorvan päiväkodin johtajan (tehtävästä puolet johtajan ja puolet ryhmässä toimiva) eläköidyttyä hänen tehtävästään liitettiin päiväkodin johtajuus osaksi varhaiskasvatuspäällikön tehtävää 1.1.2025 alkaen. Lisäksi palkattiin kokoaikainen resurssilastenhoitaja ryhmään, koska eläköitynyt päiväkodin johtaja toimi myös käytännön työssä lapsiryhmässä.

Perhepäivähoidosta eläköityi yksi perhepäivähoitaja loppuvuodesta, jolloin kunnassa on jäljellä enää kaksi perhepäivähoitajaa. Perhepäivähoitoon rekrytoitiin kahta perhepäivähoitajaa Aseman ja Niemisjärven alueelle, mutta se ei tuottanut tulosta ja rekrytointia jatkettiin alkuvuonna 2026. Perhepäivähoitajien määrä on vähentynyt paljon. Vuonna 2013 perhepäivähoitajia oli vielä 23, mutta vuoden 2025 lopussa enää kaksi.

Varhaiskasvatuksessa avautui mahdollisuus lähteä opiskelemaan kasvatustieteen perusopinintojen [Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen \(Jotpa\)](#) rahoittaman hankkeen kautta, joka oli suunnattu erityisesti työn ohessa opiskeluun. Hankkeen tarkoituksena on kehittää työn ja opintojen yhteensovittamista ja helpottaa osaavan työvoiman saatavuutta työvoimapula-aloilla. Koulutukseen haettiin henkilöitä, joilta puuttuu varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus ja heillä olisi toiveena hakeutua kelpoisuuden tuottavaan koulutukseen myöhemmin. Varhaiskasvatuksesta lähti opiskelemaan kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa ja he suorittavat opinnot Jyväskylän avoimessa yliopistossa lukuvuoden 2025-2026 aikana.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat ja osallistavat varhaiskasvatuspalvelut 2025				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Vanhempien ja perheiden osallisuus	Huoltajien mahdollisuus valita päiväkodin ja perhepäivähoidon välillä. Vaikustusmahdollisuus varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin sekä toimintaan osallistuminen.	Tasa-arvohankkeen hyödyntäminen. Päiväkodin ja perhepäivähoidon toimintaan osallistuminen. Perhetapahtumat. Huoltajien toiveiden kuuleminen.	Kyselyt, varhaiskasvatuksen tapahtumiin osallistujamäärä, huoltajien antama palaute	Lähipäiväkotiperiaate toteutunut hyvin ja perhepäivähoitopaikka on järjestynyt tarvittaessa. Huoltajia on osallistettu suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin erilaisin kyselyin ja perhetapahtumissa jne.
Lapsen tasavertaisten oppimismahdollisuuksien tukeminen varhaiskasvatuksessa	Lasten tuen tarpeeseen vastaaminen arjessa. Mahdollisesti koronasta aiheutuneiden vuorovaikutusvaikutushaasteisiin vastaaminen. Tasa-arvohanke.	Tukeen vastaaminen viipymättä, jatkuvasti ja kokoaikaisesti. Veon työpanos. Hanketyöntekijän ja resurssilastenhoitajan työpanos pienryhmätoiminnan mahdollistamisessa.	Henkilöstön riittävyys. Meneillään oleva tasa-arvohanke. Tuen toteutumisen arvioiminen säännöllisesti. Pienryhmätoiminnan toteutuminen. Valssi - laadun mittausjärjestelmä.	Lasten tuen tarpeeseen on vastattu veon viikoittaisella työpanoksella, pienryhmätoiminnalla, tasa-arvohankkeella sekä ryhmäavustajia palkkaamalla. Valssi-kyselyjen avulla laadittu kehittämissuunnitelmaa.
Hyvinvointia lisäävä Hankasalmi	Liikunta ja luonto osana jokapäiväistä toimintaa, terveystoimintaa, liikuntamyyntiä. Hyvän ravitsemuksen ja unen merkitys hyvinvoinnille.	Päiväkodin liikuntavastaava ja koko varhaiskasvatuksen liikunnan koordinaattori. Kunnan liikuntakoordinaattorin palvelujen hyödyntäminen. Ravitsemustyöryhmä. Metsämörri.	Ohjattujen liikuntatuokioiden ja retkien määrä. Liikunnan vuosikello käytännössä. Kokoontumiskerrat ravitsemustyöryhmän kanssa. Liikunnalliset perhetapahtumat ja liikuntavinkit perheille.	Metsäretkiä ja ohjattuja liikuntatuokioita viikoittain. Liikunnan vuosikelloa hyödynnetty säännöllisesti toiminnan suunnittelussa. Ravitsemustyöryhmän säännölliset kokoukset. Jokaisessa yksikössä liikunnallisia perhetapahtumia syksyllä ja keväällä.
Viihtyisä ja voimaannuttava Hankasalmi				
Työhyvinvointi	Henkilöstön pysyvyyden ja vakauden saavuttaminen sekä hyvinvointi ja sitoutuneisuus.	Lisätään henkilöstön hyvinvointia säännöllisellä lomakerrolla, työvuorosuunnittelulla ja talojen välillä yhteistyötä tiivistämällä entisestään. E-passi ja kuntosali.	Valssi, ilmapiiirikysely vuosittain kunnan työtyytyväisyyskyselyn lisäksi, säännölliset työkokoukset ja kehityskeskustelut. Henkilöstön osallistaminen.	Valssi-kyselyiden kautta kerätty tietoa, vuosittainen työtyytyväisyyskysely, kehityskeskustelut, tyhyt ja säännölliset työkokoukset. Ollut myös koko henkilöstön yhteinen työkokous. Ystävänpäivän aamupala.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Vanhempien ja perheiden osallisuus

Huoltajille oli mahdollisuus valita perhepäivähoidon ja päiväkodin välillä. Valinnanmahdollisuus oli riippuvainen vapaana olevista tai lähiaikoina vapautuvista varhaiskasvatuspaikoista. Lähipäiväkotiperiaate on toteutunut ja huoltajien toiveet siltä osin on huomioitu. Toimintakauden aikana päiväkodeissa järjestettiin erilaisia perhetapahtumia, joissa pyydettiin huoltajilta palautetta toiminnasta ja sen kehittämisestä sekä esiteltiin Leke-leikkejä. Perhekeskus jalkautui varhaiskasvatuksen perheiltöihin pop up:n muodossa esittelemään toimintaansa ja tukipysäkkejään. Syksyllä Sillankorvassa ja Metsätähdessä olivat vanhempainillat, joissa MLL:n kouluttaja Tiina Honkonen oli puhumassa huoltajille Rakkaudella kasvattamisen teemoista. Sinisiivessä vastaava vanhempainilta toteutui tammikuussa 2026. Lisäksi huoltajien toiveita kuultiin päivittäisissä kohtaamisissa, jotka huomioitiin varhaiskasvatustoiminnan kehittämisessä.

Lapsen tasavertaisten oppimismahdollisuuksien tukeminen varhaiskasvatuksessa

Lasten tuen tarpeeseen vastaaminen on tapahtunut viipymättä tuen tarpeen ilmetessä ja tuen tarpeisiin vastaamisessa merkittävässä asemassa on lapsen vahvuuksien huomioiminen sekä hyödyntäminen. Huoltajia ja lasta on kuultu ennen tuen hallintopäätöstä. Varhaiskasvatuksessa on edelleen käytössä kolmiportainen tuki eli yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Tuen tarpeeseen on vastattu varhaiserityisopettajan pienryhmillä ja konsultoinnilla, monialaisella yhteistyöllä sekä lisähenkilöstöä palkkaamalla, muun muassa tasa-arvohankkeen rahoituksella. Lisäksi palkattiin kaksi ryhmäavustajaa vastaamaan tuen tarpeisiin. Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee ilmoittaa tuen tarpeet Vardaan (varhaiskasvatuksen tietovaranto) 31.12. mennessä. Varhaiskasvatuksen yleisen tuen päätöksiä kirjautui yhteensä 16, tehostetun tuen päätöksiä 6 ja erityisen tuen päätöksiä 4.

Hyvinvointia lisäävä Hankasalmi

Huoltajien kanssa käydyissä varhaiskasvatuskeskusteluissa keskusteltiin perheiden liikuntatottumuksista ja Sillankorvan päiväkodissa jalkautettiin ohjattua sekä säännöllistä iltapäiväliikuntaa osana ulkoilua päiväkodin porttien ulkopuolella. Liikunta- ja hyvinvointikoordinaattori sekä varhaiskasvatuspäällikkö olivat osana ravitsemustyöryhmää ja varhaiskasvatus osallistui perusopetuksen ruokaraatiin. Varhaiskasvatuksessa tehtiin viikoittain retkiä

metsään ja lähiympäristöön, ja liikunnan vuosikelloa hyödynnettiin aktiivisesti. Lisäksi perheille järjestettiin toiminnallisia ja liikunnallisia perheiltoja.

Työhyvinvointi

Henkilöstö vastasi Valssi-kyselyyn vuorovaikutuksen sensitiivisyydestä ja ilmaisun tavoista. Vahvuuksia olivat muun muassa motivoituneet työntekijät ja työnimu sekä hassuttelu ja huumori. Henkilöstö koki voivansa hyödyntää vuorovaikutuksessa sanallisen, sanattoman ja kehollisen ilmaisun tapoja. Nämä edellä mainitut tekijät vaikuttavat merkittävästi työhyvinvointiin ja jaksamiseen. Kehittämistehtäväksi henkilöstö nosti sen, että haastaviin vuorovaikutustilanteisiin sovitaan tiimeissä yhteiset toimintatavat. Työhyvinvointia lisäsivät myös Epassi ja tyhy-toiminta, säännöllisesti pidetyt kehityskeskustelut ja työkokoukset. Lisäksi kuntosalilla käynnin mahdollistaminen oli henkilöstölle mieleinen ja työhyvinvointia lisäävä tekijä. Helmikuussa järjestettiin päiväkotien henkilöstölle ystävänpäivän aamupala.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Varhaiskasvatuspalveluiden taloudelliset tavoitteet toteutuivat suunnitelmien mukaisesti ja toimintakate oli 1 947 672 euroa toteuman ollessa 96,94 %. Toimintatuottoja tuli arvioitua enemmän, 12 810 euroa (TA 104 500 €/TP 117 310 €). Pääosin ne tulivat ulkopuolelle myydyistä varhaiskasvatuspaikoista. Varhaiskasvatuspalveluiden maksutuotot eli hoitopäivämaksut olivat 62 263 euroa (94,20 %), mikä jäi alle arvion. Maksutuotot ovat laskeneet asiakasmaksulain 1.3.2023 muutoksen jälkeen.

Toimintakulut alittuivat talousarvioon nähden 48 717 euroa kokonaisuuden ollessa 2 064 983 euroa. Huolimatta siitä, että alle 3-vuotiaiden lasten osuus ja vuorohoidon tarve kasvoivat, niin henkilöstökulut alittuivat 32 509 euroa. Henkilöstökulujen toteuma oli 1 320 191 euroa. Perhepäivähoidossa yksi työntekijä menehtyi yllättäen marraskuussa 2024 ja hänen palkkamenonsa oli keretty budjetoida vuodelle 2025. Lisäksi kahdelle perhepäivähoitajan toimelle oli varattu henkilöstömäärärahat talousarvioon. Tässä merkittävä syy henkilöstökulujen alitukselle, vaikka henkilöstömäärää kasvoi muuten vuoden aikana. Sairausloman sijaiskulut kasvoivat edellisestä vuodesta ollen 17 071 euroa. Syynä tähän kasvuun oli pitkäkestoisemmat poissaolot.

Toimintakate on jakautunut seuraavasti eri yksiköissä: Sillankorvan päiväkotitoiminta 100,66 %, Metsätähden päiväkotitoiminta 100,76 %, Sinisiiven päiväkotitoiminta 105,51 %, perhepäivähoito 54,34 % ja lasten kotihoidontuki 90,74 %.

31.12.2025 hoidossa oli Vardan mukaan 116 lasta, joten kustannukseksi tulee 15 758 €/lapsi (Kaava: 1 947 672 € – kotihoidontuen määrä 119 778 € = 1 827 894 € : 116 lasta = 15 758 €/lapsi).

Henkilöstö

Sillankorvan päiväkodin johtaja eläköityi 1.1.2025 alkaen (tehtävästä puolet johtajan ja puolet ryhmässä toimiva) eläköidyttyä hänen tehtävästään liitettiin päiväkodin johtajuus osaksi varhaiskasvatuspäällikön tehtävää 1.1.2025 alkaen. Lisäksi palkattiin kokoaikainen resurssilastenhoitaja ryhmään, koska eläköitynyt päiväkodin johtaja toimi myös käytännön työssä lapsiryhmässä. Perhepäivähoidosta eläköityi yksi työntekijä 1.11.2025. Varhaiskasvatuksen rekrytoitiin kaksi perhepäivähoitajaa Aseman ja Niemisjärven alueelle, mutta rekrytointi ei tuottanut tulosta. Varhaiskasvatuksessa työskenteli kaksi ryhmäavustajaa ja yksi hankehenkilö, jotka vastasivat tuen tarpeisiin ja alle 2-vuotiaiden lasten määrän kasvamiseen.

Vuoden aikana perhevapailla oli viisi työntekijää ja heillä sijaiset. Yksi työntekijä on ollut opintovapaalla. Sairauspoissaoloja kertyi 304 päivää. Varhaiskasvatuksen henkilöstöä täytyi lisätä määräaikailla työntekijöillä, koska alle 3-vuotiaiden määrä kasvoi merkittävästi ja nopealla aikataululla loppuvuotta kohti. Vuorohoidon tarpeen kasvaminen näkyi erityisesti alle 3-vuotiaiden kohdalla ja pitkää aikaa tuli tarve järjestää yöhoitoa. Varhaiskasvatuksessa työskenteli henkilöstöä kaikkiaan 28,96 henkilötyövuotta, joista vakituksia oli 20,24 htv, sijaisia 6,03 htv ja määräaikaista 2,69 htv. Työllistettyjä tai oppisopimuksella opiskelevia ei ollut.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Päivähoidon nettokustannukset/hoidossa olleet lapset/vuosi	12 107	16 354	15 262		15 262	15 758	496	3,2 %
Henkilöstön määrä (htv1) Varhaiskasvatuspalvelut	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Vakituiset	23,3	19,75	22,16		22,16	20,24	-1,92	-8,7 %
Sijaiset	5,13	5,03	3,54		3,54	6,03	2,49	70,3 %
Työllistetyt	1,71	1,16					0	
Muut määräaikaiset	3,66	3,79	1,25		1,25	2,69	1,44	115,2 %
Oppisopimus	0,35						0	
Yhteensä	34,15	29,73	26,95		26,95	28,96	2,01	7,5 %
Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Päiväkoti Sillankorva								
Tulot	51	45	36		36	39	3	8,3 %
Menot	742	770	759		759	767	8	1,1 %
Netto	-691	-725	-723		-723	-728	-5	0,7 %
Päiväkoti Metsätähti								
Tulot	30	16	14		14	22	8	57,1 %
Menot	501	523	508		508	520	12	2,4 %
Netto	-471	-507	-494		-494	-498	-4	0,8 %
Päiväkoti Sinisiipi								
Tulot	37	20	25		25	26	1	4,0 %
Menot	389	382	485		485	511	26	5,4 %
Netto	-352	-362	-460		-460	-485	-25	5,4 %
Perhepäivähoito								
Tulot	12	12	9		9	9	0	0,0 %
Menot	200	192	206		206	116	-90	-43,7 %
Netto	-188	-180	-197		-197	-107	90	-45,7 %
Lasten kotihoidontuki								
Tulot								
Menot	125	83	132		132	120	-12	-9,1 %
Netto	-125	-125	-132		-132	-120	12	-9,1 %
Varhaiskasvatuksen hankkeet								
Tulot	62	28	10	10	20	21	1	
Menot	62	37	13	10	23	31	8	34,8 %
Netto	0	-9	-3		-3	-10	-7	
Varhaiskasvatuspalvelut yhteensä								
Tulot	192	121	94		104	117	13	12,5 %
Menot	2 019	1 987	2 103		2 113	2 065	-48	-2,3 %
Netto	-1 827	-1 866	-2 009		-2 009	-1 948	61	-3,0 %

Taloudelliset tavoitteet	TP 2022	TP 2023	Alkuperäinen TA 2024	TA 2024 muutokset	TA 2024	TP 2024	Poikkeama TA-TP euroa	%
Päivähoidon nettokustannukset/hoidossa olleet lapset/vuosi	12 107	12 107	14 852		14 852	16 354	1 502	10,1 %
Henkilöstön määrä (htv1)								
Varhaiskasvatuspalvelut								
Vakituiset	23,3	23,3	24,9		24,9	19,75	-5,15	-20,7 %
Sijaiset	5,13	5,13	1,9		1,9	5,03	3,13	164,7 %
Työllistetyt	1,71	1,71				1,16	1,16	
Muut määräaikaiset	3,66	3,66	3,08		3,08	3,79	0,71	23,1 %
Oppisopimus	0,35	0,35				0	0	
Yhteensä	34,15	34,15	29,88		29,88	29,73	-0,15	-0,5 %
Käyttötalouden tulot ja menot								
Päiväkoti Sillankorva								
Tulot	67	51	47		47	45	-2	-4,3 %
Menot	616	742	780		780	770	-10	-1,3 %
Netto	-549	-691	-733		-733	-725	8	-1,1 %
Päiväkoti Metsätähti								
Tulot	28	30	14		14	16	2	14,3 %
Menot	489	501	541		541	523	-18	-3,3 %
Netto	-461	-471	-527		-527	-507	20	-3,8 %
Päiväkoti Sinisiipi								
Tulot	28	37	25		25	20	-5	-20,0 %
Menot	344	389	381		381	382	1	0,3 %
Netto	-316	-352	-356		-356	-362	-6	1,7 %
Perhepäivähoito								
Tulot	20	12	12		12	12	0	0,0 %
Menot	262	200	217		217	192	-25	-11,5 %
Netto	-242	-188	-205		-205	-180	25	-12,2 %
Lasten kotihoidontuki								
Tulot								
Menot	125	125	132		132	83	-49	-37,1 %
Netto	-125	-125	-132		-132	-83	49	-37,1 %
Varhaiskasvatuksen hankkeet								
Tulot	66	62	23		23	28	5	
Menot	84	62	29		29	37	8	27,6 %
Netto	-18	0	-6		-6	-9	-3	
Varhaiskasvatuspalvelut yhteensä								
Tulot	209	192	121		121	121	0	0,0 %
Menot	1 920	2 019	2 080		2 080	1 987	-93	-4,5 %
Netto	-1 711	-1 827	-1 959		-1 959	-1 866	93	-4,7 %

2.2.5 Ympäristölautakunta

TILINPÄÄTÖS 2025

YMPÄRISTÖTOIMI (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Ympäristölautakunta								
Myyntituotot	2 365	2 365	2 318	20	2 338	2 406	68	2,9 %
Maksutuotot	4	3	2		1	2	1	100,0 %
Tuet ja Avustukset	7	1						
Muut toimintatuotot	2 473	2 786	2 712	35	2 747	2 793	46	1,7 %
TOIMINTATUOTOT	4 849	5 155	5 032	55	5 087	5 201	114	2,2 %
Henkilöstökulut	1 695	1 669	1 779		1 779	1 746	-33	-1,9 %
Palvelujen ostot	1 105	1 214	1 192	-5	1 187	1 080	-107	-9,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 214	1 294	1 357	-80	1 277	1 287	10	0,8 %
Avustukset	87	90	90		90	90	0	0,0 %
Muut toimintakulut	698	770	734	-12	722	803	81	11,2 %
TOIMINTAKULUT	4 799	5 038	5 152	-97	5 055	5 006	-49	-1,0 %
TOIMINTAKATE	50	117	-120	152	32	195	163	509,4 %
Poistot	1 392	1 408	1 463		1 463	1 487	24	1,6 %
Satunnaiset tuotot ja kulut*		100		-139	-139	-76	63	-45,3 %

*TP 2024 ja TP2025 satunnaiset kulut sisältävät ympäristön puhdistamiskustannuksia

Globaalin talouden epävarmuus on heijastunut edelleen Suomen ja sieltä kuntien talouteen. Ehkä suurin vaikutte epävarmuuteen on ollut Ukrainan sota ja loppuvuoden aikana Yhdysvaltain tullimääräykset. Euroopan keskuspankin laski vuoden aikana ohjauskorkoja ja sen vaikutukset alkoivat jalkautua Suomeen tavaroiden ja tarvikkeiden hintojen maltillisena laskuna. Kaukolämpöenergian hinta kohosi edelleen vuodesta 2024 vuoteen 2025 13,1 %. Ympäristötoimissa saatiin tarvittavat palvelut tuotettua. Sote-palvelukohteiden vuokraustoiminta Keski-Suomen Hyvinvointialueelle jatkui vuoden loppuun. Uudet toistaiseksi voimassa olevat sopimukset tulevalle vuodelle allekirjoitettiin joulukuussa 2025.

Perusajatuksena ympäristötoimen toimialalla oli ja tulee olemaan, että tilat ja palvelut eivät ole itsetarkoitus, vaan ovat palvelemissa käyttäjien toimintaa. Strategian mukaisesti kaikilla ympäristötoimen toiminta-alueilla tukeuduttiin oman tuotannon lisäksi yhteistyöhön, sekä kunnallisten, että liiketoiminnallisten kumppaneiden kanssa. Vuosikorjausurakoiden puitesopimukset kilpailutettiin vuoden 2024 lopulla ja ovat voimassa vuodet 2025-2026.

Arkistojen ja käyttötiedon siirto kokonaan sähköiseen muotoon on hyvässä vauhdissa, jolloin arkistointitehtävien helpottumisen ja tietovarannon käytettävyyden paranemisen kautta saavutetaan toiminnallisesti tehokkaampi palvelurakenne. Rakennusvalvonnan asiakirjojen skannaus on ollut määräaikaisen työntekijän vastuulla. Työ vaatii vielä runsaasti aikaa ja toteutuksen edetessä on toteutettu rekisterit kuntoon -hanketta. Asiakirjojen arkistointi on edennyt nykypäivästä jo 1970-luvun alkupuolelle.

Kuntakonsernin kiinteistöjen peruskorjauksia ei edelleenkään ole jatkettu, koska kiinteistöosakeyhtiön kassatilannetta parannellaan. Huonokuntoisimpia rakennuksia on poistettu käytöstä, mutta niiden purkaminen odottaa taloudellisesti parempia aikoja.

Infrapalvelut keskittyvät suunnitelmakaudella peruskorjauksissa kokonaisuuksiin, jotka priorisoidaan riskikartoituksen kautta. Heikkokuntoisimmat kadut alkavat olla saneerattu. Peruskorjauskohteina 2025 olivat Tertunkujan ja Ratakadun pinnoitukset, Leppäkujan rungon peruskorjaus ja Näreikönkujan sekä Haapatien alkuosan rungon peruskorjaus viemärisaneerauksineen.

Jätehuollon viranomaistehtävät olivat ylikunnallisen jätelautakunnan hoidettavana ja palvelutehtävät ylikunnallisen yhteisyrityksen hoidettavana.

Ympäristölautakunnan toimintakate oli 195 000 euroa ylijäämäinen raamin ollessa -32 000 euroa.

Talousarvion mukaisista muista investoinneista toteutettiin katusaneerauksien lisäksi mm. Sinisiiven päiväkodin aita + katos, latupohjien vuosittainen perusparannus ja leikkipaikkojen peruskunnostuksia.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Koko ympäristötoimea koskettava kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden lähtökohta on motivoitunut ja koulutettu henkilöstö. Strategian mukaisia tavoitteita ovat muun muassa esimiestoiminnan kehittäminen ja työssäjaksamiseen panostaminen.

Laadukkaat palvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Motivoitunut ja koulutettu henkilöstö	Tarpeisiin perustuva koulutussuunnitelma, jota tullaan toteuttamaan.	Osallistutaan sisäisiin ja ulkoisiin koulutuksiin.	3 pv/hlö/vuosi	Toteutuneita koulutuksia 2 pv/hlö/vuosi. Kehityskeskustelut ja Tyhy-toiminnan molemmat iltapäivät pidettiin.
	Esimiestoiminnan kehittäminen.	Esimiestyössä painotetaan vuorovaikutusta ja aktivoidaan hallinnon avoimuutta.	Kehityskeskustelut, työtyytyväisyyskysely	
	Kiinnitetään työssä jaksamiseen erityistä huomiota.	Tyhy-toiminta	2 iltapäivää/vuosi Kunnossa kaiken ikää -ryhmät.	

Hankasalmen ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisen tehtävät hoidetaan yhteistyösopimuksella Laukaan kunnan kanssa. Toimistosihteerin työpanoksesta rakennusvalvontaan on 0,1 htv.

Ympäristönsuojelu

- Maa-aineslain mukaisia lupia myönnettiin yksi ja ympäristönsuojelulain 10 a luvun mukaisia ilmoituksia käsiteltiin kolme (sahalaitos ja eläinsuojia). Yksi ympäristölupa rauetettiin toiminnanharjoittajien hakemuksesta.
- Ympäristönsuojelulain 118 §:n mukaisista meluilmoituksista tehtiin kolme päätöstä.
- Ympäristönsuojelulain 156 d §:n mukaisista jätevesipolkeamishakemuksista tehtiin kolme päätöstä.
- Päätökset ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeamiseksi (rakennuksen hävittäminen polttamalla): yksi kappale.
- Ympäristönsuojelulain mukaisen säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvia kohteita, joilla on voimassa oleva ympäristölupa, ilmoituspäätös tai rekisteröinti oli vuoden lopussa yhteensä 31 kappaleetta. Valvontaohjelman mukaisia säännöllisen valvonnan käyntejä tehtiin kaksi (sahalaitos energiantuotantolaitoksineen ja lajitteluasema).
- Valvottavia maa-ainesluvallisia kohteita oli vuoden lopussa kymmenen. Ottoalueilla tehtiin 12 tarkastuskäyntiä ja yksi loppukatselmus.
- Viranomaisille, toiminnanharjoittajille ja muille tahoille annettiin yhteensä 12 lausuntoa.
- Toukokuussa suoritettiin perinteinen ympäristökatselmus yhteistyössä rakennusvalvonnan kanssa. Jätelain mukaisia roskaamisasioita oli vireillä useita. Yhden roskaantuneen kiinteistön siivoamisesta annettiin hallintopakkomääräys.
- Jätevesivalvonnassa käytiin läpi Pirtti-Hertun ranta-alue. Aiemmin vireille tulleiden kohteiden valvontaa jatkettiin. Kahdelle kohteelle annettiin jätevesien käsittelyä tai viemäriin liittämistä koskeva hallintopakko määräys.
- Yleistä neuvontaa annettiin sähköpostitse ja puhelimitse.

Rakennusvalvonta

- Rakentamislaki tuli voimaan 1.1.2025. Rakentamislain myötä rakennuslupa, toimenpidelupa ja toimenpideilmoitus korvattiin yhdellä lupamuodolla, rakentamisluvalla.

- Lupaa edellyttävien rakentamishankkeiden kynnystä nostettiin siten, että esimerkiksi alle 30 neliön talousrakennuksen tai saunan voi rakentaa ilman lupaa, mikäli kaava- ja rakentamismääräykset, rantarakentamisen säännökset sekä rakennusjärjestys täyttyvät.
- Kaikki rakennukset kuluttavat tontin rakennusoikeutta koosta riippumatta.
- Rakentamislupia myönnettiin vuonna 2025 yhteensä 30 kappaletta. Näistä yksi toimenpide oli uuden asuinrakennuksen rakentaminen. Muut luvat koskivat energiakaivoja, käyttötarkoituksen muutoksia, yli 30 neliön rakennuksia sekä rakennusten laajentamisia. Muista lupatyypeistä purkamislupia myönnettiin kolme kappaletta, kaksi maisematyölupaa ja yksi jatkolupa. Purkamisilmoituksia myönnettiin yksi.
- Sähköisessä asiointipalvelussa on vireillä joitakin lupahakemuksia, jotka odottavat täydentäviä asiakirjoja.

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Ympäristölautakunta								
Tulot	5						0	
Menot	36	27	52		52	49	-3	-5,8 %
Netto	-31	-27	-52		-52	-49	3	-5,8 %
Maa- ja metsäomaisuus								
Tulot	29	32	30	20	50	55	5	10,0 %
Menot	5	8	4		4	3	-1	-25,0 %
Netto	24	24	26	20	46	52	6	13,0 %
Löytöeläimet								
Tulot								
Menot	7	6	7		7	6	-1	-14,3 %
Netto	-7	-6	-7		-7	-6	1	-14,3 %
Rakennustarkastus yhteistyö								
Tulot								
Menot	66	60	59		59	53	-6	-10,2 %
Netto	-66	-60	-59		-59	-53	6	-10,2 %
Ympäristönsuojelu yhteistyö								
Tulot								
Menot	64	64	63		63	63	0	0,0 %
Netto	-64	-64	-63		-63	-63	0	0,0 %
Ympäristöterveydenhuolto*								
Tulot								
Menot	202	201	205		205	203	-2	-1,0 %
Netto	-202	-201	-205		-205	-203	2	-1,0 %
Maaomaisuuden hankinta ja lunastaminen								
Tulot				76	76	62	-14	-18,4 %
Menot		128		215	215	156	-59	-27,4 %
Netto		-128		-139	-139	-94	45	-32,4 %
Ympäristölautakunta yhteensä								
Tulot	34	32	30	96	126	117	-9	-7,1 %
Menot	380	367	390	215	605	367	-238	-39,3 %
Netto	-346	-335	-360	-119	-479	-250	229	-47,8 %

*Ympäristöterveydenhuolto on siirretty ympäristölautakuntaan 1.1.2023 perusturvan vastualueen siirtyessä hyvinvointialueelle.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Talon palvelut

Talon palveluissa ruokapalvelupalvelun osalta oli takana kolmas kokonainen toimintavuosi, jolloin keskuskeittiö on tuottanut ruokapalveluita vain päiväkodeille sekä kouluille. Keittiön toiminnot ovat vakiintuneet ja raaka-aineiden kotimaisuusaste on korkea. Laitos- ja kiinteistöhuollon henkilöstömitoitukset ovat olleet kuluneen vuoden aikana optimitasoilla. Tiukentunut yleinen taloustilanne näkyy toimialoittain ydintehtävään keskittymisenä. Strategian mukaista KKK-toimintamallia (Kohtaa, Kuule, Kunnioita) on jalkautettu kaikkeen palvelutuotantoon ja työskentelytapoihin.

Talon palvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta oli tuottaa kunnan toimiloihin taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettuja palveluita. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle oli tuottaa

puhtauspalvelu sopimusten mukaisesti sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitettiin erityistä huomiota. Ruokapalvelun toimitiloissa toimittiin elinkaariajattelulla ja tuotettiin laadukkaita ruokapalveluita. Strategian mukaisesti valmistuskeittiöllä tuotetaan lähiruokaa ja ruokapalvelussa lähiruoksi katsotaan Suomessa tuotettu ruoka, mikäli jotain raaka-ainetta ei saada omalta paikkakunnalta. Kiinteistönhoidon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta oli tuottaa kunnan toimitiloihin sekä kiinteistöyhtiö Hakalle taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettua kiinteistönhoitoa. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle oli varmistaa toiminnalla käyttäjille turvallinen toimintaympäristö sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat talonpalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Työtapojen kehittäminen	Uusien toimintamallien sisäistäminen päivittäisessä työssä.	Kiinteistöjen siivousmitoitukset ovat ajantasalla, mitoituksista poistettu hyvinvointialueelle siirtyvät kiinteistöt. Uusien järjestelmien ja ohjelmistojen käyttöopastus. Ruokapalvelun sisäiset mitoitukset ajantasaistetaan. Reseptiikkaa päivitetään varhaiskasvatukselle ja kouluille.	Siivottavat neliöt. Ohjelmisto PoweResta Kehityskeskustelut	Mitotukset ajantasalla laitoshuollossa. Tuotannonohjausjärjestelmä Poweresta käytössä ruokapalvelussa. Kehityskeskustelut pidetty.
Tehokas laitoshuolto	Kunnan toimitilojen laitoshuollon ja puhtauspalvelun järjestäminen taloudellisesti, tehokkaasti, asiakaslähtöisesti ja ekologisesti.	Luotettavasti tuotettua puhtauspalvelua. Toiminta on asiakaslähtöistä, taloudellista ja tehokasta.	Talouden toteuman seuranta. m ² /hlö Asiakastytyväisyyskyselyt	Talouden toteuman seuranta toteutunut kuukausittain.
Elinkaariajattelu osaksi talonpalveluja	Palvelut tuotetaan elinkaariajattelun mukaisesti.	Tunnistetaan pintamateriaalit ja hoidetaan niitä ohjeistuksen mukaisesti. Tarkkaillaan valoja, lämpötiloja ja mahdollisia laiterikkoja.	Laatukierrokset, omavalvontaohjelma	Laatukierroksia tehty, sovittua laatua on tuotettu laitoshuollossa. Omavalvonta ajantasalla laitoshuollossa sekä ruokapalvelussa.
Turvalliset ja terveelliset kiinteistöt	Kiinteistönhoito ylläpitää kiinteistötöknisin- ja huollollisin keinoin turvalliset ja terveelliset olosuhteet kiinteistöissä. Suunnitelmakaudella tavoitteena tehdä palvelukuvaukset eri kiinteistöihin.	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Toiminta vastaa palvelukuvausta, huomioiden asiakaskeksisen palvelun tilauksittain täydennettävät palvelut.	Asiakaspalautteet Huoltojen ja päivystystyskorjausten suhde / seuranta Palvelupyyntöjen vasteajat	Asiakaspalautteiden määrä maltillinen, 2 kpl kunnan kiinteistöistä ja 2 kpl tytäryhtiöiden kiinteistöiltä. Huoltoja seurataan Enersistä ja painopiste edelleen huolloissa. Vasteaika 1 vrk.
Kunnossapidon tehostaminen	Tärkeimpänä prioriteettina pidetään Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa. Kiinteistönhoitoa tehostetaan.	Asuinkiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on Hakan saneerausohjelmalla. Kunnan kiinteistöissä omavalvonta.	Kiinteistökatselmukset	Vuoden aikana tehty 5 kiinteistökatselmusta.
Yhteistyön mahdollisuudet	Yhteistyö kiinteistönhoitoon ja kunnossapitoon liittyvien lähiyrytysten välillä.	Ensisijaisesti vuosikorjauksissa käytetään sopimuskumppaneita	Yhteenveto käytetyistä yhteistyökumppaneista; sopimuskumppani/ muu yrittäjä.	Sopimusyrittäjien palvelujen käyttö on ollut etusijalla.

Laitoshuolto

Hankasalmen siivouspalvelun tehtävänä on tuottaa siivousta ja laitoshuoltoa lähinnä kunnan omiin kiinteistöihin. Palveluajatuksena on tuottaa laitoshuolto- ja siivouspalveluja taloudellisesti ja tehokkaasti, sopimusten mukaisesti.

Toimintavuoden aikana on panostettu henkilöstön työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen. Laitoshuollon palaverit on pidetty kuukausittain, kaikki laitoshuoltajat kokoontuvat "yhden pöydän" ääreen vaihtamaan kuulumiset ja kuulemaan viimeisimmät tiedotteet ja mahdollisia uutuuksia puhtauspalvelualalle esitellään samalla. Tästä käytännöstä saatu palaute työssä jaksamiseen on positiivista. Vuoden 2023 haasteet Metsätähden palvelutalon/päiväkodin yhteistyön sujuvuuden kanssa on selätetty ja toiminta siellä vakiintunut

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Palvelut on tuotettu sopimusten mukaisesti, ekologisesti ja taloudellisesti. Mitoituksia on päivitetty tarpeen niin vaatiessa. Talouden seuranta on toteutunut kuukausittain. Kehityskeskustelut on pidetty. Laatukierroksia on pidetty ja todettu, että sopimusten mukaista laatua on tuotettu.

Laitoshuollon koulutukset ovat pääsääntöisesti siirtyneet webinaareiksi, joten koulutuksia on saatu pidettyä kohdallaisen hyvin.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Laitoshuoltopalveluiden neliötavoite/työntekijä on pysynyt ennallaan. Pintamateriaalien tunnistaminen ja hoito on onnistunut sekä laadullinen taso vaatimusten mukaista.

Toimintavuoden aikana käyttöön otettu 1–3 päivän poissaoloihin ei sijaisia ole hankittu ja malli on ollut toimiva, koska laadullisesti tuotettu palvelu ei ole pudonnut liikaa.

Taloudelliset tavoitteet Laitoshuolto	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama euroa	TA-TP %
Laitoshuollon ja puhtauspalvelun järjestäminen tehokkaasti/ Talouden toteuman seuranta m ² /hlö	1 275	1 196	1 196		1 196	1 196	0	0,0 %

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1) Laitoshuolto	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vakituiset	13,0	10,2	10,2		10,2	10,2	0	0,0 %
Sijaiset	1,7	0,5	tarvitaan		tarvitaan	0,3		
Työllistetyt		1						
Oppisopimus								
Yhteensä	14,7	11,7	10,2		10,2	10,5	0,3	2,9 %

Ruokapalvelu

Hankasalmen kunnan ruokapalvelun tehtävänä on tuottaa laadukkaita, ravitsemissuositusten mukaisia ateriapalveluja asiakaslähtöisesti eri elämäntaakien vaiheissa oleville asiakkaille. Palveluajatuksena on, että ruokapalvelun toiminta on ammattitaitoista, turvallista, tehokasta ja taloudellista. Raaka-aineiden saatavuuden haasteet sekä tun-
tuvat hintojen nousut ovat näkyneet ruokapalvelun toiminnassa. Raaka-aineiden korkea kotimaisuusaste on hillin-
nyt saatavuusongelmia, koska maailman laajuiset häiriöt logistiikassa eivät ole vaikuttaneet kotimaisten raaka-ai-
neiden hankintaan.

Päiväkotien ja koulujen kanssa yhdessä pidetyn ruokaraadin tulosten pohjalta ruokalistaa on päivitetty toiveiden mukaisesti. Keskuskeittiöllä työskentelee pieni mutta paljon aikaan saava tiivis alan ammattilaisten ryhmä, jossa jokainen tukee toinen toistaan.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Ruokapalvelut on tuotettu joustavalla, taloudellisella ja uudistuvalla toiminnalla. Hävikin seurantaan on kiinnitetty erityistä huomiota. Talouden seuranta on toteutunut kuukausittain. Kehityskeskustelut on pidetty. Henkilöstön jak-
samiseen on kiinnitetty huomiota. Koulutuspäivistä on toteutunut 2 pv/hlö.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Keskuskeittiön toimintojen tasoittuessa on kiinnitetty huomiota hävikin seurantaan, josta saadun datan pohjalta on ruoan valmistusprosessia päästy järjeistämään ja näin syntyvän hävikin määrä on laskenut. Taloudelliset

tavoitteet ovat toteutuneet vaikkakin raaka-aineiden hintojen nousu on ollut toimintavuoden aikana kova.

Taloudelliset tavoitteet Ruokapalvelu	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Ruokapalvelu toimii tuottaen laadukkaan ruokapalvelut/ talouden toteuman seuranta. Suorite / hlö	40 669	46 487	42 852		42 852	42 852	0	0,0 %

Taloudelliset tavoitteet Ruokapalvelu	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Kouluruokailu € / suorite	2,11	3,04	3,32		3,32	3,32	0,00	0,0 %

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1) Ruokapalvelu	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Vakituiset	7	4,5	4,5		4,5	4,5	0	0,0 %
Sijaiset	0,8	0,3	tarvitaan		tarvitaan	0,4		
Työllistetyt								
Yhteensä	7,8	4,8	4,5		4,5	4,9	0,4	8,9 %

Kiinteistönhoito

Kiinteistönhoidon tehtävänä on tuottaa kiinteistön hoitoa kunnan omille kiinteistöille, kiinteistöyhtiö Hakalle, Somerinkulmalle ja Vuokrahangalle.

Kiinteistönhoidossa on onnistuttu tuottamaan kiinteistöhoitopalveluita tehokkaasti kunnan sotekiinteistöille, missä vuokralaisena on Keski-Suomen Hyvinvointialue.

Palveluajatuksena on tuottaa laadukkaita palveluja monipuolisesti ja joustavasti sekä varmistaa toiminnallaan käyttäjille turvallinen ja terveellinen toimintaympäristö.

Kiinteistöhuollonresurssit koostuivat neljästä vakituisesta ja yhdestä oppisopimuskoulutus kiinteistöhoitajasta. Loppuvuodesta oli yksi pidempi sairausloma, mikä hoidettiin olemassa olevilla resursseilla.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Palvelut on tuotettu joustavasti ja monipuolisesti olemassa olevilla resursseilla huolehtimalla henkilöstön jaksamisesta.

Kehityskeskustelut ovat toteutuneet suunnitellusti. Kiinteistöhoitajille ja päivystäjille pidettiin kaksi palaveria, missä keskusteltiin kiinteistöhuollon kehittämistarpeista, päivystyksistä ja työssä jaksamisesta. Koulutus- ja tyhyypäivät on toteutettu suunnitellusti.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Kiinteistönhoito pystyttiin tuottamaan taloudellisten ja strategisten tavoitteiden mukaisesti, koska kulunut vuosi oli leuto ja vähäluminen.

Taloudelliset tavoitteet Kiinteistönhuolto	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Kiinteistönhoidon taso/ Seuranta m ² /hlö	7 420	7 368	7 000		7 000	7 368	368	5,3 %
Täydennyskoulutukseen osallistuminen pv/hlö/v	1	2	2		2	2	0	0,0 %
Veden kulutuksen seuranta m ³ /v	20 000	7 850	18 000		18 000	6 460	-11 540	-64,1 %
Energian kulutuksen seuranta MWh/v	3 900	3 455	4 100		4 100	3 060	-1 040	-25,4 %

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistönhuolto	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Vakituiset	4,5	3,4	4,0		4,0	4,0	0,0	0,0 %
Työllistetyt								
Muut määräaikaiset		0,25						
Oppisopimus	0,75	1,5	0,9		1	1	0	
Yhteensä	5,25	5,15	4,9		5	5	0	0,0 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Talon palvelut, hallinto								
Tulot								
Menot	6	6	6		6	6	0	0,0 %
Netto	-6	-6	-6		-6	-6	0	0,0 %
Laitoshuolto								
Tulot	470	482	454		454	465	11	2,4 %
Menot	446	424	455	-2	453	465	12	2,6 %
Netto	24	58	-1		1	0	-1	
Kiinteistönhuolto								
Tulot	1 497	1 695	1 679	24	1 703	1 732	29	1,7 %
Menot	1 021	1 051	1 055	-20	1 035	1 056	21	2,0 %
Netto	476	644	624		668	676	8	1,2 %
Ruokapalvelu								
Tulot	659	594	576		576	590	14	2,4 %
Menot	521	544	579	-13	566	536	-30	-5,3 %
Netto	138	50	-3		10	54	44	
Talon palvelut yhteensä								
Tulot	2 626	2 771	2 709	24	2 733	2 787	54	2,0 %
Menot	1 994	2 025	2 095	-35	2 060	2 063	3	0,1 %
Netto	632	746	614	59	673	724	51	7,6 %

Konsernin kiinteistöhallinto

Konsernin kiinteistöhallintopalvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on parantaa elinympäristön viihtyisyyttä ja siisteyttä. Toiminnan tarkoituksena on hallinnoida kiinteistökantaa kuntataloutta tukevalla tavalla.

Asuntotoimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille ja yrityksille monipuolisia, kohtuuhintaisia ja sopivia huoneistoja ja tiloja niin asumiseen kuin liiketoimintaan. Asuntotoimen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on luoda asukkaille viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö panostamalla kunnan omistamien kiinteistöjen hoitamiseen ja kunnostamiseen. Asuntotoimessa on ollut periaate, että osakkeiden vapautuessa huoneistoa ei vuokrata vaan se pyritään myymään. Asuntotoimen haasteena on kiinteistöjen alaiset myyntihinnat. Vuoden aikana myytiin yksi huoneisto ja jäljellä olevat huoneistot ovat vuokrattuina vuoden lopussa.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Konsernin kiinteistöhallinto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Konsernin kiinteistöhallinto	Huonokuntoiset ja/tai käytöstä poistetut kiinteistöt tai rakennelmat puretaan tai kunnostetaan.	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Käyttämättömien kiinteistöjen myynti huutokaupoilla tai ostopalveluina. Konsernin yhtiöiden toimintaa ohjataan maan ja tilankäyttöä tehostavin toimin parantamaan asuinympäristön siisteyttä.	Kiinteistöjen ulkoiseen siisteyteen käytetään vähintään 10 % kiinteistöhoitokuluista. Käyttämättömien kiinteistöjen myynti kpl/vuosi. Vuokrausaste toimitilakiinteistöissä vähintään 75 %. Osakehuoneistojen tuotto vähintään 5 %/v.	Kiinteistöjen ulkoinen siisteys toteutui strategian mukaisesti. Käyttämättömiä kiinteistöjä ei myyty. Toimitilojen vuokrausaste toteutui, kuten myös tuotto-odotuskin.
Konsernin kiinteistöhallinto	Päiväkotien piha-alueita ylläpidetään aidoiksi liikkumis- ja oppimisympäristöiksi	Kiinteistöhallinnon keinoin varmistetaan koulujen ja päiväkotien toimivat tilat	Toimivuus, käytännöllisyys ja turvallisuus.	Piha-alueita tarkastellaan ja ylläpidetään säännöllisesti.
Konsernin kiinteistöhallinto	Hakan asuntokohteiden peruskorjauksissa edetään suunnitelman mukaisesti ja kunnalle turhista kiinteistöistä luovutaan. Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa ja kiinteistöhoitoa tehostetaan.	Konsernin kiinteistöjen peruskorjaussuunnitelmaa tarkennetaan töiden edetessä. Konsernin kiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on Hakan saneerausohjelmalla.	Peruskorjausten toteutumaa €/m2 seurataan ja siitä raportoidaan kvartaaleittain Hakan hallitukselle. Peruskorjausten toteutuksen tasoa valvotaan aktiivisesti.	Peruskorjauksia e toteutettu huonon kassatilanteen vuoksi vuoden aikana. Ainoastaan muuttokorjauksia toteutettiin.
Konsernin kiinteistöhallinto	Palvelualan ja hoivapalvelujen toimalojen toimintamahdollisuudet turvataan. Vaikutusten arviointi tulee aidosti osaksi päätöksentekoa ja kunnassa hankitaan vastuullisesti.	Yhteistyö hankasalmelaisten yritysten kanssa. Hankinnoissa otetaan käyttöön yritysvaikutteinen arviointimenettely. Sähköisen tarjouskanavan kautta parannetaan yrittäjien mahdollisuutta aktivoitua tuottamaan palveluja kunnalle.	Hankintalain kansallisten kynnysarvon alittavista kipailutuksista 90 %:ssa tehdään yritysvaikutusarviointi. Sähköisessä tarjouskanavassa ilmoitettujen tarjouspyyntöjen määrä.	Tehdyissä korjauksissa käytettiin sopimusurakoitsijoita.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Asuinalueiden viihtyisyyttä ja turvallisuutta ylläpidettiin hoitamalla alueita olemassa olevilla resursseilla. Toimitilojen vuokrausaste oli vielä kohtuullinen kuluneella tilikaudella, mutta osakehuoneistojen tuotto-prosentti alhainen huoneistojen alhaisen kysynnän vuoksi.

Vastuullista omistajuus oli haastava toteuttaa tässä ajassa, koska kuntien väkiluku on aleneva, kiinteistöjen arvot ovat romahtaneet ja korjausvelka mittava. Asuntokannan mitoitus on ajalta, jolloin kunnassa oli reilusti yli 6000 asukasta. Tyhjät rivitalot odottavat edelleen purkamista. Taloista on poistettu sähköt ja lämmitys, joten niiden kiinteitä kustannuksia on pienennetty.

Kunnan elinvoimaisuutta pyrittiin vahvistamaan julkisilla vuosikorjaustarjouspyynnöillä, joiden huomiota vahvistettiin some- sekä paikallislehti-ilmoituksilla niin, että paikallisetkin yrittäjät ovat tietoisia tarjouspyynnöistä. Sähköinen viestintä koettiin työkaluksi, mitä tullaan käyttämään jatkossakin sen tehokkuuden ja helppouden vuoksi.

Henkilöstön määrä (htv1) Konsernin kiinteistöhallinto	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vakituiset	1,3	2	1,3		1,3	1,3	0	0,0 %
Sijaiset	1,3							
Työllistetyt	1,3							
Muut määräaikaiset	1,3	0,5	1		1	1	0	0,0 %
Oppisopimus								
Yhteensä	5,2	2,5	2,3		2,3	2,3	0	0,0 %

Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistön hallinta, kunnan kiinteistöt ja asuntotoimi	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Vakituiset	1	1	1		1	1	0	0,0 %
Sijaiset	0,1	0,1	0,1		0,1	0,1	0	0,0 %
Yhteensä	1,1	1,1	1,1		1,1	1,1	0	0,0 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Konsernin kiinteistöhallinto								
Tulot	40	47	40		40	40	0	0,0 %
Menot	152	165	151		151	159	8	5,3 %
Netto	-112	-118	-111		-111	-119	-8	7,2 %
Asuntotoimi								
Tulot	1 057	1 094	1 099	11	1 110	1 110	0	0,0 %
Menot	796	936	882	-22	860	840	-20	-2,3 %
Netto	261	158	217	33	250	270	20	-8,0 %
Konsernin kiinteistöhallinto yhteensä								
Tulot	1 097	1 141	1 139	11	1 150	1 150	0	0,0 %
Menot	948	1 101	1 033	-22	1 011	999	-12	-1,2 %
Netto	149	40	106	33	139	150	11	7,9 %

Infrapalvelut

Infrapalvelujen tehtävänä on kunnan maankäytön suunnittelu ja ohjaus, infraverkkojen ylläpito sekä ympäristön hoito.

Niemisjärvellä käynnistettiin Osuuskuntatien ja Grill Roomin alueen asemakaavamuutokset. Kirkonkylällä käynnistettiin osayleiskaavan sekä asemakaavan muuttaminen Ruokoniemen alueelta.

Katujen peruskorjauksia tehtiin investointisuunnitelman mukaisesti. Leppäkuja ja Näreikönkuja sekä Haapatien alkuosa peruskorjattiin. Tertunkuja ja Ratakatu asfaltointiin.

Infrapalveluiden henkilöstöä työllisti vuoden aikana myös mm. vesi- ja viemäriverkoston korjaus ja saneeraustyöt sekä vesilaitoksen työtehtävät.

Liikuntapaikkojen hoito- ja kunnostustöitä tehtiin aikaisempien vuosien tapaan.

Vihertoimen hoidossa on viheralueita noin 19 ha. Kesäaikana puistoissa työskenteli 5 kausityöntekijää. Lisäksi koneitöitä ostettiin yksityisiltä urakoitsijoilta.

Kirkonkylän tiealueiden viherkaistojen hoitoa jatkettiin. Palveluita vihertoimi tuotti myös kiinteistötoimelle, liikuntatoimelle, Hakalle, Virastotalo Oy:lle ja Sammakkokangas Oy:lle.

Väinölän leikkipaikka saneerattiin ja olemassa olevia leikkivälineitä kunnostettiin.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Infrapalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Asuinympäristön viihtyisyys	Hyvin hoidetut viheralueet	Virkistys- ja puistoalueiden, liikuntapaikkojen sekä tienvarsien hoitoon ja yleiseen siisteyteen panostetaan.	Asiakaspalaute	Muutamia palautteita alueiden hoitoon liittyen on tullut
	Tie- ja kevyen liikenteen väylät pidetään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla.	Pyritään varmistamaan liikenneturvallisuus teiden hoidon keinoin	Korvaushakemusten määrä.	0 kpl
Voimaannuttava Hankasalmi				
Kaavoituksella luodaan puitteet	Pienmäen asuinalue rakentuu Niemisjärvelle. Kaavoitettujen tonttien myyntikunnossapito.	Pienmäen alueen rakennuspaikkojen markkinointi. Osa-alueiden raivaus myyntikuntoon.	Toteutuneet rakennukset kaava-alueella strategiakauden kuluessa, asukasmäärä. Tonttien kysyntä kpl/vuosi.	0 kpl

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Viheralueiden hoitotyötä sekä liikennealueiden saneerausta ja hoitoa tehtiin suunnitelmien ja tarpeen mukaisesti talousarvion puitteissa.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Infrapalveluiden toiminta kokonaisuudessaan tapahtui talousarvion puitteissa. Sähköautojen latauspisteen rakentaminen torille näkyy viheralueiden menoissa ylityksinä. Tulot toteutuivat arvioitua suurempina ja kulut pienempinä, joten tilivuoden toteumaprosentiksi muodostui 88,80 %.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1) Infrapalvelut	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Vakituiset	6,5	6,8	7,5		7,5	6,7	-0,8	-10,7 %
Työllistetyt								
Muut määräaikaiset	1,2	1,1	2		2,0	2,3	0,3	15,0 %
Yhteensä	7,7	7,9	9,5		9,5	9	-0,5	-5,3 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Infrapalvelut, hallinto								
Tulot	4	4	2		2	7	5	3
Menot	45	45	56		56	53	-3	-5,4 %
Netto	-41	-41	-54		-54	-46	8	-14,8 %
Viheralueet								
Tulot	26	30	25		25	43	18	72,0 %
Menot	81	96	111		111	158	47	42,3 %
Netto	-55	-66	-86		-86	-115	-29	33,7 %
Kaavoitus								
Tulot	8					7		
Menot	49	51	64	-1	63	46	-17	-27,0 %
Netto	-41	-51	-64		-63	-39	24	-38,1 %
Hulevesien käsittely								
Tulot	20	22	22		22	25	3	13,6 %
Menot	47	13	22		22	6	-16	-72,7 %
Netto	-27	9	0		0	19	19	
Liikennealueet								
Tulot	4	1				7	7	
Menot	300	294	316	-3	313	295	-18	-5,8 %
Netto	-296	-293	-316		-313	-288	25	-8,0 %
Varikko								
Tulot	195	193	150		150	173	23	15,3 %
Menot	359	367	387	-7	380	333	-47	-12,4 %
Netto	-164	-174	-237		-230	-160	70	-30,4 %
Infrapalvelut yhteensä								
Tulot	257	250	199		199	262	63	31,7 %
Menot	881	866	956	-11	945	891	-54	-5,7 %
Netto	-624	-616	-757	11	-746	-629	117	-15,7 %

Vesihuoltolaitos – kirjanpidollinen muu taseyksikkö

Hankasalmen vesihuoltolaitos kuuluu ympäristölautakunnan alaisuuteen. Vesihuoltolain (681/2014) mukaan kunnan tuli kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista. Hankasalmen kunnan vesihuoltolaitoksesta on muodostettu kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö 1.1.2015 alkaen, kunnanvaltuuston päätös 14.12.2015 § 46. Erillisestä toimintayksiköstä tulee laatia tilinpäätöksen yhteydessä toimintakertomus. Kirjanpidollisesti eriytetyn vesihuoltolaitoksen toimintakertomus on sisällytetty ympäristölautakunnan ja koko kunnan toimintakertomukseen.

Vesihuoltolaitoksen tehtävänä on toimittaa asiakkaille laatuvaatimukset täyttävää talousvettä sekä vastaanottaa ja käsitellä jätevettä.

Henkilöstö

Laitoksen alaisuudessa työskenteli vuonna 2025 kaksi henkilöä, joista toinen oli kokoaikainen ja toinen 0,7 htv. Lisäksi vesihuollolle on osoitettu 0,5 htv varikon työnjohtajan työajasta, 0,1 htv teknisen päällikön ja 0,4 htv toimitosihteerin työajasta. Vesihuolto/kiinteistöpäivystys toimi 7 vrk/ 24 h. Päivystystä hoitaa viiden henkilön päivystäjärinki.

Henkilöstön määrä (htv1) Vesihuoltolaitos	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Vakituiset	2,7	2,6	2,8		2,8	2,8	0	0,0 %
Yhteensä	2,7	2,6	2,7		2,8	2,8	0	0,0 %

Käyttö-, perus- ja liittymismaksut

Vuonna 2025 vesihuollossa oli voimassa 1.1.2024 voimaan tullut hinnasto.

Käyttömaksut

	veroton	verollinen alv 25,5 %
vesimaksu, €/m ³	1,97	2,47
jätevesimaksu, € / m ³	3,39	4,25
yhteensä, € / m ³	5,36	6,73

Perusmaksut

Perusmaksu käsittää kolme maksuluokkaa ja se peritään kaikista liitetyistä kiinteistöistä

- 1–2 asunnon pientalot sekä ne liike-, toimisto-, koulu- ja muut vastaavat rakennukset, joiden vedenkulutus on alle 250 m³ / vuosi. Paritaloissa perusmaksu puolitetaan kummallekin asunnolle.
- 3–7 asunnon rakennukset sekä ne liike-, toimisto-, koulu- ja muut vastaavat rakennukset, joiden vedenkulutus on vähintään 250 m³/ vuosi ja enintään 1000 m³/v.
- yli 7 asunnon rakennukset sekä ne liike-, toimisto-, koulu- ja muut vastaavat rakennukset, joiden vedenkulutus on yli 1000 m³/v.

	Vesi		Jätevesi		Yhteensä	
Maksuluokkien mukaiset perusmaksut (euroa/vuosi)	veroton	verollinen alv 25,5 %	veroton	verollinen alv 25,5 %	veroton	verollinen alv 25,5 %
Maksuluokka 1	137,10	172,06	137,10	172,06	274,20	344,12
Maksuluokka 2	322,58	404,84	403,22	506,04	725,81	910,88
Maksuluokka 3	645,17	809,69	806,46	1 012,11	1 451,63	1 821,80

Liittymismaksut

		Vesi		Jätevesi		Yhteensä	
Enintään kahden asunnon pientalojen liittymismaksut		veroton	verollinen alv 25,5 %	veroton	verollinen alv 25,5 %	veroton	verollinen alv 25,5 %
Maksuluokka 1	< 100 m ²	1 209,68	1 518,15	1 209,68	1 518,15	2 419,36	3 036,30
Maksuluokka 2	100-250 m ²	1 814,52	2 277,22	1 814,52	2 277,22	3 629,04	4 554,44
Maksuluokka 3	> 250 m ²	2 620,97	3 289,32	2 620,97	3 289,32	5 241,94	6 578,64

Muiden kuin pientalojen liittymismaksu ja lisäliittymismaksu (L) määräytyy kiinteistön käyttötarkoituksen, laajuuden ja palveluiden käytön perusteella seuraavasti:

$$L = A \times p \times k \times yL$$

A = rakennusluvan mukainen kerrosala

p = palvelukerroin. Jos kiinteistö liittyy vesijohtoon ja jätevesiviemäriin, palvelukerroin on 1,0.

Osakertoimet liityttäessä vain toiseen ovat: Vesi 0,5 ja Jätevesi 0,5

k = kiinteistötyyppin mukainen kerroin seuraavan taulukon mukaisesti:

Kiinteistötyyppi	Kerroin
Rivitalo, koko alle 500 m ²	5
Rivitalo, koko 500 m ² tai yli	4
Asuinkerrostalo ja asuinliiketalo	3
Teollisuusrakennus, varastot, liikerakennukset; vesi ja viemäri pääasiassa saniteettitiloissa / A	1
Teollisuusrakennus, varastot, liikerakennukset; käyttää vettä prosessissa ja jätevesi asumajäteveden kaltaista / B	3
Vapaa-ajan rakennus	10
Julkinen rakennus	3
Erilliset saunat	6
Maatalouden eläinsuojat	3

Liittymismaksun yksikköhinta (yL) 4,00 €/k-m² + alv

Minimiliittymismaksut ovat kuitenkin:

Minimiliittymismaksut	Veroton	Verollinen alv. 25,5%
Vesi	600	744
Viemäri	600	744
Yhteensä	1 200	1 488

Vesilaitos

Hankasalmen vesihuoltolaitoksen vesi tuli vuonna 2025 kokonaisuudessaan päävedenottamolta. Kunnan verkoston asiakkaiden lisäksi talousvettä johdetaan lisäksi 12 vesiosuuskunnalle. Pumppaamo ottaa vettä kahdesta siiviläkai-vosta.

Vuonna 2025 laskutetun talousveden määrä oli noin 130 t m³ eli noin 357 m³ vuorokaudessa. Laskutetun veden määrä oli noin 6 t m³ vähemmän kuin vuonna 2024.

Jyväskylän ympäristöterveys ja Hankasalmen kunta ovat yhdessä laatineet valvontatutkimusohjelman, jonka pe-rusteella veden laatua tutkitaan säännöllisesti. Vesinäytteitä otettiin sekä raakavedestä että verkostovedestä. Laa-dultaan talousvesi on hyvää, ja se täyttää sosiaali- ja terveysministeriön laatuvaatimukset.

Jätevedenpuhdistamo

Jätevedenpuhdistamo on kaksilinjainen biologiskemiallinen rinnakkaissaostuslaitos. Vedenkäsittelyprosesseja ovat esikäsitteily, ilmastus sekä jälkiselkeytys. Ilmastusprosessi on suunniteltu siten, että kokonaistypenpoisto on mah-dollisimman hyvä. Biologinen ilmastusosa voidaan toteuttaa joko perinteisenä aktiivilieteprosessina tai biorootto-riprosessina. Jälkiselkeytyksen jälkeen jätevedet johdetaan tetriärikäsittelyyn ennen puhdistetun veden purka-mista vesistöön. Saostuskemikaalina käytössä oli Voda-Fesu ja Kemira PIX-105. Laitos on mitoitettu noin 3 400 asukkaalle. Vuoden 2025 keskimääräinen kuorma oli 2 291 asukasta, maksimikuorma vastaavasti 3 857 asukasta.

Jätevedenpuhdistamolla käsiteltiin jätevesiä vuonna 2025 yhteensä 199209 m³. Tämä tarkoittaa, että vuorokau-nessa jätevettä puhdistettiin keskimäärin 546 m³. Jätevettä laskutettiin 108679 m³. Laskutetun ja laskuttamatto-man jäteveden osuus johtuu todennäköisesti suurimmalta osin verkostoon pääsevästä hulevedestä.

Hankasalmen jätevedenpuhdistamon toimintaa tarkkailtiin voimassa olevan kuormitustarkkailuohjelman

mukaisesti vuonna 2025. Vuodessa suoritettiin 14 näytekertaa. Analysoinnit tehtiin Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n akkreditoidussa laboratoriossa Kuopiossa. Näytteet otettiin vuorokauden aikaohjattuina kokoomanäytteinä automaattisella näytteenottimella. Lisäksi vuonna 2025 tehtiin yksi haitallisten ja vaarallisten aineiden tutkimus.

Keski-Suomen ympäristökeskus antoi 31.12.2008 Hankasalmen kunnan uuden jätevedenpuhdistamon toimintaa koskevan ympäristölupapäätöksen (Dnro KSU-2007-Y-479/111). Puhdistamon lupaehdot:

BOD7-ATU	8 mg/l	JA	95 %
Kok. P	0,4 mg/l	JA	95 %
CODCr	80 mg/l	JA	90 %
Kiintoaine	10 mg/l	JA	90 %
Ammoniumtyppi	4 mg/l	JA	90 %
Kok. N			50 %

Kaikki edellä esitetyt arvot tulee laskea neljännesvuosikeskiarvoina. Tulosten laskennassa tulee ottaa huomioon kaikki puhdistustulokseen vaikuttavat poikkeustilanteet, puhdistamon ohjuksutukset ja jätevedenpumppaamoilla sekä viemäriverkostossa tapahtuneet ylivuodot. Vesistöön johdettavan jäteveden pitoisuuden ja käsittelytehon arvojen on lisäksi täytettävä valtioneuvoston asetuksen 888/2006 edellyttämät raja-arvot asetuksen mukaisesti tarkkailtuna. Lisäksi puhdistusprosessia on ohjattava hakemuksessa esitetyn mukaisena typenpoistoprosessina, jolla on pyrittävä parhaaseen mahdolliseen kokonaistypenmäärän vähentämiseen. Jätevedenpuhdistamon prosessia on pyrittävä ohjaamaan niin, että se nitrifioi mahdollisimman tehokkaasti.

Valtioneuvoston asetus N:o 888/2006 määrää tarkkailukertojen vähimmäismääräksi asukasvastineluvultaan 500–1 999 asukkaan puhdistamolle 4 kertaa vuodessa ja 2 000–9 999 asukkaan puhdistamoille 4 kertaa vuodessa, kun toiminta on varmistettu ensimmäisenä vuonna 12 näyttekerralla. Jos asetuksen vaatimuksia ei täytetä, seuraavana vuonna otetaan 12 näytettä. Asetus määrää lisäksi seuraavat vähimmäisvaatimukset biologisen sekä kemiallisen hapenkulutuksen, kokonaisfosforin ja kiintoaineen puhdistukseen jätevesistä:

BOD7-ATU	30mg/l	TAI	70%
CODCr	125mg/l	TAI	75%
Kok. P	2mg/l	TAI	80%
Kiintoaine	35mg/l	TAI	90%

Yli 2 000 asukasvastineluvun puhdistamoilla kyseisiä puhdistustuloksia seurataan yksittäisistä näytetuloksista lukuun ottamatta fosforia, jonka vaatimus koskee vuosikeskiarvoa. Mainitut pitoisuudet saavat ylittyä jätevedenpuhdistamolla yhdessä näytteessä vuoden aikana, kun tarkkailukertoja on 4–7 vuodessa. Jos ylityksiä tulee useampia, otetaan uusintanäytteitä toiminnan tilan tarkistamiseksi. Jos puhdistamon asukasvastineluku laskee alle 2 000:n, asetuksen vaatimusten täyttymistä seurataan kaikilta osin vuosikeskiarvona.

Orgaanisen aineen ja ammoniumtypen osalta täytettiin kaikki ympäristöluvan vaatimukset kaikissa vuosineljänneksissä. Fosforin ja kiintoaineen osalta täytettiin kaikki ympäristöluvan vaatimukset ensimmäisessä ja neljännessä vuosineljänneksessä. Typen reduktion osalta täytettiin vaatimukset ensimmäisessä, toisessa ja kolmannessa vuosineljänneksessä.

Kaikkien aineiden osalta kuitenkin päästiin asetuksen VNa 888/2006 vaatimuksiin.

	BOD7-ATU		Fosfori		COD Cr		Kiintoaine		NH4-N		kok. N
	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	
I-vuosineljännes	2,6	99	0,26	97	18	97	4,4	99	2,0	96	69
II- vuosineljännes	7,4	97	0,44	95	43	93	13	97	2,9	94	81
III- vuosineljännes	4,6	99	0,55	95	32	96	13	97	1,1	98	82
IV-vuosineljännes	4,7	98	0,31	96	32	95	8,5	97	1,4	97	47
Koko vuosi	4,9	98	0,38	96	31	95	9,7	99	1,8	96	70

Luparajat: ympäristölupa	8	95	0,4	95	80	90	10	90	4	90	50
Luparajat: VNa 888/2006	30	70	2	80	125	75	35	90	-	-	-

Jätevesipuhdistamolle otettiin vastaan sakokaivolietettä 5 379 m³.

Kuivattua lietettä vietiin Mustankorkean jätteenkäsittelylaitokselle kompostoitavaksi 550 m³. Määrä oli noin 250 m³ vähemmän kuin vuonna 2024.

Kuivatusta lietteestä tehtiin kaksi lieteanalyysia vuoden 2025 aikana. Lietteen raskasmetallipitoisuudet olivat alle maanviljelyskäytön suurimpien sallittujen pitoisuusarvojen.

Vuonna 2025 Hankasalmen jätevedenpuhdistamolla käytettiin kemikaalia (PIX) yhteensä 81797 kg. Lipeää 50 % käytettiin n. 42 000 kg ja polymeeria syötettiin lietteen käsittelyyn 600 kg/a Jätevedenpuhdistamon sähkönkulutus vuonna 2025 oli 454 168 KWh, josta aurinkopaneelien tuotto oli 66 621 kWh.

Toiminta vuonna 2025

Vesihuoltolaitoksen palveluiden piirissä on 795 käyttöpaikkaa.

Vesilaitoksella, vedenottamolla, jätevedenpuhdistamolla, pumppaamoilla ja vesihuoltoverkossa suoritettiin vuoden aikana normaaleja korjaus-, ylläpito- ja saneeraustoimenpiteitä.

Pumppaamoiden saneerauksia sekä logiikoiden uusimisia jatkettiin investointimäärärahojen puitteissa.

Näreikönkujan ja Haapatien katusaneerauksen yhdessä vesijohto saneerattiin.

Vedenkäsittelylaitoksen piha-aluetta siistittiin ja rakennuksen salaojitusta parannettiin.

Vesihuollon toimintavarmuuden parantamiseksi tehtiin kaivopaikkatutkimus. Vuonna 2026 alueella aloitetaan koe-pumppaukset.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Vesihuolto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Toimiva vesihuolto	Toimiva vesihuolto	Pyritään turvaamaan vesihuollon toimintavarmuus kaikissa tilanteissa	Häiriötilanteissa yli 2 tuntia kestäneiden vesikatkojen määrä	3 kpl

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Vuoden 2025 aikana sattui yhteensä 3 kpl häiriötilanteita, joissa vesikatkojen kesto oli yli 2 tuntia.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Tilikauden ylijäämä vesihuoltolaitoksen osalta oli 3 944,87 euroa. Vesihuoltolaitoksen taseen kertynyt alijäämä on 982 529,13 euroa.

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Vesilaitos								
Tulot	348	413	407		407	407	0	0,0 %
Menot	153	188	176		176	209	33	18,8 %
Netto	195	225	231		231	198	-33	-14,3 %
Viemärlaitos								
Tulot	487	548	549		549	538	-11	-2,0 %
Menot	442	490	501	-30	471	448	-23	-4,9 %
Netto	45	58	48	30	78	90	12	15,4 %
Vesihuoltolaitos yhteensä								
Tulot	835	961	956	0	956	945	-11	-1,2 %
Menot	595	679	676	-30	658	656	-2	-0,3 %
Netto	239	282	280	30	298	289	-9	-3,0 %
Poistot	246	256	271		271	288	17	6,3 %
Satunnaiset kulut								

Vesihuoltolaitos (1 000 euroa)	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA 2025 muutokset	TA 2025	TP 2025	Poikkeama TA-TP euroa	%
Toimintatulot	835	961	956		956	945	-11	-1,2 %
Toimintamenot	-595	-679	-677	30	-647	-656	-9	1,4 %
Toimintakate	239	282	279	0	309	289	-20	-6,5 %
Rahoitustulot ja -menot	-13	-13	0		0	0	0	
Korvaus peruspääomasta	-13	-13	0		0	0	0	
Vuosikate	226	269	279		309	289	-20	-6,5 %
Poistot ja arvonalentumiset	246	256	271		271	288	17	6,3 %
Satunnaiset tulot ja -menot								
Tilikauden tulos	-20	13	8	0	38	1	-37	-97,4 %

Vesihuoltolaitoksen tarkemmat tilinpäätöstiedot löytyvät luvusta 4 Eriytetyt tilipäätökset.

2.3 Määrärahojen ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.3.1 Käyttötalouden toteutuminen

KUNNAN KÄYTTÖTALOUS	TP 2023	TP 2024	Alkuperäinen TA 2025	TA-Muutokset 2025	TA 2025	TP 2025	Poikkeama
ulkoiset ja sisäiset tuotot ja kulut, 1000 euroa							
Toimintatuotot	6 530	6 567	5 967	155	6 122	6 348	226
Myyntituotot	2 990	2 954	2 771	73	2 844	2 985	141
Maksutuotot	175	176	168		168	175	7
Tuet ja avustukset	836	620	297	47	344	367	23
Muut toimintatuotot	2 529	2 817	2 731	35	2 766	2 821	55
Toimintakulut	-18 444	-18 617	-19 409	172	-19 237	-18 891	346
Henkilöstökulut	-9 288	-9 109	-9 169	-20	-9 189	-9 037	152
Palvelujen ostot	-4 129	-4 192	-4 590	25	-4 565	-4 389	176
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 669	-1 744	-1 785	80	-1 705	-1 696	9
Avustukset	-628	-604	-970		-970	-860	110
Muut toimintakulut	-2 730	-2 968	-2 895	87	-2 808	-2 909	-101
Toimintakate	-11 914	-12 050	-13 442	327	-13 115	-12 543	572
Poistot	-1 674	-161	-1 703		-1 703	-1 730	-27
Kertaluonteiset poistot						-5	-5
Satunnaiset tuotot				76	76	62	-14
Satunnaiset kulut		-100		-215	-215	-138	77

2.3.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot 1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2025	Poikkeama TA-TP	Poikkeama %
Toimintatuotot	5 967	155	6 122	6 348	226	3,7
Myyntituotot	2 771	73	2 844	2 985	141	5,0
Maksutuotot	168		168	175	7	4,2
Tuet ja avustukset	297	47	344	367	23	6,7
Muut toimintatuotot	2 731	35	2 766	2 821	55	2,0
Toimintakulut	19 409	-172	19 237	18 891	-347	-1,8
Henkilöstökulut	9 169	20	9 189	9 037	-153	-1,7
Palkat ja palkkiot	7 405	21	7 426	7 372	-54	-0,7
Henkilösivukulut	1 764		1 764	1 665	-99	-5,6
Eläkekulut	1 496	5	1 501	1 456	-45	-3,0
Muut henkilösivukulut	268	-5	263	209	-54	-20,5
Palvelujen ostot	4 590	-25	4 565	4 389	-176	-3,9
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 785	-80	1 705	1 696	-9	-0,5
Avustukset	970		970	860	-110	-11,3
Muut toimintakulut	2 895	-87	2 808	2 909	101	3,6
Toimintakate	-13 442	327	-13 115	-12 543	572	-4,4
Verotulot	10 220		10 220	10 195	-25	-0,2
Valtionosuudet	4 226	202	4 428	4 410	-18	-0,4
Rahoitustuotot ja -kulut	169		169	205	36	21,3
Korkotuotot	20		20	35	15	75,0
Muut rahoitustuotot	235		235	243	8	3,4
Korkokulut	73		73	73	0	0,0
Muut rahoituskulut	13		13		-13	-100,0
Vuosikate	1 173	529	1 702	2 267	565	33,2
Poistot ja arvonalentumiset	1 703		1 703	1 735	32	1,9
Suunnitelman mukaiset poistot	1 703		1 703	1 730	27	1,6
Kertaluonteiset poistot				5	5	
Satunnaiset tuotot ja kulut		-139	-139	-76	63	-45,3
Satunnaiset tuotot		76	76	62	-14	-18,4
Satunnaiset kulut		-215	-215	-138	77	-35,8
Tilikauden tulos	-531	605	75	456	596	794,7
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-531	605	75	456	381	508,0

Verotulojen erittely

Verotulot 1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2025	Poikkeama TA-TP	Poikkeama %
Kunnan tulovero	7 499		7 499	7 430	-69	-0,9
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 085		1 085	1 137	52	4,8
Kiinteistövero	1 636		1 636	1 628	-8	-0,5
Yhteensä	10 220		10 220	10 195	-25	-0,2

Verotulot 1000 euroa	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verotulot									
Kunnan tulovero	13 141	12 406	13 140	13 086	13 778	13 855	7 326	7 490	7 430
Osuus yhteisöveron tuotosta	853,961	873	949	1 057	1 534	1 510	945	1060	1 137
Kiinteistövero	1 308	1 307	1 323	1 281	1 432	1 477	1 533	1 633	1 628
Yhteensä	15 304	14 586	15 412	15 424	16 744	16 842	9 804	10 183	10 195

Veroprosentit %	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tuloveroprosentti	22	22	22	22	22	22	9,36	9,4	9,4
Kiinteistöveroprosentit									
- yleinen kiinteistövero	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3
- yleinen maapohjan kiinteistövero								1,3	1,3
- vakituinen asuinrakennus	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
- muu kuin vakituinen asuinrakennus	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
- voimalaitokseen kuuluva rakennus	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	1,2	3,1	3,1	3,1
- yleishyödylliset yhteisöt	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tuloveron määräytymisen perusteet	Verotettava tulo 1000 euroa	Muutos %
2012	59 010	
2013	61 001	3,4
2014	61 156	0,3
2015	61 138	0,0
2016	60 551	-1,0
2017	57 912	-4,4
2018	58 898	1,7
2019	59 138	0,4
2020	61 009	3,2
2021	62 162	1,9
2022	63 330	1,9
2023	72 188	14,0
2024 (arvio)	76 304	20,5
2025 (arvio)	80 027	10,9

Valtionosuuksien erittely

Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaus 1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2025	Poikkeama TA-TP	Poikkeama %
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	671	10	681	688	7	1,0
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	2 665	-9	2 656	2 655	-1	0,0
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	135	217	352	328	-24	6,8
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus						
Verotulomenetysten kompensatio	755	-16	739	739	0	0,0
Yhteensä	4 226	202	4 428	4 410	-18	-0,4

Valtionosuudet 1000 euroa	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Valtionosuudet									
- peruspalvelujen valtionosuus	13 746	13 481	13 100	11 767	10 948	11 245	1 093	10	688
- verotuloihin perustuva valt.os.tasaus	5 410	5 424	5 349	5 131	5 239	5 104	2 693	2 665	2 655
- opetus- ja kulttuuritoimen muut valt.os.	-29,148	-93	37	7	33	250	164	188	328
- harkinnanvarainen valt.os. korotus				670					
- verotulomenetysten kompensatio				3 013	3 061	3 496	1 063	1 047	739
Yhteensä	19 127	18 812	18 486	16 905	19 281	20 095	5 013	3 910	4 410

2.3.3 Investointien toteutuminen

Investointiraja 10 000 euroa (arvonlisäveroton). Sitovuustaso valtuustoon nähden: rakennukset ja rakennelmat sekä liikenneväylät hankekohtainen ja muut investoinnit hankkeiden kokonaiskustannus lautakuntaakohtaisesti.

Valmiusaste: V= valmis, K=kesken, E= ei tot

	Valmiusaste	Kokonais- kustannusarvio	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma TP 2025	TA - TOT 2025
Investointiosia Hankasalmen kunta, nettomenot			-1 050 000	221 000	-829 000	-702 442	-126 558
Tulot			0	113 120	113 120	52 600	60 520
Menot			-1 050 000	107 880	-942 120	-755 042	-187 078
Aineettomat hyödykkeet, nettomenot yhteensä			-40 000	25 000	-15 000	-15 000	0
Taloushallinnon järjestelmämuutokset	K	-115 000	-15 000		-15 000	-15 000	0
Varhaiskasvatuksen ohjelmistomuutos	E	-25 000	-25 000	25 000	0		0
Maa- ja vesialueet, nettomenot yhteensä		-50 000	-10 000	0	-10 000	0	-10 000
Kiinteän omaisuuden osto	E	-50 000	-10 000	0	-10 000		-10 000
Rakennukset ja rakennelmat, nettomenot yhteensä		-15 000	-15 000	0	-15 000	-18 477	3 477
Sinisiiven päiväkodin aita + katos	V	-15 000	-15 000	0	-15 000	-15 185	185
Pääkirjaston siirtoseinä vuoden 2024 investointi	V			0	0	-3 293	3 293
Kiinteät rakenteet ja laitteet, nettomenot yhteensä		-1 752 000	-550 000	46 000	-789 000	-668 965	-120 035
Kiinteät rakenteet ja laitteet, tulot		0	0	113 120	113 120	52 600	60 520
Kiinteät rakenteet ja laitteet, menot		-1 752 000	-550 000	-67 120	-617 120	-476 381	-140 739
Ulkoilu- ja urheilualueet							0
Kirkonkylän urheilukentän perusparannus, avustustulo	V					27 600	-27 600
Aseman urheilukenttä, kulut	K	-400 000	-200 000	-113 120	-313 120	-199 263	-113 857
Aseman urheilukenttä, avustustulo	K			113 120	113 120		113 120
Niemisjärven ulkokuntosali, avustustulo	V					25 000	-25 000
Puistot ja yleiset alueet							
Puistot ja leikkialueet	V	-100 000	-20 000		-20 000	-18 779	-1 221
Väinölän leikkipuiston kunnostus	E	-10 000	-10 000	10 000			
Latupohjien perusparannus	V	-50 000	-10 000		-10 000	-9 968	-32
Liikennealueet							
Kaavateiden perusparannus (vuotuinen)	K	-50 000	-10 000		-10 000	-2 828	-7 172
Kaavateiden päällysteiden uusiminen	E	-50 000	-10 000		-10 000		-10 000
Katuvalaistuksen saneerausohjelma	V	-75 000	-25 000		-25 000	-24 469	-531
Ratakatu osa 1 (145 m)	V	-15 000	-15 000		-15 000	-9 728	-5 272
Tertunkujan peruskorjaus (140 m)	V	-15 000	-15 000		-15 000	-10 729	-4 271
Suojatie Niemisjärvelle	V	-22 000	-22 000		-22 000	-19 595	-2 406
Näreikönkujan peruskorjaus (200 m)	K	-85 000	-65 000		-65 000	-106 926	41 926
Villenkujan peruskorjaus 1/2 (260 m)	K	-76 000	-76 000	36 000	-40 000	-10 958	-29 042
Leppäkuja (193 m)	K	-87 000	-72 000		-72 000	-63 140	-8 860
Vesihuoltolaitoksen kiinteät rakenteet, nettomenot yhteensä		-588 000	-310 000	150 000	-160 000	-128 753	-31 247
Vesihuoltolaitoksen kiinteät rakenteet, menot		-588 000	-310 000	150 000	-160 000	-128 753	-31 247
Talojohdot ja uudet linjat	V	-75 000	-15 000		-15 000	-8 035	-6 965
Viemäriverkosto, vuotovesien vähentäminen	V	-150 000	-30 000		-30 000	-31 186	1 186
Viemäripumppaamojen uusiminen	V	-100 000	-20 000		-20 000	-17 325	-2 675
Mikonlammen vedenottamo	K	-200 000	-200 000	150 000	-50 000	-26 631	-23 369
Vesilaitoksen saneeraustyö	V	-27 000	-27 000		-27 000	-27 806	806
Vesihuoltolaitoksen logiikan uusiminen	V	-36 000	-18 000		-18 000	-17 771	-229
Koneet ja kalusto/irtain omaisuus, nettomenot yhteensä		-385 000	-125 000		-125 000	-116 430	-8 570
Luottamushenkilöiden kalustohankinnat	V	-15 000	-15 000		-15 000	-13 731	-1 270
Lukion ykkösille kannettavat tietokoneet	V	-100 000	-20 000		-20 000	-20 154	154
ICT-hankinnat kouluille	V	-20 000	-20 000		-20 000	-19 100	-900
Säilytyskalusteet Aseman koululle	V	-10 000	-10 000		-10 000	-9 992	-8
Kirjaston kalustehankinnat	V	-40 000	-10 000		-10 000	-9 940	-60
Liikuntapaikkojen varustaminen	V	-50 000	-10 000		-10 000	-10 433	433
Suunnistuskartat	V	-20 000	-10 000		-10 000	-9 998	-2
Konekeskuksen kalustohankinnat	V	-100 000	-20 000		-20 000	-13 233	-6 767
Laitoshuollon kalustohankinnat	V	-20 000	-10 000		-10 000	-9 850	-150

2.3.4 Rahoitusosan toteutuminen

1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2025	Poikkeama TA-TP	Poikkeama %
Toiminta ja investoinnit						
Toiminnan rahavirta	1 173	390	1 563	2 082	519	33,2
Vuosikate	1 173	529	1 702	2 267	565	33,2
Satunnaiset erät		-139	-139	-76	63	-45,3
Tulorahoituksen korjauserät				-109	-109	
Investointien rahavirta	-1 050	221	-829	-670	159	-19,2
Investointimenot	-1 050	108	-942	-755	187	-19,9
Rahoitusosuudet investointimenoihin		113	113	53	-60	-53,1
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot				32	32	
Toiminnan ja investointien rahavirta	123	611	734	1 412	678	92,4
Rahoitustoiminta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäykset muille						
Lainakannan muutokset	-581		-581	-588	-7	1,2
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-581		-581	-588	-7	1,2
Oman pääoman muutokset						
Vaikutus maksuvalmiuteen	-458	611	153	824	671	438,6

2.3.5 Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

1000 euroa	Sitovuus	Määrärahat						Tuloarviot					
N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio B = bruttomääräraha/-tuloarvio	N B	Alkup. talous- arvio	TA muutok- set	TA muut. jälkeen	Toteuma 2025	Poik- keama	Poik- keama %	Alkup. talous- arvio	TA muutok- set	TA muut. jälkeen	Toteuma 2025	Poik- keama	Poik- keama %
KÄYTTÖTALOUSOSA													
Keskusvaalilautakunta	N	39		39	25	-14	-35,9	4		4	5	1	25,0
Tarkastuslautakunta	N	31		31	33	2	6,5						
Kunnanhallitus	N	2 953	-32	2 921	2 789	-132	-4,5	122	68	190	208	18	9,5
Sivistyslautakunta	N	11 236	-43	11 193	11 038	-155	-1,4	810	32	842	934	92	10,9
Ympäristölautakunta, ilman vesihuoltolaitosta	N	4 476	-97	4 379	4 350	-29	-0,7	4 077	55	4 132	4 255	123	3,0
Ympäristölautakunta, vesihuoltolaitos	N	676	-31	645	656	11	1,7	955		955	946	-9	-0,9
TOIMINTAKATE	N	19 411	-203	19 208	18 891	-317	-1,7	5 968	155	6 123	6 348	225	3,7
TULOSLASKELMAOSA													
Verotulot	B							10 220		10 220	10 195	-25	-0,2
Valtionosuudet	B							4 226	202	4 428	4 410	-18	-0,4
Korkotulot	B							20		20	35		
Muut rahoitustulot	B							235		235	243	8	3,4
Korkomenot	B	73		73	73	0	0,0						
Muut rahoitusmenot	B	13		13		-13	-100,0						
Satunnaiset erät	B		216	216	138	-78	-36,1		76	76	62	-14	-18,4
YHTEENSÄ	N	19 497	13	19 510	19 102	-408	-2,1	20 669	433	21 102	21 293	176	0,83
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ	B	1 050	-108	942	755	-187	-19,9		113	113	53	-60	
RAHOITUSOSA													
Antolainauksen muutokset													
Antolainasaamisten lisäykset	B												
Antolainasaamisten vähennykset	B												
Lainakannan muutokset													
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B												
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	581		581	588	7	1,2						
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N												
Oman pääoman muutokset	B												
Vaikutus maksuvalmiuteen		458	-611	-153	-824	-671	438,6					0	
RAHOITUSOSA YHTEENSÄ	B	1 039	-611	428	-236	-664	-155,1	0	0	0	0	0	0,0
YHTEENSÄ		21 586	-706	20 880	19 621	-1 259	-6,0	20 669	546	21 215	21 346	131	0,6

1000 euroa	Sitovuus	Nettomäärärahat					
N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio B = bruttomääräraha/-tuloarvio	N B	Alkup. talous- arvio	TA muutok- set	TA muut. jälkeen	Toteuma 2025	Poik- keama	Poik- keama %
KÄYTTÖTALOUSOSA							
Keskusvaalilautakunta	N	-35	0	-35	-20	15	-42,9
Tarkastuslautakunta	N	-31	0	-31	-33	-2	6,5
Kunnanhallitus	N	-2 831	100	-2 731	-2 581	150	-5,5
Sivistyslautakunta	N	-10 426	75	-10 351	-10 104	247	-2,4
Ympäristölautakunta, ilman vesihuoltolaitosta	N	-399	152	-247	-94	153	-61,9
Ympäristölautakunta, vesihuoltolaitos	N	279	31	310	289	-21	-6,8
TOIMINTAKATE	N	-13 443	358	-13 085	-12 543	542	-4,1
TULOSLASKELMAOSA							
Verotulot	B	10 220	0	10 220	10 195	-25	-0,2
Valtionosuudet	B	4 226	202	4 428	4 410	-18	-0,4
Korkotulot	B	20	0	20	35		
Muut rahoitustulot	B	235	0	235	243	8	3,4
Korkomenot	B	-73		-73	-73	0	0,0
Muut rahoitusmenot	B	-13		-13	0	13	-100,0
Satunnaiset erät	B	0	-140	-140	-76		
YHTEENSÄ	N	1 172	420	1 592	2 191	520	32,7
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ	B	-1 050	221	-829	-702	127	-15,3
RAHOITUSOSA							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	B				0	0	
Antolainasaamisten vähennykset	B						
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	-581		-581	-588	-7	1,2
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N						
Oman pääoman muutokset	B						
Vaikutus maksuvalmiuteen		-458	611	153	824	671	438,6
RAHOITUSOSA YHTEENSÄ	B	-1 039	611	-428	236	664	-155,1
YHTEENSÄ		-917	1 252	335	1 725	1 390	

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase, konsernituloslaskelma ja -tase sekä konsernin rahoituslaskelma. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja -asetusta kirjanpitolausakunnan kuntajaoston yleisohjeiden ja laskelmakaavojen mukaisesti.

3.2 Kunnan tuloslaskelma

Ulkoiset tuotot ja kulut, euroa	2025	2024	Muutos
Toimintatuotot	3 858 258,79	4 174 804,80	-316 546,01
Myyntituotot	1 688 488,15	1 740 214,58	-51 726,43
Maksutuotot	175 355,29	176 411,74	-1 056,45
Tuet ja avustukset	366 857,42	619 672,67	-252 815,25
Muut toimintatuotot	1 627 557,93	1 638 505,81	-10 947,88
Toimintakulut	-16 401 029,70	-16 224 875,29	-176 154,41
Henkilöstökulut	-9 098 431,56	-9 109 131,21	10 699,65
Palkat ja palkkiot	-7 433 622,66	-7 397 966,50	-35 656,16
Henkilöstösivukulut	-1 664 808,90	-1 711 164,71	46 355,81
Eläkekulut	-1 455 574,63	-1 532 048,00	76 473,37
Muut henkilöstösivukulut	-209 234,27	-179 116,71	-30 117,56
Palvelujen ostot	-3 169 543,37	-3 040 774,06	-128 769,31
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 629 700,65	-1 681 550,33	51 849,68
Avustukset	-859 893,03	-603 731,50	-256 161,53
Muut toimintakulut	-1 643 461,09	-1 789 688,19	146 227,10
Toimintakate	-12 542 770,91	-12 050 070,49	-492 700,42
Verotulot	10 195 182,90	10 183 299,94	11 882,96
Valtionosuudet	4 410 212,00	3 909 549,00	500 663,00
Rahoitustuotot ja -kulut	205 083,76	182 115,48	22 968,28
Korkotuotot	35 125,66	44 431,92	-9 306,26
Muut rahoitustuotot	243 403,06	252 622,19	-9 219,13
Korkokulut	-73 203,79	-94 807,42	21 603,63
Muut rahoituskulut	-241,17	-20 131,21	19 890,04
Vuosikate	2 267 707,75	2 224 893,93	42 813,82
Poistot ja arvonalentumiset	-1 735 302,86	-1 611 554,11	-123 748,75
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 730 012,72	-1 611 554,11	-118 458,61
Kertaluonteiset poistot	-5 290,14	0,00	-5 290,14
Satunnaiset erät	-76 097,84	-100 488,79	24 390,95
Satunnaiset tuotot	61 998,37		61 998,37
Satunnaiset kulut	-138 096,21	-100 488,79	-37 607,42
Tilikauden tulos	456 307,05	512 851,03	-56 543,98
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	456 307,05	512 851,03	-56 543,98

3.3 Kunnan rahoituslaskelma

euroa	2025	2024	Muutos
Toiminnan rahavirta	2 082 427,18	2 257 796,57	-175 369,39
Vuosikate	2 267 707,75	2 224 893,93	42 813,82
Satunnaiset erät	-76 097,84	-100 488,79	24 390,95
Tulorahoituksen korjauserät	-109 182,73	133 391,43	-242 574,16
Investointien rahavirta	-669 895,40	-1 643 391,53	973 496,13
Investointimenot	-755 041,89	-1 674 518,03	919 476,14
Rahoitusosuudet investointimenoihin	52 600,00	12 585,00	40 015,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	32 546,49	18 541,50	14 004,99
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 412 531,78	614 405,04	798 126,74
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset		-700,00	700,00
Antolainasaamisten lisäykset		-700,00	700,00
Lainakannan muutokset	-588 456,00	-588 456,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-588 456,00	-588 456,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	-19 351,12	-275 845,62	256 494,50
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-1 340,00	-473,44	-866,56
Vaihto-omaisuuden muutos	2 081,93	-23,64	2 105,57
Saamisten muutos	-102 951,95	-124 116,78	21 164,83
Korottomien velkojen muutos	82 858,90	-151 231,76	234 090,66
Rahoituksen rahavirta	-607 807,12	-865 001,62	257 194,50
Rahavarojen muutos	804 724,66	-250 596,58	1 055 321,24
Rahavarojen muutos	804 724,66	-250 596,58	1 055 321,24
Rahavarat 31.12.	4 132 572,72	3 327 848,06	804 724,66
Rahavarat 1.1.	3 327 848,06	3 578 444,64	-250 596,58

3.4 Kunnan tase

euroa	2025	2024	Muutos
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT	21 789 167,46	22 832 392,19	-1 043 224,73
Aineettomat hyödykkeet	6 698,75	10 193,75	-3 495,00
Aineettomat oikeudet	6 698,75	10 193,75	-3 495,00
Aineelliset hyödykkeet	19 796 234,03	20 832 600,00	-1 036 365,97
Maa- ja vesialueet	1 675 960,58	1 682 960,58	-7 000,00
Rakennukset	11 771 309,00	12 681 513,22	-910 204,22
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 601 298,75	5 108 379,47	492 919,28
Koneet ja kalusto	259 900,87	301 646,71	-41 745,84
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	487 764,83	1 058 100,02	-570 335,19
Sijoitukset	1 986 234,68	1 989 598,44	-3 363,76
Osakkeet ja osuudet	1 919 026,66	1 922 390,42	-3 363,76
Muut saamiset	67 208,02	67 208,02	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	6 337 454,65	5 431 859,97	905 594,68
Vaihto-omaisuus	30 900,72	32 982,65	-2 081,93
Muu vaihto-omaisuus	30 900,72	32 982,65	-2 081,93
Saamiset	2 173 981,21	2 071 029,26	102 951,95
Pitkäaikaiset saamiset	621 512,04	648 903,21	-27 391,17
Lainasaamiset	617 512,04	644 903,21	-27 391,17
Muut saamiset	4 000,00	4 000,00	0,00
Lyhytaikaiset saamiset	1 552 469,17	1 422 126,05	130 343,12
Myyntisaamiset	1 108 398,70	1 076 989,38	31 409,32
Muut saamiset	116 602,72	91 588,03	25 014,69
Siirtosaamiset	327 467,75	253 548,64	73 919,11
Rahoitusarvopaperit	2 050 031,00	2 043 665,79	6 365,21
Muut arvopaperit	2 050 031,00	2 043 665,79	6 365,21
Rahat ja pankkisaamiset	2 082 541,72	1 284 182,27	798 359,45
VASTAAVAA YHTEENSÄ	28 126 622,11	28 264 252,16	-137 630,05

euroa	2025	2024	Muutos
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	21 712 970,92	21 256 663,87	456 307,05
Peruspääoma	18 331 153,20	18 331 153,20	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	2 925 510,67	2 412 659,64	512 851,03
Tilikauden yli-/alijäämä	456 307,05	512 851,03	-56 543,98
PAKOLLISET VARAUKSET	485 083,73	572 083,73	-87 000,00
Muut pakolliset varakset	485 083,73	572 083,73	-87 000,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	16 106,18	17 446,18	-1 340,00
Muut toimeksiantojen pääomat	16 106,18	17 446,18	-1 340,00
VIERAS PÄÄOMA	5 912 461,28	6 418 058,38	-505 597,10
Pitkäaikainen	3 042 096,92	3 630 552,92	-588 456,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 580 108,00	3 168 564,00	-588 456,00
Liittymismaksut ja muut velat	461 988,92	461 988,92	0,00
Lyhytaikainen	2 870 364,36	2 787 505,46	82 858,90
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	588 456,00	588 456,00	0,00
Ostovelat	901 935,74	768 780,60	133 155,14
Muut velat	159 132,08	159 496,56	-364,48
Siirtovelat	1 220 840,54	1 270 772,30	-49 931,76
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	28 126 622,11	28 264 252,16	-137 630,05

3.5 Konsernin tuloslaskelma

1000 euroa	2025	2024	Muutos
Toimintatuotot	7 744	8 009	-265
Toimintakulut	-21 230	-20 947	-283
Toimintakate	-13 486	-12 938	-548
Verotulot	10 123	10 111	12
Valtionosuudet	5 917	5 435	482
Rahoitustuotot ja -kulut	223	157	66
Korkotuotot	119	115	4
Muut rahoitustuotot	246	266	-20
Korkokulut	-134	-185	51
Muut rahoituskulut	-8	-39	31
Vuosikate	2 777	2 765	12
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 173	-2 049	-124
Arvonalentumiset	-49	-388	339
Satunnaiset erät	-76	-100	24
Tilikauden tulos	479	228	251
Tilinpäätössiirrot			0
Laskennalliset verot	15	71	-56
Vähemmistöosuudet	-5	-6	1
Tilikauden ylijäämä	489	293	196

3.6 Konsernin rahoituslaskelma

1000 euroa	2025	2024	Muutos
Toiminnan rahavirta	2 589	2 794	-205
Vuosikate	2 777	2 765	12
Satunnaiset erät	-76	-100	24
Tulorahoituksen korjauserä	-112	129	-241
Investointien rahavirta	-981	-1 606	625
Investointimenot	-1 075	-1 642	567
Rahoitusosuudet investointimenoihin	58	13	45
Pysyvien vastaavien luovutustulot	36	23	13
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 608	1 188	420
Rahoituksen rahavirta	-881	-1 431	550
Antolainojen muutokset		-1	1
Antolainojen lisäykset		-1	1
Lainakannan muutokset	-897	-1 000	103
Pitkäaikaisten lainojen muutos	-897	-975	78
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-25	25
Oman pääoman muutokset	28		28
Muut maksuvalmiuden muutokset	-12	-430	418
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	-45	-90	45
Vaihto-omaisuuden muutos	1	-1	2
Saamisten muutos	493	315	178
Korottomien velkojen muutos	-461	-654	193
RAHAVAROJEN MUUTOS	727	-243	970
Rahavarat 31.12	4 978	4 251	727
Rahavarat 1.1.	4 251	4 494	-243
RAHAVAROJEN MUUTOS	727	-243	970

3.7 Konsernin tase

1000 euroa

	2025	2024	Muutos
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT	24 946	26 069	-1 123
Aineettomat hyödykkeet	11	14	-3
Aineettomat oikeudet	10	13	-3
Muut pitkävaikutteiset menot	1	1	0
Aineelliset hyödykkeet	24 151	25 266	-1 115
Maa- ja vesialueet	1 766	1 773	-7
Rakennukset	15 838	16 869	-1 031
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 603	5 109	494
Koneet ja kalusto	421	451	-30
Muut aineelliset hyödykkeet	4	4	0
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	519	1 060	-541
Sijoitukset	784	789	-5
Osakkuusyhtiöosuudet	173	173	0
Muut osakkeet ja osuudet	542	547	-5
Muut lainasaamiset	69	69	0
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	55	79	-24
VAIHTUVAT VASTAAVAT	6 113	5 428	685
Vaihto-omaisuus	36	37	-1
Saamiset	1 099	1 140	-41
Pitkäaikaiset saamiset	59	87	-28
Lyhytaikaiset saamiset	1 040	1 053	-13
Rahoitusarvopaperit	2 210	2 131	79
Rahat ja pankkisaamiset	2 768	2 120	648
VASTAAVAA YHTEENSÄ	31 114	31 576	-462

1000 euroa	2025	2024	Muutos
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	21 620	21 103	517
Peruspääoma	18 331	18 331	0
Arvonkorotusrahasto			
Muut omat rahastot	1 047	1 047	0
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	1 753	1 432	321
Tilikauden ylijäämä	489	293	196
VÄHEMMISTÖOSUUDET	558	553	5
PAKOLLISET VARAUKSET	485	572	-87
Muut pakolliset varaukset	485	572	-87
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	92	160	-68
VIERAS PÄÄOMA	8 359	9 188	-829
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	4 227	5 123	-896
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	371	371	0
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	917	917	0
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	2 844	2 777	67
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	31 114	31 576	-462

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetiedoissa ilmoitetaan oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta ja rahoituksesta sekä toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa (Kuntal 113 § ja KPL 3:2 §).

Liitetietojen sisällöstä on säädetty pääasiassa kirjanpitolaisissa (1336/1997) ja -asetuksessa (1339/1997). Liitetiedoilla tarkoitetaan taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitteenä ilmoitettavia tietoja. Rahoituslaskelmalle ei kuitenkaan ole esitetty liitetietovaatimuksia liitetieto-ohjeistuksessa. Kirjanpitolain mukaisesti liitetietoina on selostettava yleisistä tilinpäätösperiaatteista tehtyjä poikkeuksia sekä poikkeamien perusteita ja vaikutusta.

Tilinpäätöksen liitetietojen tarkoituksena on täydentää laskelmien muodossa esitettyä tilinpäätösinformaatiota oikean ja riittävän kuvan antamiseksi tuloksesta, taloudellisesta asemasta ja rahoituksesta sekä toiminnasta.

Kunnan Vesihuoltolaitos on kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö. Vesihuoltolaitoksen liitetiedot esitetään sen tilinpäätöstietojen yhteydessä sekä yhdistettyinä kunnan tilinpäätöksen liitetietoihin.

Kunnan tilinpäätöksen liitetiedot ryhmitellään tilinpäätöksessä

- tilinpäätöksen laatimista
- tilinpäätöksen esittämistapaa
- tuloslaskelmaa
- taseen vastaavia ja vastattavia
- vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä
- henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskeviin liitetietoihin.

Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen

verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuuston hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on poistoaikoja tarkistettu siten, että ennen vuotta 2013 hankittuihin hyödykkeisiin sovelletaan aiempaa (kv 16.12.1996 § 6) poistosuunnitelmaa ja 1.1.2013 jälkeen hankittuihin hyödykkeisiin uutta poistosuunnitelmaa (kv 2.9.2013 § 56). Muutos on perustunut hyödykkeiden taloudellisen pitoajan uudelleenarvointiin. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien sijoitukset ja sijoitusluontoiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa. Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen varastotavaroiden hankinta-arvoon.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenon vähennykseksi.

Tilinpäätöksen esittämistapa

Tilinpäätöslaskelmien ja liitetietojen esitystavat ovat Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeiden mukaiset. Taseen yksittäiset erät eivät sisällä useisiin tase-eriin kuuluvia olennaisia eriä. Tilinpäätökseen ei sisälly ulkomaanrahan määräisiä saamisia, velkoja tai muita sitoumuksia.

Oikaisut edellisen vuoden tietoihin

Tarkennukset ja korjaukset edellisen tilikauden vertailutietoihin on merkitty tiedon esittämiskohtaan.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Hyvinvointialueuudistuksen myötä jäsenkuntien tuli kattaa sairaanhoitopiirien kertyneet alijäämät vuoden 2022 loppuun mennessä, ennen kuin hyvinvointialueet aloittivat toimintansa. Kunta oli maksanut Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin alijäämiä yli 1,2 miljoonaa euroa, kun maaliskuussa 2023 saapui tieto, että sairaanhoitopiiriin peruspääoman alentaminen perutaan ja jäsenkunnilta laskutetaan lisää 24 miljoonaa euroa. Kunnan osuus tästä on reilu 485 000 euroa. Maksua ei ole suoritettu, mutta se on kirjattu tulosvaikutteisesti vuodelle 2022 pakollisena varauksena. Vuosien 2024 ja 2025 aikana pakolliseen varaukseen ei ole tehty muutoksia tämän varauksen suhteen.

Tilinpäätöksen 2024 tehtiin pakollinen varaus Niemisjärven entisen saha-alueen puhdistamiskuluista. Puhdistamiskulut 87 000 euroa on kirjattu satunnaisiin kuluihin. Alueen puhdistaminen, siihen liittyvät kustannukset ja avustus toteutuivat vuoden 2025 aikana, joten tähän liittyvä pakollinen varaus on purettu.

Satunnaisissa kuluissa on myös muita, vuonna 2025 toteutuneita ympäristön puhdistamiseen liittyviä kuluja. Vuonna 2024 kirjattiin kahden rivitaloasunnon myyntitappioita noin 48 000 euroa. Vastaavia myyntitappioita ei kertynyt vuonna 2025.

Tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä ei ole tehty tarkennuksia tai korjauksia edellisen tilikauden vertailutietoihin.

4.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Kunnan konsernitilinpäätöksen liitetietoina esitetään

soveltuvien osien vastaavat tiedot kuin kunnan tilinpäätöksen liitetietona (KPA 4:1 §). Konsernitilinpäätöksen liitetiedot muodostuvat lähtökohtaisesti erillistilinpäätösten liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätöksen laadinnan yhteydessä suoritettavat eliminoinnit ja oikaisut otetaan huomioon myös liitetiedoissa. Konsernitilinpäätöksen liitetietoinformaatio koskee konsernitilinpäätöksessä olevaa asianomaisen nimikkeen rahamäärää.

Kuntayhtymien liitetiedot yhdistellään konsernitilinpäätökseen lukuarvoltaan peruspääoman jäsenosuuden mukaisessa suhteessa.

Konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet ja laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kunnan tytäryhteisöt, joissa kunnan määräysvalta 31.12.2025 on yli 50 %: Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka, Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma, Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo ja Kiinteistö Oy Vuokrahanka.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä 31.12.2025: Jyväskylän koulutuskuntayhtymä, Keski-Suomen liitto ja Sateenkaaren koulun kuntayhtymä.

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Kiinteistöverot sekä kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu.

Kiinteistötytäryhteisöjen aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi.

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa. Osakkuusyhteisöt on jätetty yhdistelemättä, koska niiden vaikutus konsernin tulokseen ja omaan pääomaan ei ole olennainen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Osakkuusyhteisöistä on liitetiedossa 22 ilmoitettu nimi, omistussuus ja omistussuutta vastaava määrä omasta ja vieraasta pääomasta sekä tilikauden voitosta tai tappiosta viimeksi laaditusta tilinpäätöksestä.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tarkennukset ja korjaukset edellisen tilikauden vertailutietoihin on merkitty tiedon esittämiskohtaan. Konsernitilinpäätöksessä on noin 28 000 euron epäjatkuvuus taseen oma pääoma-kohdassa. Epäjatkuvuus johtuu Jyväskylän koulutuskuntayhtymän tekemästä aiempaa tilikautta koskevasta oikaisusta. Tilikauden tilinpäätöksessä on tehty omaan pääomaan (edellisten tilikausien yli-/alijäämätilille) kohdistuvia oikaisuja, jotka liittyvät aiempiin tilikausiin. Verotuksen oikaisulautakunta on oikaissut Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradian kiinteistövero-a vuodelta 2021–2024 yhteensä 1 749 531,51 euroa. Lisäksi tilinpäätöksessä on oikaistu aikaisempien tilikausien (2018–2020) kirjanpito- virhe yhteensä 93 610,41 euroa, joka johtui puuttuneista tiliointitekijöistä. Oikaisu on kirjattu omaan pääomaan. Tämän vaikutus kunnan konsernitaseeseen on siis noin 28 000 euroa.

4.3 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuotot tehtäväalueittain (ulkoiset)

	Kunta	
	2025	2024
Keskusvaali- ja tarkastuslautakunta	5 258,40	26 808,00
Kunnanhallitus	207 746,14	295 519,05
Sivistyslautakunta	925 490,39	1 077 997,97
Ympäristölautakunta	2 719 763,86	2 774 479,78
Toimintatuotot yhteensä	3 858 258,79	4 174 804,80

7) Verotulojen erittely

	Kunta	
	2025	2024
Kunnan tulovero	7 430 530,79	7 489 891,45
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 136 510,38	1 060 217,01
Kiinteistövero	1 628 141,73	1 633 191,48
Verotulot yhteensä	10 195 182,90	10 183 299,94

8) Valtionosuuksien erittely

	Kunta	
	2025	2024
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	3 343 047,00	2 674 342,00
<i>Siitä:</i> Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	2 655 371,00	2 664 698,00
<i>Siitä:</i> Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus		
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	327 958,00	188 101,00
Verotulomenetysten kompensatio	739 207,00	1 047 106,00
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	4 410 212,00	3 909 549,00

9) Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2025	2024
Asiakaspalveluiden ostot	226 408,02	212 707,22
Muut palvelujen ostot	3 004 918,23	2 828 066,84
Palvelujen ostot yhteensä	3 231 326,25	3 040 774,06

10) Valtuustoryhmille annetut tuet, ei ilmoitettavaa

11) Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden aktivointiraja on 10 000,00 euroa.

POISTOSUUNNITELMA		KV 16.12.1996 § 6		POISTOSUUNNITELMA		KV 2.9.2013 § 56	
PYSYVÄT VASTAAVAT		Poisto-	Poisto-	PYSYVÄT VASTAAVAT		Poisto-	Poisto-
Investoinnit ennen 1.1.2013		aika	menetelmä	Investoinnit 1.1.2013 alkaen		aika	menetelmä
Aineettomat hyödykkeet				Aineettomat hyödykkeet			
Muut pitkävaikutteiset menot				Kehittämismenot	2 vuotta	tasapoisto	
Atk-ohjelmistot	3	tp		Aineettomat oikeudet	5 vuotta	tasapoisto	
				Liikearvo	2 vuotta	tasapoisto	
				Muut pitkävaikutteiset menot			
				Atk-ohjelmat	2 vuotta	tasapoisto	
				Muut	2 vuotta	tasapoisto	
Aineelliset hyödykkeet				Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet	ei poistoa			Maa- ja vesialueet		ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat				Rakennukset ja rakennelmat			
Hallinto- ja laitosrakennukset				Hallinto- ja laitosrakennukset	20 vuotta	tasapoisto	
kivirakenteiset	40	tp		Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 vuotta	tasapoisto	
puurakenteiset	30	tp		Talousrakennukset	10 vuotta	tasapoisto	
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20	tp		Vapaa-ajan rakennukset	20 vuotta	tasapoisto	
Muut rakennukset	20	tp		Asuinrakennukset	30 vuotta	tasapoisto	
Asuinrakennukset				Muut rakennukset ja rakennelmat	20 vuotta	tasapoisto	
kivirakenteiset	40	tp					
puurakenteiset	35	tp					
Vedenottamot	20	tp					
teräsrakenteiset	20	tp					
betonirakenteiset	30	tp					
Ylävesisäiliö	40	tp					
Kiinteät rakenteet ja laitteet				Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Urheilukentät	15 %	mjp		Kadut, tiet, torit ja puistot	15 vuotta	tasapoisto	
Jääkiekkokaukalot	25 %	mjp		Sillat, laiturit ja uimalat	10 vuotta	tasapoisto	
Leikkikentät	20 %	mjp		Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	tasapoisto	
Kuntorata-ladut	20 %	mjp		Vedenjakeluverkko	30 vuotta	tasapoisto	
Uimarannat	20 %	mjp		Viemäriverkko	30 vuotta	tasapoisto	
Tenniskentät	20 %	mjp		Kaukolämpöverkko	20 vuotta	tasapoisto	
Pallokentät	20 %	mjp		Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15 vuotta	tasapoisto	
Rakennuskaavatiet	15 %	mjp		Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	10 vuotta	tasapoisto	
Puistot	15 %	mjp		Maakasuverkko	20 vuotta	tasapoisto	
Kaatopaikat	15 %	mjp		Muut putki- ja kaapeliverkot	15 vuotta	tasapoisto	
Venevalamat	25 %	mjp		Sähkö-, vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta	tasapoisto	
Ulkoilureitit	20 %	mjp		Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 vuotta	tasapoisto	
Vesijohtoverkko	8 %	mjp		Liikenteen ohjauslaitteet	10 vuotta	tasapoisto	
Viemäriverkko	8 %	mjp		Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	tasapoisto	
Katuvalaistusverkko	15 %	mjp					
Viemäripumppaamot	20 %	mjp					
Tasaussäiliö ja paineenkorotuslaitos	20 %	mjp					
Linja-autolokat	25 %	mjp					
Sammutusveden ottopaikat	20 %	mjp					
Haja-asutusalueitten viitoitus	20 %	mjp					
Kuntamainoskyltit ja opastetaulut	25 %	mjp					
Koneet ja kalusto				Koneet ja kalusto			
Ympäristöltk				Rautaiset alukset	15 vuotta	tasapoisto	
ajoneuvot	15	tp		Puiset alukset ja muut uivat työkonet	8 vuotta	tasapoisto	
muut investoinnit	3	tp		Muut kuljetusvälineet	4 vuotta	tasapoisto	
Sosiaali- ja terveysltk				Muut liikkuvat työkonet (traktorit, ruohonleikkurit)	5 vuotta	tasapoisto	
ajoneuvot	5	tp		Muut raskaat koneet	10 vuotta	tasapoisto	
muut investoinnit	3	tp		Muut kevyet koneet	5 vuotta	tasapoisto	
Sivistysltk				Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5 vuotta	tasapoisto	
muut investoinnit	3	tp		Atk-laitteet	3 vuotta	tasapoisto	
Tekninen ltk				Muut laitteet ja kalusteet (autot)	3 vuotta	tasapoisto	
auto	5	tp					
traktori	8	tp					
muut investoinnit	3	tp		Muut aineelliset hyödykkeet			
Kunnanhallitus (mm. atk-laitteet)	3	tp		Luonnonvarat		käytön mukainen poisto	
				Arvo- ja taide-esineet		ei poistoa	
				Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		ei poistoa	
Osakkeet ja osuudet				Pysyvien vastaavien sijoitukset			
Osakkeet (As Oy, Kiint Oy, ym.)	ei poistoa			Osakkeet ja osuudet		ei poistoa	
Osuudet (Kuntayhtymät ym.)	ei poistoa						
tp = tasapoisto							
mjp= menoäännöspoisto							

12) Pakollisten varausten muutos

	Konserni		Kunta	
	2025	2024	2025	2024
Ympäristövastuu 1.1.	87 000,00		87 000,00	
Lisäykset tilikaudella		87 000,00		87 000,00
Vähennykset tilikaudella	-87 000,00		-87 000,00	
Ympäristövastuu 31.12.	0,00	87 000,00	0,00	87 000,00
Osuus KSSHP:n alijäämästä 1.1.	485 083,73	485 083,73	485 083,73	485 083,73
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella				
Osuus KSSHP:n alijäämästä 31.12.	485 083,73	485 083,73	485 083,73	485 083,73
Pakolliset varaukset yhteensä	485 083,73	572 083,73	485 083,73	572 083,73

13) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kunta	
	2025	2024	2025	2024
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	24 855,00	1 360,21	24 855,00	1 360,21
Rakennusten luovutusvoitot				
Muut luovutusvoitot				
Luovutusvoitot yhteensä	24 855,00	1 360,21	24 855,00	1 360,21
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot				
Rakennusten luovutustappiot		47 751,64		47 751,64
Muut luovutustappiot	2 672,27		2 672,27	
Luovutustappiot yhteensä	2 672,27	47 751,64	2 672,27	47 751,64

14) Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

	Konserni		Kunta	
	2025	2024	2025	2024
Satunnaiset tuotot				
Satunnaiset tuotot	61 998,37		61 998,37	
Satunnaiset tuotot yhteensä	61 998,37		61 998,37	
Satunnaiset kulut				
Satunnaiset kulut	138 096,21	100 488,79	138 096,21	100 488,79
Satunnaiset kulut yhteensä	138 096,21	100 488,79	138 096,21	100 488,79

15) Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Kunta	
	2025	2024
Osinkotuotot muista yhteisöistä		
Savon Energiaholding Oy, 2841 osaketta	125 572,20	125 572,20
Suur-Savon Sähkö Oy, 671 osaketta	73 810,00	73 810,00
Kuntarahoitus Oyj, 15600 osaketta	29 274,35	26 364,00
Muut	124,06	368,78
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä		
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	6 627,52	6 627,52
Osinkotuotot ja peruspääoman korkotuotot yhteensä	235 408,13	226 727,07

16) Poistoeron muutokset, ei ilmoitettavaa

4.4 Tasetta koskevat liitetiedot

17) Kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset, ei ilmoitettavaa

18) Arvonkorotukset, ei ilmoitettavaa

19) Pysyvät vastaavat

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet					
	Muut aineettomat oikeudet	Tietokone- ohjelmistot	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Enn.maksut ja keskener. hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	10 193,75	10 193,75	1 682 960,58	12 681 513,22	5 108 379,47	301 646,71	1 168 500,02	20 943 000,00
Lisäykset tilikauden aikana			0,00		31 098,63	174 732,77	116 430,21	432 780,28	755 041,89
Rahoitusosuudet tilikaudella						-163 000,00			-163 000,00
Vähennykset tilikauden aikana				-7 000,00					-7 000,00
Siirrot erien välillä					9 160,00	1 091 487,20	12 868,27	-1 113 515,47	0,00
Tilikauden poisto	0,00	3 495,00	3 495,00		950 462,85	610 300,69	171 044,32		1 731 807,86
Arvonlennukset ja niiden palautukset									
Aktivoidut korkomenot									
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	6 698,75	6 698,75	1 675 960,58	11 771 309,00	5 601 298,75	259 900,87	487 764,83	19 796 234,03
Arvonkorotukset									
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	6 698,75	6 698,75	1 675 960,58	11 771 309,00	5 601 298,75	259 900,87	487 764,83	19 796 234,03

Sijoitukset	Osakkeet ja osuudet					Muut saamiset		
	Osakkeet tytäryhtiöt	Osakkuus- yhteisö osuudet	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Muut saamiset muilta	Liittymis- maksut palautettavat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	974 454,99	172 789,43	231 588,10	543 557,90	1 922 390,42	0,00	66 508,02	67 208,02
Lisäykset							700,00	
Vähennykset				-3 363,76	-3 363,76			
Siirto								
Hankintameno 31.12.	974 454,99	172 789,43	231 588,10	540 194,14	1 919 026,66	0,00	67 208,02	67 208,02
Arvonlennukset								
Arvonkorotukset								
Kirjanpitoarvo 31.12.	974 454,99	172 789,43	231 588,10	540 194,14	1 919 026,66	0,00	67 208,02	67 208,02

20) Omistukset muissa yhteisöissä, tytäryhtiöt

Tytäryhtiöt					Kuntakonsernin osuus (euroa)		
	Kotipaikka	Kunnan osuus %	Konsernin osuus %	Kirjanpito-arvo 31.12.2025	Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/tappiosta
Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	Hankasalmi	100,00	100,00	78 376	115 732	2 845 861	0
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	Hankasalmi	100,00	100,00	291 232	264 103	4 394	-11 974
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	Hankasalmi	68,54	68,54	597 781	1 000 574	123 720	21 263
Kiinteistö Oy Vuokrahanka	Hankasalmi	58,20	58,20	7 066	4 716	41 379	0

21) Omistukset muissa yhteisöissä, kuntayhtymät

Kuntayhtymät					Kuntakonsernin osuus (euroa)		
	Kotipaikka	Kunnan osuus %	Konsernin osuus %	Kirjanpito-arvo 31.12.2025	Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/tappiosta
Keski-Suomen liitto	Jyväskylä	1,57	1,57	9 333	17 862	24 031	1 444
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä	1,62	1,62	221 255	1 906 710	377 444	66 202
Sateenkaaren koulun kuntayhtymä	Pieksämäki	9,50	9,50	1 000	159 255	23 218	55 808

22) Omistukset muissa yhteisöissä, osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt					Kuntakonsernin osuus (euroa)		
	Kotipaikka	Kunnan osuus %	Konsernin osuus %	Kirjanpito-arvo 31.12.2025	Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/tappiosta
As Oy Hankasalmen Petäjärinta	Hankasalmi	27,23	27,23	29 123	26 774	950	91
As Oy Säkinmäen Kuusirinne	Hankasalmi	47,75	47,75	57 184	62 108	53	-699
Kiinteistö Oy Kuuhanavesi	Hankasalmi	40,83	40,83	86 482	22 848	2 153	-3 971

23) Saamisten erittely

	2025		2024	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		612 107,50		452 746,81
Lainasaamiset	562 088,65		562 088,65	
Yhteensä	562 088,65	612 107,50	562 088,65	452 746,81
Saamiset kuntayhtymiltä				
Siirtosaamiset		150,00		1 000,00
Yhteensä		150,00		1 000,00
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset		5 316,38		3 657,65
Yhteensä		5 316,38		3 657,65
Saamiset yhteensä	562 088,65	617 573,88	562 088,65	457 404,46

24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2025	2024	2025	2024
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	34 440,69	48 657,82	30 186,49	44 624,70
TVR, koulutuskorvaus	7 979,39	8 765,88	7 413,82	8 216,47
Hankesaamiset	8 312,67	7 322,09		
Tuet ja avustukset	876,17	9 221,38	876,17	9 221,38
Muut siirtosaamiset	294 361,13	194 564,88	286 750,24	189 410,16
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	345 970,04	263 641,16	325 226,72	247 048,86
Siirtosaamiset yhteensä	345 970,04	263 641,16	325 226,72	247 048,86

25) Oma pääoma

	Konserni		Kunta	
	2025	2024	2025	2024
Peruspääoma 1.1.	18 331 153,20	18 331 153,20	18 331 153,20	18 331 153,20
Peruspääoma 31.12.	18 331 153,20	18 331 153,20	18 331 153,20	18 331 153,20
Arvonkorotusrahasto				
Muut rahastot	1 047 577,87	1 047 284,12		
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä 1.1.	1 753 333,65	130 031,67	2 925 510,67	1 001 690,62
Tilikauden ylijäämä/alijäämä)	488 621,70	1 301 821,31	456 307,05	1 410 969,02
Ylijäämä/alijäämä yhteensä 31.12.	2 241 955,35	1 431 852,98	3 381 817,72	2 412 659,64
Oma pääoma yhteensä	21 620 686,42	20 810 290,30	21 712 970,92	20 743 812,84

26) Erittely poistoerosta, ei ilmoitettavaa

27) Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	Kunta	
	2025	2024
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 328 622,00	1 527 056,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	1 328 622,00	1 527 056,00

28) Erittely liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista, ei ilmoitettavaa

29) Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2025	2024	2025	2024
Muut pakolliset varaukset				
Ympäristövastuu		87 000,00		87 000,00
Osuus KSSHP:n alijäämästä	485 083,73	485 083,73	485 083,73	485 083,73
Muut pakolliset varaukset yhteensä	485 083,73	572 083,73	485 083,73	572 083,73

30) Velkojen erittely

	2025		2024	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Muut velat	91 386,26		91 386,26	
Yhteensä	91 386,26		91 386,26	
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat		240,00		2 863,68
Yhteensä		240,00		2 863,68
Velat yhteensä	91 386,26	240,00	91 386,26	2 863,68

31) Sekkitililimiitti, ei ilmoitettavaa

32) Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2025	2024	2025	2024
Muut velat				
Liittymismaksut	368 332,14	368 332,14	459 718,40	459 718,40
Muut velat	2 270,52	2 270,52	2 270,52	2 270,52
Muut velat yhteensä	370 602,66	370 602,66	461 988,92	461 988,92

33) Siirtovelkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2025	2024	2025	2024
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Palkkojen ja sivukulujen jakotukset	1 108 254,94	1 077 663,34	990 590,74	970 471,13
Korkojakotukset	29 974,33	39 553,25	22 218,50	26 165,87
Hankesiirrot ja avustukset	183 137,35	271 230,83	182 151,65	270 180,49
Muut siirtovelat	146 892,87	46 021,05	25 879,65	3 954,81
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	1 468 259,48	1 434 468,46	1 220 840,54	1 270 772,30

4.5 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

34) Velkojen kiinnitykset ja panttaukset, ei ilmoitettavaa

35) Vakuudet, jotka annettu muiden omien sitoumusten kuin velkojen vakuudeksi, ei ilmoitettavaa

36) Vakuudet samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta, ei ilmoitettavaa

37) Muut vakuudet, ei ilmoitettavaa

38) Vuokravastuut

	Konserni		Kunta	
	2025	2024**	2025	2024**
Vuokravastuut yhteensä	17 481 824,76	19 665 771,27	16 832 439,27	18 952 532,03
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	925 845,83	1 018 347,59	858 709,12	938 177,86
- siitä PPP-hankkeet (public-private-partnership)				
- siitä sopimuksiin sisältyvät lunastusvelvoitteet*				

* Kunta on tehnyt Kuntarahaus Oy:n kanssa kiinteistöleasingisopimuksen kirkonkylän koulukeskusrakennuksesta.

20 vuoden vuokra-ajan jälkeen kunnan on

1) sovittava lisävuokra-ajasta tai

2) ostettava kiinteistö sopimuksen mukaisella jäännösarvolla (35 %) tai

3) osoitettava vuokrakohteelle ostaja sopimuksen mukaisella jäännösarvolla (35 %).

** Vuoden 2024 tietoja korjattu

39) Vastuusitoumukset

	Konserni		Kunta	
	2025	2024	2025	2024
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			6 249 290,00	6 249 290,00
Jäljellä oleva pääoma			1 770 797,88	2 046 866,71
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	1 080 000,00	1 080 000,00	1 080 000,00	1 080 000,00
Jäljellä oleva pääoma	204 016,60	215 674,34	204 016,60	215 674,34

40) Muut kunnan antamat vastuusitoumukset ja muut vastuut

	Kunta	
	2025	2024
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	41 883 242,00	39 314 808,00
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	53 610,00	42 189,00

41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Kunta	
	2025	2024
Johdannaisopimukset, Koronvaihtosopimus		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	7 837 509,09	
Käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan	9 385,85	
Muut järjestelyt		
Urakoitsijoiden vakuustalletukset	60 690,00	59 000,00
Maa-aineslupien vakuudet	6 900,00	23 080,00
Ympäristölupapäätösten vakuudet	4 000,00	4 000,00

Kunnan johdannaisopimus on koulukeskuksen leasing-vastuuseen kohdistettu koronvaihtosopimus. Korkojohdannainen on tehty korkomenojen suojaamistarkoituksessa, joten se on käsitelty taseen ulkopuolisina vastuuna. Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi. Kunnan korkosuojausten tulosvaikutukset realisoituvat sopimuksen vaikutusaikana, sopimus ei sisällä pankin ennaaikaista purkumahdollisuutta markkina-arvoonsa. Koronvaihtosopimuksen korko on sidottu Euribor 3 kk viitekorkoon.

4.6 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

42) Henkilöstön lukumäärä vastuualueittain

	Kunta	
	2025	2024
Kunnanhallitus	12	12
Sivistyslautakunta	129	135
Ympäristölautakunta	36	37
Yhteensä	177	184

43) Henkilöstökulut

	Kunta	
	2025	2024
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	9 098 431,56	9 109 131,21
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	35 750,06	39 175,89
Henkilöstökulut yhteensä	9 134 181,62	9 148 307,10

44) Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	Kunta	
	2025	2024
Suomen Keskusta	4 970,76	5 081,00
Kansallinen Kokoomus	0,00	0,00
Suomen Kristillisdemokraatit	578,26	0,00
Perussuomalaiset	2 207,25	1 022,00
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	1 095,84	714,00
Vasemmistoliitto	1 651,89	1 316,25
Vihreä liitto	523,00	187,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	11 027,00	8 320,25

45) Tilintarkastajan palkkiot

	Kunta	
	2025	2024
Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	15 643,00	10 718,00
Tilintarkastuslautakunta	9 362,50	8 648,00
Muut palkkiot (hanketarkastukset)		
Palkkiot yhteensä	25 005,50	19 366,00

46) Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet

Kunnanjohtajan kanssa on solmittu (kvalt 29.5.2017) kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu normaalin irtisanomisajan palkan lisäksi 10 kk palkkaa vastaava siirtymäkorvaus.

Konsernin lähipiiriin tai intressipiiriin kanssa ei ole ollut muita tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

5 Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Vesihuoltolaitos-taseyksikön tilinpäätös

VESIHUOLTOLAITOKSEN TULOSLASKELMA 1.1.-31.12.	2025	2024
Liikevaihto	945 617,58	961 392,56
Materiaalit ja palvelut	-437 355,02	-475 354,85
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-187 066,25	-184 652,82
Palvelujen ostot	-250 288,77	-290 702,03
Henkilöstökulut	-202 893,88	-190 099,37
Palkat ja palkkiot	-168 195,84	-157 103,75
Henkilöstösivukulut	-34 698,04	-32 995,62
Eläkekulut	-30 341,74	-29 692,36
Muut henkilöstösivukulut	-4 356,30	-3 303,26
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-288 482,59	-255 503,12
Liiketoiminnan muut kulut	-16 299,11	-13 121,26
Liikeylijäämä (-alijäämä)	586,98	27 313,96
Rahoitustuotot ja -kulut	0,00	-12 827,85
Korvaus peruspääomasta	0,00	-12 827,85
Muut rahoituskulut	0,00	0,00
Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä	586,98	14 486,11
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
Yli-/alijäämä ennen varauksia	586,98	14 486,11
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	3 357,89	3 357,89
Tilikauden yli-/alijäämä	3 944,87	17 844,00
Liikevaihto sisältää sekä kunnan ulkopuolisilta että muilta toimijoilta saadut myyntitulot.		
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	0,01	0,69
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	0,01	0,69
Voitto, %	0,06	1,51

VESIHUOLTOLAITOKSEN RAHOITUSLASKELMA
2025
2024
Toiminnan rahavirta
289 069,57
269 989,23

Liikelyljäämä (-alijäämä)

586,98

27 313,96

Poistot ja arvonalentumiset

288 482,59

255 503,12

Rahoitustuotot ja -kulut

0,00

-12 827,85

Satunnaiset erät

0,00

0,00

Investointien rahavirta
-128 753,46
-314 203,30

Investointimenot

-128 753,46

-314 203,30

Toiminnan ja investointien rahavirta
160 316,11
-44 214,07
Rahoituksen rahavirta

Lainakannan muutokset

0,00

0,00

Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta

0,00

0,00

Muut maksuvalmiuden muutokset

-160 316,11

44 214,07

Saamisten muutos muilta

16 055,04

-87 646,50

Korottomien velkojen muutos kunnalta

-210 307,39

147 219,97

Korottomien velkojen muutos muilta

33 936,24

-15 359,40

Rahoituksen rahavirta
-160 316,11
44 214,07
Rahavarojen muutos

0,00

0,00

Rahavarojen muutos

0,00

0,00

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 e

333,02

444

Investointien tulorahoitus, %

224,51

85,9

VESIHUOLTOLAITOKSEN TASE
2025
2024
VASTAAVAA

PYSYVÄT VASTAAVAT	3 905 949,16	4 065 678,29
Aineelliset hyödykkeet	3 905 949,16	4 065 678,29
Rakennukset	2 074 603,35	2 218 311,08
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 795 776,20	1 840 092,42
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	35 569,61	7 274,79
VAIHTUVAT VASTAAVAT	436 242,65	452 297,69
Saamiset	436 242,65	452 297,69
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	436 242,65	452 297,69
VASTAAVAA	4 342 191,81	4 517 975,98

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA	2 224 432,30	2 220 487,43
Peruspääoma	3 206 961,43	3 206 961,43
Edellisten tilikausien alijäämä	-986 474,00	-1 004 318,00
Tilikauden alijäämä	3 944,87	17 844,00
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	5 340,15	8 698,04
Poistoero	5 340,15	8 698,04
VIERAS PÄÄOMA	2 112 419,36	2 288 790,51
Pitkäaikainen	2 036 130,94	2 246 438,33
Korottomat velat kunnalta	1 576 412,54	1 786 719,93
Liittymismaksuvelat	459 718,40	459 718,40
Lyhytaikainen	76 288,42	42 352,18
Ostovelat	76 288,42	42 352,18
VASTATTAVAA	4 342 191,81	4 517 975,98

TASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	51,4	49,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	223,4	238,1
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	223,4	238,1
Kertynyt alijäämä, 1000 €	983	986
Lainakanta 31.12., 1000 €	0	0
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	0	0

5.2 Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät:

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti (kv 2.9.2013 § 56). Laskentaperusteet on esitetty kunnan liitetiedoissa.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Tuloslaskelman liitetiedot

6) Toimintatuotot tehtävälueittain

	2025	2024
Vesilaitos	407 649,96	412 965,31
Viemärlaitos	537 967,62	548 427,25
Yhteensä	945 617,58	961 392,56

9) Palvelujen ostojen erittely

	2025	2024
Asiakaspalveluiden ostot	0,00	0,00
Muut palveluiden ostot	250 288,77	290 702,03
Yhteensä	250 288,77	290 702,03

11) Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden aktivointiraja on 10 000,00 euroa. Arvioidut poistoajat sekä poistomenetelmät on esitetty kunnan liitetietojen kohdassa 11.

16) Poistoeron muutokset – poistoeron vähennys

Poistoeron vähennys (+) on tehty Kunnanhallituksen 6.2.2012 § 20 päätöksen mukaisesti: Poistoero käsitellään kunnan kirjanpidossa vähentämällä 21 941,84 euroa tasasuuruksina erinä yhdeksän vuoden aikana alkaen vuodesta 2011. Kunnan kirjanpidossa poistoeron käsittely on päättynyt vuonna 2019. Vesihuoltolaitoksen poistoeron vähennys on vuosittain 3 357,89 euroa ja se jatkuu vuoteen 2027 asti.

Taseen liitetiedot

Vastaavaa

19) Pysyvät vastaavat

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet			
	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Enn.maksut ja keskener. hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	2 218 311,08	1 840 092,42	7 274,79	4 065 678,29
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	100 458,64	28 294,82	128 753,46
Rahoitusosuudet tilikaudella				0,00
Vähennykset tilikauden aikana				0,00
Siirrot erien välillä				0,00
Tilikauden poisto	143 707,73	144 774,86		288 482,59
Arvonlennukset ja niiden palautukset				0,00
Aktivoidut korkomenot				
Poistamaton hankintameno 31.12.	2 074 603,35	1 795 776,20	35 569,61	3 905 949,16
Arvonkorotukset				
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 074 603,35	1 795 776,20	35 569,61	3 905 949,16

Vastattavaa

25) Oma pääoma

	2025	2024
Peruspääoma 1.1.	3 206 961,43	3 206 961,43
Peruspääoma 31.12.	3 206 961,43	3 206 961,43
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä	-986 474,00	-1 004 318,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	3 944,87	17 844,00
Oma pääoma yhteensä	2 224 432,30	2 220 487,43

26) Erittely poistoerosta – poistoeron vähennys

Poistoeron vähennys (+) on tehty Kunnanhallituksen 6.2.2012 § 20 päätöksen mukaisesti: Poistoero käsitellään kunnan kirjanpidossa vähentämällä 21 941,84 euroa tasasuuruksina erinä yhdeksän vuoden aikana alkaen vuodesta 2011. Kunnan kirjanpidossa poistoeron käsittely on päättynyt vuonna 2019. Vesihuoltolaitoksen poistoeron vähennys on vuosittain 3 357,89 euroa ja se jatkuu vuoteen 2027 asti.

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

42) Henkilöstön lukumäärä

	2025	2024
Vesihuoltolaitos	2,8	2,6
Yhteensä	2,8	2,6

43) Henkilöstökulut

	2025	2024
Palkat ja palkkiot	168 195,84	157 103,75
Henkilöstösivukulut	34 698,04	32 995,62
Eläkekulut	30 341,74	29 692,36
Muut henkilösivukulut	4 356,30	3 303,26
Henkilöstökulut yhteensä	202 893,88	190 099,37

6 Konsernin tytäryhtiöiden tilinpäätöstiedot

Kunnan tytäryhtiöt

Osakkeiden tuottama määräysvalta:

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	68,54 %
Kiinteistö Oy Vuokrahanka	58,20 %

Kuntakonsernin tytäryhtiöiden asettamat suunnittelukauden taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet:

6.1 Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistökannan korjausvelan vähentäminen	Kiinteistöjä kunnostetaan erillisen korjausohjelman mukaisesti	Korjausohjelma
Vuokrausasteen nostaminen	Vuokrausastetta nostetaan luopumalla tyhjiksi jääneistä ja merkittäväällä vajaakäytöllä olevista rakennuksista	Vuokrausaste
Vuokrien kohtuullinen hintataso	Vertailu ympäryskuntien vuokra-asuntotarjonnan hintatasoon	Vertailu aikaisempien vuosien ja ympäristökuntien vuokratasoon

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Heikko käyttöaste
- Lainojen korkojen nousu
- Rahoituksen saamisen ongelmat
- Rakennusmateriaalien hinnan nousu
- Vuokrasaatavien luottoriskit
- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Vuokrasaatavien luottoriskit
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

- Käyttöastetta nostetaan kiinteistökantaa kunto- ja korjattavuusarvioiden tulosten perusteella muuttamalla, sekä korjausrakentamisella
- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Kokonaistaloudellisessa tarkastelussa vertaillaan eri energiamuotojen käytön vaikutuksia ja pyritään löytämään edullisin lämmitystapa
- Luottokelpoisuuden tarkastus asuntoa haettaessa ja tehokas perintä varmistamaan vuokrasaatavia
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä (palveluajatus)

Perustehtävänä on tuottaa ja ylläpitää Hankasalmen kunnassa kohtuuhintaista vuokra-asuntotoimintaa. Kiinteistöjä ylläpidetään teknistaloudellisesti järkevällä tavalla. Yhtiön taloudenpidossa noudatetaan omistajan ohjausta.

Taloudelliset tavoitteet

Vuoden 2025 tavoitteena oli nostaa vuokrausastetta noin 85 %:iin. Yhtiöllä oli peruskorjauksissa toinen vä-livuosi heikon kassatilanteen vuoksi, koska materiaali-kustannukset nousivat Ukrainan sodan vuoksi. Kolmen viimeisen vuoden aikana on tiivistetty asumista, jotta vähäisellä käytöllä olleita rivitaloja on voitu poistaa käytöstä.

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TP 2025
Vuokrausaste	%	74 %	70 %	70 %	74 %	86,2 %	84,6 %

Merkittävimmät investoinnit 2025

- Jätekatoksien peruskorjaukset ja uusien rakentaminen aseman kohteissa.

Tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset tapahtumat tilikauden aikana

Hakan kiinteistöjen peruskorjaukset jäädettiin heikon kassatilanteen vuoksi. Muuttokorjauksia tehtiin neljässä asunnossa kunnan omilla työntekijöillä. Käyttöaste oli 84,8 % (TP 2024 86,4 %). Pitkäaikaista lainaa yhtiöllä oli 1,95M€ (rahoituslaitoksilta 1,61 M€ ja kunnalta 0,55 M€). Taseen loppusumma on 3,60 M€. Yhtiö on suorittanut lainanlyhennykset suunnitellusti ja tehnyt poistot suunnitelman mukaisesti.

Vertailtaessa Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan ja ympäristökuntien vastaavien vuokranantajien vuokratasoja, niin Haka on kilpailukykyinen vuokranantaja.

6.2 Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvo säilyy ja omistaja saa kohtuullisen tuoton.	Kiinteistöä ylläpidetään siten, että tavoite täyttyy. Tarvittaessa vuokrasopimukset neuvotellaan uudelleen.	Kiinteistö tuottaa omistajalle kohtuullista voittoa (1-5 % vuokratulosta)

Tehtävä:

Omistaa ja hallita Hankasalmen kunnan Hankaveden kylässä sijaitsevaa liikekiinteistöä (077-404-4-24).

Toiminnan lyhyt kuvaus /palveluajatus:

Kiinteistön liike- ja asuintilojen käyttöaste pyritään pitämään korkeana, alueellisesti kilpailukykyisillä mutta kannattavilla vuokratasoilla.

Merkittävimmät investoinnit 2021–2025

- Hallituksen/yhtiökokouksen korjaussuunnitelmassa oli esitetty Melli-Ellin keittiön saneeraus vuoden 2024 loppulla.

Tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset tapahtumat tilikauden aikana

Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulman tuotto prosentti oli 2,8 %. Kiinteistöllä ei ollut tarvetta korjauksille.

6.3 Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvon ylläpito	Suunnitelmallisten ylläpitokorjausten avulla estetään kiinteistön arvon lasku.	Hoitovastikkeen taso Kiinteistöarvion tulos

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Lainojen korkojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Käyttöaste pyritään pitämään korkeana
- Kiinteistön vetovoimaisuus ylläpidetään
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä

Tarjota nykyaikaiset ja tarpeenmukaiset toimitilat kiinteistön käyttäjille, ja täyttää kiinteistön omistajien tuotto-odotukset.

Toiminnan kuvaus/palveluajatus

- Tarjotaan käyttäjille terveelliset ja toimivat tilat
- Järjestetään käyttäjille toimitilapalvelut sopimusten mukaisesti

Taloudelliset tavoitteet

- Tiloja ylläpitämällä säilytetään kilpailukyky, vetovoimaisuus, käyttäjille kohtuulliset menot ja omistajille odotusten mukainen tuotto.

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TP 2025
Hoitovastike	€/osake	4,62	5,53	5,53	4,85	4,85	4,85
Rahoitusvastike	€/osake	1,62/1,42	1,52/1,32	1,65/1,42	1,65/1,42	1,52/1,32	1,42/1,52

Merkittävimmät Investoinnit 2025

- Ei investointeja.

Tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset tapahtumat tilikauden aikana

Virastotalon talous on tasapainossa ja kaikki laskut saatiin maksettua ajallaan. Tehdyt sisäilmakorjaukset ovat palauttaneet sisäilmaolosuhteen hyvälle tasolle.

6.4 Kiinteistö Oy Vuokrahanka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Käyttöaste	Huoneistojen käyttöaste 90 %	%
Asukastyytyväisyys	Huoneistojen kunnossapito	Kysely

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

- Yhtiön maineen ylläpitäminen kohtuuhintaisena ja huoneistojen kunnosta huolehdittavana yhtiönä
- Luottokelpoisuuden ja elämäntapojen tarkastus asuntoa haettaessa
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä

- Omistaa ja hallita vuokra-asuntoja

Toiminnan kuvaus/palveluajatus

- Vuokra-asuntojen vuokraus ja ylläpito

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TP 2025
Käyttöaste	%	97 %	86 %	86 %	78,6 %	78,6 %	78,6 %

Merkittävimmät Investoinnit 2025

- Huoneisto peruskorjaukset 8 huoneiston osalta.

Tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset tapahtumat tilikauden aikana

Kiinteistö Oy Vuokrahanka on ollut haluttu vuokrakohde ja sen käyttöaste on ollut tavoitteessa 78,6 %.

7 Tilinpäätöksen allekirjoitus

Hankasalmella 30. päivänä maaliskuuta 2026

Anja Kauppinen
kunnanhallituksen puheenjohtaja

Esko Pöyhönen
kunnanhallituksen 1. varapuheenjohtaja

Arto Rämö
kunnanhallituksen jäsen

Katariina Siikki
kunnanhallituksen jäsen

Jukka Hänninen
kunnanhallituksen jäsen

Matti Mäkinen
kunnanjohtaja

Kari Häkkinen
kunnanhallituksen 2. varapuheenjohtaja

Kirsi Laitinen
kunnanhallituksen jäsen

Marjo Pihlaja
kunnanhallituksen jäsen

Varpu Pöyhönen
kunnanhallituksen varajäsen

8 Kuvaus kirjanpitojärjestelmästä ja kirjanpidossa käytetyistä kirjoista

Kunnalla on käytössä taloushallinnon SAP ECC-toiminnanohjausjärjestelmä. Talousjärjestelmän ylläpidon ja pääkäyttäjätöiminnot hoitaa Monetra Keski-Suomi

Oy. Hankasalmen kunta on omana yrityksenään Monetra Keski-Suomi Oy:n palvelimilla.

Käytössä olevat SAP-sovellukset:

- kirjanpito
- myyntireskontra ja yleislaskutus
- ostoreskontra
- käyttöomaisuuskirjanpito
- BI-raportointi
- HR-henkilöstöraportointi

Historiatietojen osalta käytössä olevat Pegasos-sovellukset:

- kirjanpito, palkanlaskenta ja myyntireskontra

Muut sovellukset:

- maksuliikenneohjelmisto, Nomentia Banking
- Basware IP sähköinen ostolaskujen käsittely
- päivähoitolaskutus, Effica/Lifecare, Tieto Oyj
- jätehuollon valvontaohjelmisto, CGI Suomi
- rakennusvalvontaohjelmisto Trimble Locus ja Trimble Locus Cloud
- kansalais- ja työväenopistojen opetushallinto-ohjelmisto VerkkoHelleWi, Wildfrost Oy
- vesi- ja jätevesilaskutus, CGI Suomi Oy
- työvuorosuunnittelu- ja laskentajärjestelmä, MD-Titania, CGI Suomi
- palkanlaskentaohjelma, Personec F/ Personec F2, Visma

Kirjanpidossa käytetyt kirjat:

- päiväkirja
- pääkirja
- palkkakortisto
- tilinpäätös liitetietoineen

Tositelajit:

AA	Pysyvien vastaavien kirjanpito	DV	Myyntisuor. (autom.)
AF	Poistokirjaukset	DZ	Myyntisuor. (man)
AZ	Investointien purku	KR	Toim. – lasku Basware
DL	Luottotappiotilitys	KS	Sisäiset maksut
H1	Tiliote Nordea	KZ	Toimittajat – maksu
H2	Tiliote Hannulan Osuuspankki	PA	Palkkaliittymä
H4	Tiliote Keski-Suomen Osuuspankki	PE	Peruutustosite
H5	Tiliote Danske Bank	RS	Sis.sopimuslask.
		SA	Muistiotositteet